

Cilg Kadaaog

ATAPEB

(Association pour la Traduction, l'Alphabétisation
et la Promotion des Ecritures en Ben)

Dapaong, 2014

Cilg kadaaḡ

ATAPEB

(Association pour la Traduction,
l'Alphabétisation et
la Promotion des Ecritures en Ben)

Dapaong, 2014

Cilg kadaaꝓ
(Genèse)

© ATAPEB

1ère édition, 1er tirage 2014:3 (500 expl.)

Cilg kadaaög

Laabaal nba nyuan kadaaög ne

Cilg kadaaög ne n tie Yendu dönnpelug Kadaaög n ninj kadacincinn. L kadaaög n ñöññ'ti Yendu n tag ñanduna yen bona kul nand nba. Lann n ñöññ'ti Yendu n tag nil nand nba, g ñöññ'ti lan cil nand nba g Yendu buolu tan be. G bie ñöññ'ti lan tien nand g biid yen cicagm kua ñanduna n ninj. Lan tug lanmgbenñyenn saa yen lanmgbenña piig yen yenn, l ñöññ'ti Yendu n tag ñanduna yen bonkobd yen Adam yen Ef nand. Yendu n bo tag yal nba kul bo ñan. Ama g Sitaan tan bönd Adam yen Ef, k b g cöln Yendu maam. L puol po, niib bo sun tuonbiid g Yendu pal biil boncienn k u te g taag baa g nyuncienn yil ñanduna g bien niib yen bona kul. Nowe yen u ñaag yab kua i g Yendu bo fiel'b, g dugn Nowe po. B bo guan g mal mal, g niib tan guan g yab doug n. Ama l niib n ninj, boncienn bo g pug Yendu. Lanmgbenña piig yen ñanle po saa yen kadaaög juog maad Israyel yab yaajanm laabaal i. Israyel yab yaajanm n ninj, Abraham n bo cind g dug Yendu po. Yendu bo suol dönnu yen Abraham, g puon'o k u bu yad yedñanm wano yen u yaabuona po, k u yaabuona buol i g ñanduna niib kul bu la yedñanm. Kadaaög ne ninj, l gii pend Abraham laabaal, u bija Isaak yal n tua, k u

yaabuonn Sakɔb yal mɔ ɲua. Sakɔb i k b bie yi'ug Israyel. U yaa bijabi piig yen banle n bo sen Israyel cuga piig yen ɲanle. Kadaaɔg ne juod g maad g Sakɔb yen u ɲaag yab bo tan gad g be Esipt doug n i. G dugn Sakɔb bija Sosɛf bo tie yudaan i l doug n, k Esipt bad yen u niib cɔlm'o. L youg kom bo baa l doug n munn g nyaan siel bo g pɔd Sosɛf yen u ɲaag yab. Sakɔb bo tan kpe, g Sosɛf mɔ tan ciend boncienn g maad u ɲaag yab k u kuum puol po, Yendu bu tod'b k ban nya Esipt doug n g guan doug nba ninɲ k u bo puon b yaajanm Abraham yen Isaak yen Sakɔb nyan.

1

Yendu tag ηanduna

¹ Cilg youg Yendu tag polu yen tinη i, ² k l kul gbie yen nyum kua g bɔn cild, g g mɔg lan naan yen yal, g Yendu Fuom be nyum po. ³ G Yendu maad g yinyiem n̄ tien g yinyiem tien, ⁴ k u diid g sua k l ηan, k u paad yinyiem yen bunbɔnn, ⁵ g yiin yinyiem g «yendu n», g yiin bunbɔnn mɔ g «nyieɔg.» K l bɔnn g tan fann, dacincinn daal n nyan.

⁶ Cincinn daal n pend, g Yendu maad g nyum n̄ bɔgd taal munle g ηaa yiel siign. ⁷ K l tien nnyan. K u bɔgd g nyunyenm duo g nyunliem mɔ duan, g yiel tien sinsiign ⁸ k u yiin l yiel g «polu.» K l bɔnn g tan fann, daa ηanle daal n nyan.

⁹ Daa ηanle daal n pend, g Yendu maad g nyum nba duan nyan n̄ taan yenn buol, g tinη n̄ nyuand. K l tien nnyan.

¹⁰ K u diid g sua k l ηan. K u ji yiin nyum n g be naan nyan g «tinη», g yiin nyum n taan naan nyan mɔ g «mɔgl.» ¹¹ K u bie maad g bonpakal kul n̄ pa : bona nba puund g nanη bim yen tiidi nba luon luana. K l tien nnyan. ¹² G bonpakal kul pie. K u diid g sua k l ηan. ¹³ K l bɔnn g tan fann, daa ηantaa daal n nyan.

¹⁴ Daa ηantaa daal n pend, Yendu maad g bona n̄ tien polu po gii ηɔnη yendu n yen nyieɔg, g bie gii ηɔnη jaanm youg yen dana yen bina, ¹⁵ k l yaa bona n̄ gii be polu po gii

Cilg 1

fand tinᅇ. K l tien nnyan. ¹⁶ K u tag bona ᅇanle g tug bonciᅇᅇᅇᅇ k l fand yendu n, lann n tie yendu, g tug bonbig mᅇ k l pend nyiᅇᅇᅇ, lann n tie ᅇmaalg, g tag ᅇmaabid mᅇ, ¹⁷ g jᅇn l kul polu po ¹⁸ k l fand tinᅇ yendu n yen nyiᅇᅇᅇ g paad yinyiem yen bunbᅇnn. K u diid g sua k l ᅇan. ¹⁹ K l bᅇnn g tan fann, daa ᅇanna daal n nyan.

²⁰ Daa ᅇanna daal n pend, g Yendu maad g bonfuoda ᅇ gii be nyum n gii yab, g bonyugda ᅇ mᅇ ᅇ tien gii yuug polu po. ²¹ K u tag nyum n bonfuoda kul g bie tag bonyugdbuolu kul, g diid g sua k l ᅇan. ²² K u yad u yedᅇanm b po k ban pᅇl g gbie mᅇgl yen polu. ²³ K l bᅇnn g tan fann, daa ᅇanmu daal n nyan.

²⁴ Daa ᅇanmu daal n pend, g Yendu maad g bonkobbuolu kul ᅇ pᅇl gii be tinᅇ n : ᅇaag n yen muaᅇᅇᅇ n bonkobd yen bona nba baln kul. K l tien nnyan. ²⁵ K u tag l bonkobbuolu kul, g diid g sua k l ᅇan. ²⁶ K u ji maad : «T tag man nifosaal wan gii naan yen'ti, g mᅇgl n bonfuoda yen polu po bonyugda yen tinᅇ n bonkobd yen bona nba baln kul ᅇ gii be u nuu n.» ²⁷ K u tag nifosaal, jua yen puo, k b naan yen'o. ²⁸ G yad u yedᅇanm b po g maad'b k ban mal g gbie tinᅇ, g tinᅇ yen bona kul nba be l po ᅇ gii be b nui n : mᅇgl n bonfuoda, polu po bonyugda yen tinᅇ n bonkobd kul. ²⁹ G Yendu bie maad'b : «Diid man bona nba pa g nanᅇ bim yen tiidi nba luon luana tinᅇ n ninᅇ ne, n tie'i l kul k lann n baa

Cilg 2

tie i jied. ³⁰ Məsənŋu mə n baa tie bonkobd yen bonyugda yen yal n baln yen bonn nba l məg miel tinŋ n ninŋ ne kul yaa jied.» K l tien nnyan. ³¹ K u diid g sua wan tag yal kul nyan ŋan paaa. K l bənn g tan fann, daa ŋanluob daal n nyan.

2

¹ Daa ŋanluob n ninŋ, Yendu yaan tien nand g tag polu yen tinŋ yen bona kul nba be l ninŋ n nyan.

² Daa ŋanlile daal n pund, l sua k u gbenn u tuonn kul g buad o, ³ k u ji lugd daa ŋanlile daal k lan tie u daal, g dugn u bo gbenn u bontitagd kul tuonn g buad o. ⁴ Yendu n tag polu yen tinŋ nand n nyan.

Yendu n tag cincinn niib nand n ne

Yonmdaan Yendu n tag polu yen tinŋ youg nba, ⁵ l sua g siel yaa muaəg daa g piə tinŋ n, g bual tuntul. L youg, u daa bo g te g taag baa, g sua mə biə daa bo g be g bu ko kpaab. ⁶ Ama nyum n bo pud tinŋ n g yad naan kul. ⁷ G Yonmdaan Yendu juab tand g tag jua, g nyaan pieb u fuom l jua manbona n ninŋ, k u ji te nifuog. ⁸ K u tien gəglug Edenn doug n ninŋ k l be *Kanaan puol, k u tug jua nba k u tag'o nyan g tien'o l ninŋ, ⁹ g te g tibuolu kul piə g ŋan g biə luon luanmana. Tiidi nle nne mə bo sie l gəglug sinsiign, g tiyenŋ tien miel g tilieg mə tien banm k l ŋəŋŋ

Cilg 2

bonḡann yen bonbiil.

¹⁰ Bḡnḡ nne mḡ bo be Edenn doug n, g nya gḡglug ḡann ninḡ k l sḡnḡ. L bḡnḡ ji bo nyiḡ gḡglug n ninḡ g paad bḡnmḡi yinna i. ¹¹⁻¹² G cincinn bḡnmḡb bo yi Piḡn g gḡg Afiila doug n. L doug n bo mḡg wula nba ḡan fai fai yen tilaali yen tana nba ḡan g bie nyili. ¹³ G munle po yua yi Giyḡn g mḡ gḡg Kuus doug n, ¹⁴ g muntaa po yua yi Tiigr g nya Asuur doug puol, k Efrat tie munna po yua.

¹⁵ Yonmdaan Yendu bo tug l jua g tien'o Edenn gḡglug n, k wan gii ko g bie gii guu. ¹⁶ G cab'o mḡb k u bu fid gii mua tiluana nba be gḡglug n ninḡ nyan kul, ¹⁷ g yen tan kuan'o tiig nba k l luana tien banm k l ḡḡnḡ bonḡann yen bonbiil nyan, k u gii mua l tiig luana yaa daal, k u bu kpe i.

¹⁸ Yonmdaan Yendu maad k l g ḡan g jua ḡi gii be u kua, k u bu tag sua wan gii naan yen'o, g pugn u po, gii tod'o.

¹⁹ K lan bo sua k u tug tand g tag bonkobd yen bonyugdbuolu kul nyan i, k u ji te k b baad jua ḡann buol k wan diid g lie l jua bu pul'b sanlana i. Bonfuodl kul ji baa yi sann nba k l jua bu pul'o nyan i. ²⁰ K u pul bonkobg yen bonyugd l kul sann.

B kul siign ninḡ, u yen bo g la yua nba naan yen'o g bu fid g te u todkua. ²¹ G Yonmdaan Yendu te g guam suol jua, k u guan g kpe canyiin, k u nyan u kapilu, g te k l buol guan g mal g taan, ²² k u tug l kapilu g tag puo, g baal

Cilg 3

yen'o jua buol.

²³ Jua n la puo yaa youg, k u maad : «Aba ! n ji daa la yua naan yen'n n ne, k u kpaba nyie n kpabl n, k u gbannand mɔ nyie n gbannand n. N ji bu pul u sann g «puo», g dugn Yendu nyan jua kapilu i g tag'o.»

²⁴ L nyie l buol i, g jua ji tu bu ŋaa u naa yen u baa, k wano yen u ŋaapuo n taan lieb gii tie gbannanyend.

²⁵ L youg jua yen u ŋaapuo bo paa niyana i, g g jie siel yaa fai.

3

Cincinn niib n cind g tien biid nba

¹ Yonmdaan Yendu n tag muaɔg n bonkobd nba kul nyan ninŋ, waaɔg n bo mɔg ninfanm g cie b kul. Diyenn, k u tan baal g bual puo : «Mɔni yaa, g Yendu kuan'i k yin daa mua gɔglug ne ninŋ tiluana nba ne kul i ?»

² G puo jiin'o : «T bu fid g mua gɔglug ne ninŋ tiluana.

³ Tiig nba sie siign ne yaa luana i, g Yendu kuan'ti k tin daa sii g bual tin mua. K t gii mua, t bu kpe i.»

⁴ G waaɔg ji maad'o : «I kan kpe. ⁵ Yendu ban k i gii mua l tiig luana yaa daal, i ninbina bu luod, yin ji fand nyan wano Yendu nyan, gii ban bonŋann yen bonbiil.»

⁶ G puo kon la k l tiig luana ŋan g biɛ baa man muanu, g bu fid g te'b banm, k u pual luanyenn g mua, g tenn g tie u sal mɔ k u mua. ⁷ L taakpaag n, k b ninbina luod, k b bann

Cilg 3

k b paa niyana, g ji gud faad g tien siyuod g yuo.

⁸ L daal daajuoug u, g Yonmdaan Yendu ji bo waa gɔglug n ninɲ, k b gbad u danml, g san g wuon tiidi n ninɲ. ⁹ G Yonmdaan Yendu yiin : «Jua, a be le i ?»

¹⁰ K u jiin'o : «N gbad a danml i gɔglug n ninɲ, g bann k n paa niyann, g jiwaani suol'n k n san g wuon.»

¹¹ G Yonmdaan Yendu bual'o : «Ŋmaa n maad'a k a paa niyann i ? Bii a mua tiluana nba k n daan kuan'a nyan i ?»

¹² G jua jiin'o : «Ŋan daan tag puo nba g tie'n k wan gii be yen'n nyan, wano n pual l tiluann g tie'n k n mua.»

¹³ G Yonmdaan Yendu bual puo : «A sun be n nyan i ?»

K u jiin'o : «Waaɔg n bɔnd'n k n mua.»

¹⁴ G Yonmdaan Yendu maad waaɔg : «Ŋan sun yal nba ne, bonkobd kul siign, n bu ɲɔn'a fala, a baa baln i, g bie gii mua tand, saa yen a kuum youg. ¹⁵ N bu kuan yibalm fin yen puo siign, i bid siign, gii saa yen i yaabuona yaa yaabuona kul siign. Puo yaabuona siign yend bu mad a yul, a mɔ bu jun u taakpinkpaal.»

¹⁶ K u guan g maad puo : «N bu ɲɔn'a fala ɲan tu bu suol puol. A bie tu bu cagn yo g fid g mal. Yen laa kul, a l baa nien a sal i, k u bie tie a yudaan.»

¹⁷⁻¹⁸ K u bie maad jua mɔ : «Ŋan tuo a puo maam g mua tiluana nba k n daan kuan'a ne, n bu te g tinɲ ji kan gii kpai, g kunkoni yen yɔbni bie tu bu pa tinɲ n ninɲ. K a bie

Cilg 4

baa cagn yo g di saa yen a kuum daal. A jied baa tie yal n pa tinj n g di kul. ¹⁹ K a tu bu kaad g mii yo g fid g di, saa yen daal nba k a tan bu lebd tand n, njan bo nyie naan, g dugn n juab tand i g tag'a, k a bie tan bu guan g te tand.»

²⁰ Jua njann bo yi Adam^a g pul u njapuo k Ef^b

²¹ Yonmdaan Yendu tug bonkobd gband g tien tied g lan Adam yen u njapuo. ²² G ji maad : «Nifosaal n ji bann bonnjann yen bonbiil g te nyan t lua ne, t guul'o man k wan ji tan daa pual tiig nba tien miel ne yaa luann mɔ g mua, g ji gii mɔg miel youg kul.» ²³ K u nyan'o Edenn gɔglug n, k wan ji gad gii ko tinj nba po k u bo tug l tand g tag'o nyan. ²⁴ Wan ji bo bel Adam yen u njapuo i, k u sun u seruben-nba^c yen jugsieg k l jiln g muu nya l ninj, g sen'm Edenn gɔglug puol kunkua buol k ban gii guu tiig nba tien miel nyan.

4

Kayen yen Abel

¹ Adam yen u njapuo Ef bo taan lieb, k u suol

^a**3.20** «Adam» : *Ebro-nba maam n, «Adam» niimn tie g «nifosaal». L lanbonn bie naan yen lanbonn nba k b yi tand nyan i.

^b**3.20** «Ef» : Ebro-nba maam n, «Ef» niimn tie g «miel be», g dugn wano n tie nifosaal kul naa.

^c**3.24** «Seruben-nba» : Yendu bo tag «seruben-nba» k b be yen'o k u tu tan sun'm yenn youg tinj n ne k ban gii guu u bonmɔna.

Cilg 4

puol g mal bijabg g pul'o Kayen^d, g maad : «Yonmdaan tod'n k n la bijabg.»² G guan g mal bijablieg g pul'o Abel. Abel ji bo tan mɔg pei yen ŋuabi g kpaab, g Kayen mɔ ko kpaab.³ Diyenn daal, g Kayen tug u bonkukuod g baal yenn g pii Yonmdaan.⁴ K Abel mɔ tug u bonkobnaani bicincina g kpaii, g nyan nanciba nba mɔg kpam g pii Yonmdaan. K u pal manɲ Abel po, k u gaal u paab.⁵ G nyaan yie Kayen paab g dugn u pal g manɲ u po. G Kayen pal bie paaa.⁶ G Yonmdaan maad'o : «Bɛ n te k a pal bie nnyan i ?⁷ L gii tie k a tien yal ŋan, a pal bu manɲ. A gii tien yal g ŋan mɔ i, l biid baa taab a dimɔb n nyan muaɔg n bonkobg nyan i, g sun k wan suol'a, g nyaan l ji be yen'a, ŋan mɔnd g paad'o.»

⁸ L youg g Kayen maad u waag Abel k ban yaad. Ban ji bo nyie g pund kpaand n i, k u ceg u waag g kpaii'ug.

⁹ G Yendu bual Kayen : «A waag be lɛ ?»

K u jiin'o : «N g ban. Min n tie n waag guultua aa ?»¹⁰ G Yonmdaan maad'o : «A sun bɛ n nyan i ? N la a waag sɔm k l tie nyan kasieda nyan, g nya tinɲ n, g yign g do n buol ne, g mied'n k min kɔn u po.¹¹ Mɔlane, n ji bu bel'a tinɲ nba kpai ne po, g dugn a kpaii a waag g wul u sɔm l po k l tan puub.¹² A tu bu ko kpaab, ama a yen kan do yen siel. A baa waa g lien i, a kan gii mɔg ŋan be naan cincibl, tinɲ n ninɲ ne.»

^d4.1 «Kayen» : Ebro-nba maam n, «Kayen» niimn tie g «la.»

Cilg 4

¹³ G Kayen maad Yonmdaan : «N cicagm ne ji yabd'n.
¹⁴ Fin n bel'n dinne tinŋ nba kpai po, k n bu fagd yen'a g bie
ji gii waa g g mɔg min be naan cincibl, g sua gii la'n u bu
kpi'n i.» ¹⁵ G Yonmdaan jiin'o : «L g tie nnyan kaa. L gii tie
g sua kpil'a, n bu kɔn a po, g te wan cagn a cicagm ne taal
munlile.» G ji tien banm Kayen po g yua gii la'ɔg, wan daa
kpi'ug. ¹⁶ G Kayen ji fagd yen Yonmdaan g gad g be Nɔd^e
doug n Edenn puol.

Kayen yaabuona

¹⁷ Kayen bo kuan puo, k b taan lieb k u ŋaapuo suol puol
g mal Enɔk. Lann i k u sen doug g tug u bija Enɔk sann g
pul l doug. ¹⁸ Enɔk mal Iraad, k Iraad mal Mehuyayel, g
Mehuyayel mal Metusayel, g Metusayel mal Lamɛk.
¹⁹ Lamɛk bo kuan puob banle : puokpel yi Ada g puobig yi
Sila. ²⁰ Ada n bo mal Yabal. Wano Yabal yaabuona n bo kua
jond n, g guon bonkobd. ²¹ Yabal ninja bo yi Yubal i. U mɔ
yaa yaabuona n tie yab bo pua bied yen yab bo pieb yeli
nyan. ²² G Sila mɔ mal Tubal-Kayen. Wano n bo die kuda
yen nabnd g maal tied. U niipuo n tie Naama. ²³ G Lamɛk
tan maad u ŋaapuob :

«Ada yen Sila, cenŋ man n nielu

Lamɛk ŋaapuob, luod man i tuba g cenŋ n maam

^e4.16 «Nɔd» : Ebro-nba maam n, «Nɔd» niimn tie g «wuwaad.»

Cilg 5

B gii pua'n, n bu kpi jua g tuu n pann

B gii janm'n, min kpi naasen g tuu n pann

²⁴ B gii kpil niib banlile g tuu Kayen pann

B bu kpi niib piinlile yen banlile i g tuu n pann.»

²⁵ Adam yen u ŋaapuo biε bo taan lieb, k u ŋaapuo mal bijabg g pul'o Set^f g maad : «Kayen daan kpil Abel g Yendu yen guan g pii'n bijabg u yiel n.» ²⁶ Set mɔ mal bijabg g pul'o Enɔs^g.

L youg u g niib cil g dond Yonmdaan.

5

Adam yen u yaabuona

¹ Adam bid yen u yaabuona sana n ne :

Yendu n tag nil yaa daal, u tag'o k u naan yen wano Yendu i. ² U bo tag jua yen puo g yad u yedŋanm b po g biε yin'm l daal g nifosaal.

³ Adam bo la bina kobg yen bina piintaa yo, g mal bijabg. K l bijabg naan yen'o, k u pul'o Set. ⁴ Set n mal, k u baa Adam biε tien bina kobiinniin. L bina n ninŋ k u guan g mal bijabi yen bipuobi. ⁵ U bina kul ji bo taan g tie kobiinwai yen bina piintaa i, k u ji kpe.

⁶ G Set tan la bina kobg yen bina ŋanmu, g mal Enɔs.

⁷ Enɔs n mal, k u baa Set biε tien bina kobiinniin yen bina

^f4.25 «Set» : Ebro-nba maam n, «Set» niimn tie g «paab.»

^g4.26 «Enɔs» : Ebro-nba maam n, «Enɔs» niimn tie g «jua.»

Cilg 5

ņanlile. L bina n ninņ k u guan g mal bijabi yen bipuobi.

⁸ U bina kul ji bo taan g tie kobiinwai yen piig yen bina
ņanle i, k u ji kpe.

⁹ K Enəs bina piinwai po, k u mal Kenann. ¹⁰ Kenann n
mal, k u baa Enəs bie tien bina kobiinniin yen piig yen bina
ņanmu. L bina n ninņ k u guan g mal bijabi yen bipuobi.

¹¹ U bina kul ji bo taan g tie kobiinwai yen bina
ņanmu i, k u ji kpe.

¹² G Kenann mō tan la bina piinlile g mal Malaliel.

¹³ Malaliel n mal, k u baa Kenann bie tien bina kobiinniin
yen bina piinna. L bina n ninņ k u guan g mal bijabi yen
bipuobi. ¹⁴ U bina kul ji bo taan g tie kobiinwai yen bina
piig i, k u ji kpe.

¹⁵ G Malaliel bina piinluob yen bina
ņanmu po, k u mal Yerēd. ¹⁶ Yerēd n mal, k u baa Malaliel
bie tien bina kobiinniin yen bina piintaa. L bina n ninņ k u
guan g mal bijabi yen bipuobi. ¹⁷ U bina kul ji bo taan g tie
kobiinniin yen piinwai yen bina
ņanmu i, k u ji kpe.

¹⁸ G Yerēd mō tan la bina kobg yen piinluob yen bina
ņanle g mal Enək. ¹⁹ Enək n mal, k u baa Yerēd bie tien
bina kobiinniin. L bina n ninņ k u guan g mal bijabi yen
bipuobi. ²⁰ U bina kul ji bo taan g tie kobiinwai yen
piinluob yen bina
ņanle i, k u ji kpe.

²¹ K Enək tan la bina piinluob yen bina
ņanmu, g mal

Cilg 6

Musalem. ²² Musalem n mal, k u baa Enək ɲuan Yendu yen u pal kul bina kobiintaa. L bina n ninɲ k u biɛ mal bijabi yen bipuobi. ²³ U bina kul ji bo taan g tie kobiintaa yen piinluob yen bina ɲanmu. ²⁴ Enək bo ɲuan Yendu yen u pal kul k u tan nyan'o ɲanduna n ninɲ g don'o u buol.

²⁵ G Musalem mə tan la bina kobg yen piinniin yen bina ɲanlile, g mal Lamək. ²⁶ Lamək n mal, k u baa Musalem biɛ tien bina kobiinlile yen piinniin yen bina ɲanle. L bina n ninɲ k u guan g mal bijabi yen bipuobi. ²⁷ U bina kul ji bo taan g tie kobiinwai yen piinluob yen bina ɲanwai i, k u ji kpe.

²⁸ G Lamək tan la bina kobg yen piinniin yen bina ɲanle g mal bijabg ²⁹ g pul'o Nowe^h g nyaan maad g yua ne n tan bu juog'b b fala tuona n ninɲ tinɲ ne po, tinɲ nba g Yonmdaan bo luul mətonn k l biil. ³⁰ Nowe n mal, k u baa Lamək biɛ tien bina kobiinmu yen piinwai yen bina ɲanmu. L bina n ninɲ k u guan g mal bijabi yen bipuobi. ³¹ U bina kul ji bo taan g tie kobiinlile yen piinlile yen bina ɲanlile i, k u ji kpe.

³² G Nowe tan la bina kobiinmu, g mal Sem yen Kam yen Safet.

6

¹ Niib ji bo mal g yabd tinɲ po g mal bipuobi, ² g

^{h5.29} B maam n ninɲ, «Nowe» sann tie nyan «juogi» nyan i.

Cilg 6

polu po niib la k b ɲan b po, k b gann ban ɲanm g bua yab g kuan'm. ³ L yaa po i, g Yonmdaan maad k u fuom kan gii tun g be nifosaal n ninɲ k l maa nil tie gbannand kua i, k u bina mɔ kan pend kobg yen bina piinle. ⁴ L youg, l sua g nifagd-fagd nne be, banm n biɛ bo tan guan g be sienyoug. Polu po niib bo tugd tinɲ n ne sipaanm k b maal'b l nifagd-fagd. Banm n bo tie youg n jakɔnda nba k b sana bo duo.

Yendu yed k u bu bien niib b biid po

⁵⁻⁶ Yonmdaan pal bo biil yen wan la g nifosaal biɛdm pugi k u biɛ mɔg maalbiid kua youg kul. K u ji gbiend yen wan tag'o. ⁷ L yaa po k u maad k u bu bien niib kul yen bonkobbuolu kul yen bonyugda kul yen tinɲ n bonfuoda yen l bonbalnkaa kul, g gbiend yen wan tag'b, ⁸ ama k u pal yen ji man Nowe yaa po.

Yendu fiel Nowe yen u ɲaag yab

⁹⁻¹⁰ Nowe n bo tie yua n ne : Nowe bo mal jab bantaa k b yi'b Sem yen Kam yen Safet. L youg wano kua n bo tie nimɔn niib kul siign g biɛ ɲua Yendu yen u pal kul. ¹¹⁻¹² G Yendu diid tinɲ po kul g sua g niib kul biil, g baa sua ji g cɔln, g nil kul tie wan bua yal g g tuag sɔnɲanu. ¹³ K u maad Nowe g niib ji g cɔln, k u bu bien b kul g biɛ biil tinɲ

Cilg 6

mɔ.

¹⁴⁻¹⁶ G ji maad Nowe k wan tug daad nba paa g kpaa ḡadunḡⁱ k lan gii yab nyan decieɔnḡ nyan. K l fagnu n̄ gii tie taabana^j kobg yen piinmu, k l pienu mɔ n̄ gii tie taabana piinle yen ḡanmu, k l kpedu n̄ gii tie taabana piig yen ḡanmu. K wan fal'o kpabɔunḡ dieog n yen cincann po, g tien'o detuadd tintaa. G detuadug kul n̄ gii mɔg u died. K wan ḡaa takobonn k l yalmu n̄ gii tie taabann bɔgdm, g bie jiel dimɔb. ¹⁷ K wano Yendu bu te g tacienu n̄ baa g gbien tinḡ yen nyum g bien yal n fo kul g siel kan tenn. ¹⁸ K u ji suol *dɔnnu n nyan yen Nowe. K wano yen u puo yen u bijabi yen u biyuadi n̄ kua l ḡadunḡ n ninḡ. ¹⁹ K wan bie kuan yal n fo kul tinḡ n ninḡ, bonjaɔg yen bonnaaɔnḡ k ban di miel. ²⁰ G bonkobd yen bonyugda yen tinḡ n bonfuoda yen l bonbalnkaa, b bu nya banle-le buolu kul n ninḡ g baal u buol g la miel. ²¹ K wan mɔ n̄ cegn b kul jied k ban gii laad g di.

²² G Nowe tien l kul g daan gbenn nyan Yendu n bo maad'o nand nyan.

ⁱ6.14-16 ḡadunḡ : L bo g tie nyan mɔlane ḡadnd nyan kaa. L bo tie kpagcieɔnḡ nne i, g Yendu bo te g Nowe kpaa, k l yab g cie ḡaag, g mɔg detuadd.

^j6.14-16 Taabana : Taabann fagnu tie nyan miedyenn nyan i.

Cilg 7

7 ¹ G Yonmdaan ji maad Nowe, k u diid g sua k wano n tie nimɔn niib kul siign. K wano yen u ŋaag yab kul ń kua l ŋadunŋ n. ² K wan kuan bonkobbuolu kul siign, yal n tie wano Yendu salg yab bonjad banlile yen bonnaani banlile, g kuan yal n fo tinŋ n kul g g tie u salg yab mə bonjayend-yend yen bonnaani yend-yend, ³ g biɛ kuan bonyugda n ninŋ bonjad banlile yen bonnaani banlile. K l bonfuodbuolu kul ń daa gbenn tinŋ n. ⁴ K l tenn daa ŋanlile yen wan te g taag ń baa daa piinna yen nyied piinna g bien wan tag yal kul tinŋ n ninŋ.

⁵ G Nowe tien l kul g daan gbenn nyan Yonmdaan n bo ŋɔn'o nand nyan.

⁶ L taciɛnŋ bo baa g sua g Nowe məg bina kobiinluob i.

⁷ K wano yen u puo yen u bijabi yen u biyuadi kua l ŋadunŋ n g nyum ń daa di'b. ⁸ Bonkobd kul siign (yab tie Yendu salg yab, yen yab g tie u salg yab) yen bonyugda kul siign yen tinŋ n bonfuoda kul siign yen bonbalnkaa kul siign, ⁹ k b nyiɛ banle-le, bonjaɔg yen bonnaaɔnŋ, g baal g kua Nowe ŋadunŋ n nyan Yendu n bo ŋɔn'o nand nyan.

¹⁰ G daa ŋanlile daal k l taciɛnŋ cil baanu.

Nyum yil ŋanduna g bien bonn kul

¹¹ Nowe n bo la bina kobiinluob yaa binn, l binn ŋmaali nle ninŋ, u piig yen daa ŋanlile daal i, g tinŋ yagd yagd g

Cilg 8

nyum pud yen paalu, g polu luod ¹² g taciɛnɲ baa baa g daan biin daa piinna yen nyiɛd piinna. ¹³ L daal i g Nowe yen u puo yen u biyuadi yen u bid bantaa nba k b bo yi'b Sem yen Kam yen Safet kua ɲadunɲ n, ¹⁴ banm yen bonkobbuolu kul yen bonyugdbuolu kul yen tinɲ n bonfuoda kul yen yal nba l baln kul. ¹⁵⁻¹⁶ G yal fo kul (bonjaɔg yen bonnaaɔnɲ) baal Nowe buol banle-le g kua ɲadunɲ n nyan Yendu n bo maad'o nand nyan. G Yonmdaan ji luon gann u po.

¹⁷ G taciɛnɲ ji baa g daan biin daa piinna g nyum tan yugl l ɲadunɲ g don, ¹⁸ g nyum ɲanm g yabd k l ɲadunɲ ji puug. ¹⁹⁻²⁰ G nyum l pugd g saa saa g daan miin jɔa nba kped kul g pend'b taabana nlile. ²¹ G bonkobd yen bonyugda yen tinɲ n bonfuoda yen bonbalnkaa yen niib nba bo tenn tinɲ po kul biel, ²² g nyum dii yal nba bo l mɔg miɛl tinɲ n kul.

²³ Yonmdaan bo bien niib yen yal n l fo tinɲ n kul g tan tenn Nowe yen yab n bo be yen'o l ɲadunɲ n kua i. ²⁴ G nyum ji l dua nnyan g daan biin kobg yen daa piinmu.

8

Nyum fual g Nowe nyie

¹ Yendu bo g sunm Nowe po, wano yen bonkobd yen bonyugda yen tinɲ n bonfuoda yen bonbalnkaa nba bo be yen'o ɲadunɲ n. K u te g faalu pieb tinɲ po g nyum cil g kuod. ² G polu guan g luon, g tinɲ po nyunfali nyal. G taag

Cilg 8

yand. ³ G nyum ji kuod waam waam. Kobg yen daa piinmu daal, ⁴ l sua k l ṅadunṅ jiid g tuan jual nne po Ararat doug n. L bo tie l binn ṅmaali nlile po, piig yen daa ṅanlile daal n nyan. ⁵ G nyum l kuod g daan biin ṅmaali piig po. ṅmaapiig dacincinn daal i g jɔa cil g nyuand.

⁶ Daa piinna n biɛ pend, g Nowe luod l ṅadunṅ takobonn ⁷ g ṅaa kinkaawg k u yugl g saa g gɔ g yen g kua ṅadunṅ n, saa saa yen nyum n tan fual. ⁸ K u tan guan g yugn lanjelg mɔ g bu diid g liɛ nyum kuod ii ? ⁹ Nyum daa bo l bil kaannaa kul g lanjelg yugl g daan g la wan bu jagn naan po, g lebd g guan Nowe buol k u tand nuu g suol'o g kuan'o ṅadunṅ n ninṅ. ¹⁰ K u guul daa nlile biɛg g guan g yugn lanjelg. ¹¹ G lanjelg yugl g tan guan u buol daajuoug g ji bab Oliif^k tiig fasɔṅṅu. L youg g Nowe ji bann g nyum kuod o. ¹² K u biɛ cɔd daa nlile g yugn lanjelg k u yugl g ji g guan.

¹³ Nowe n bo la bina kobiinluob yen yenn yaa binn, l binn ṅmaacincinn n, l dacincinn daal i, g nyum fual g gbenn tinṅ n. G Nowe luod ṅadunṅ polu g diid g sua g tinṅ wann. ¹⁴ K l binn ṅmaali nle ninṅ, l piinle yen daa nlile daal i, g tinṅ kuol canyiin !

¹⁵ G Yendu ji maad Nowe ¹⁶ k wan nya ṅadunṅ n, wano yen u puo yen u bid yen u biyuadi. ¹⁷ K wan biɛ nyan

^k**8.11** L tiig ja nyan naanyiɛṅṅ nyan i, k l luana mɔ naan yen wongaa k b mua g biɛ ṅɔlg kpam.

Cilg 9

bonkobd nba be yen'o kul yen bonyugda yen tinŋ n
bonfuoda yen bonbalnkaa kul, k ban pəl g yabd g yad tinŋ
po kul. ¹⁸ G Nowe nyie yen u puo yen u bid yen u biyuadi.
¹⁹ G guan g nyan bonkobd kul yen bonyugda yen tinŋ n
bonfuoda yen bonbalnkaa kul buolu buolu.

Yendu puon k u ji kan ban g bien ɲanduna yen nyum

²⁰ G Nowe maa Yonmdaan salg binbindl, g nyan salg
bonkobbuolu kul n ninŋ yen salg bonyugdbuolu kul n ninŋ
yenm-nba, g kpil g maan'm l po g juu'b muu k l dii. ²¹ G
Yonmdaan gbad l nublu k u pal sɔŋŋ, k u ji maad g mɔni, g
nifosaal l cil bim n ninŋ g mɔg maalbiid i, k u kan ban g
biil tinŋ u yaa po. K u biɛ ji kan ban g bien yal n l mɔg miel
tinŋ n ne kul nyan wan daan bien nand nyan. ²² G saa saa
yen ɲanduna juodu,

g kpanyiil yen ditonu kan gii mɔg pedu,
g fawaaɔg yen tintonn ń baa lebd liel,
g fal yen siɛɔg mɔ ń gii baad,
g yendu n yen nyieɔg ń gii lebd liel.

9

Yendu suol *dɔnnu yen Nowe

¹ Yendu bo yad u yedɲanm Nowe yen u bid po g
maad : «Mal mal man g gbie tinŋ, ² g bonkobd kul yen

Cilg 9

bonyugda kul yen nyum n bonfuoda kul yen bonbalnkaa kul n̄ gii be i nui n, gii jie'i. ³ N tie'i yal l fo kul, k lan ji te i jied nyan min daan cab'i tinŋ n bonpakal kul nand nyan.

⁴ G nyaan g sɔm n yen tie yal fo kul yaa miel nyan, lann, i gii kp̄ii yal kul, yin wul u sɔm g fid g ŋman. ⁵ I mɔ yaa sɔm n tie i miel nyan, n kɔn l po. L gii tie g bonfuodl¹ kp̄ii nil, lann i kaa g nil kp̄ii u lua, n bu kɔn u po. ⁶ Min Yendu n tag nil k u naan yen'n nyan, nil gii kp̄ii u lua, ban kpi u mɔ.

⁷⁻⁸ G Yendu biɛ maad Nowe yen u bid : «Mal mal man g gbie tinŋ kul. ⁹ N bu suol *dɔnnu yen'i, yen i yaabuona ¹⁰ yen yal l fo kul, l gii tie bonkobd ii, bonyugda ii, bonfuoda ii, bonbalnkaa ii, yal l nyiɛ ŋadunŋ n kul. ¹¹ N suol dɔnnu yen'i n nyan, taciɛnŋ ji kan ban g baa g bien yal l fo kul. Nyum mɔ biɛ ji kan ban g gbie tinŋ g biil'o.

¹² Banm n nyan k n ji tien k l ŋɔnŋ k n suol dɔnnu yen'i, yen i yaabuona yen bonfuoda kul saa saa yen youg nba g nifosaal ji tan kan gii mɔg miel tinŋ po ne. ¹³ N dien waamɔnn n nyan tawalgbaɔnŋ po. Lann n ji baa tie banm nba ŋɔnŋ k n suol dɔnnu yen ŋanduna. ¹⁴ Youg nba kul k n te g taag yin g bɔnn, k l banm tien tawalgbaɔnŋ po ¹⁵ n bu tied dɔnnu nba po k n bo suol yen'i yen l bonfuoda kul, taciɛnŋ ji kan ban g baa g bien yal l fo kul. ¹⁶ L banm gii

^{9.5} T gii yiin g «bonfuodl», l bua n ŋɔn k t yed g bonkobd yen bonyugda yen tinŋ n yen nyum n bonfuoda yen bonbalnkal kul n ji tie bonfuodl.

Cilg 9

tien tawalgbaonŋ po, n bu la g tied k n bo suol dōnnu nba g mōg juog yen'i yen yal l fo kul tinŋ po.»¹⁷ G Yendu bie guan g maad Nowe : «Banm nba ŋonŋ k n suol dōnnu yen yal l mōg miel tinŋ po n nyan.»

¹⁸ Nowe bid nba bo nyie ŋadunŋ n bo tie Sem yen Kam yen Safet. G Kam mō tan mal big, wano n tie *Kanaan.

¹⁹ Nowe bid bantaa ne n ji mal mal g gbien tinŋ.

Nowe yen u bid binbem

²⁰ Nowe bo tie kpakuol nba cind g ŋuun dimōunŋ tiidi.

²¹ U bo tan nyuu l dimōunŋ u g guo, g yied g ji dua niyann u jounŋ n ninŋ. ²² G *Kanaan baa Kam la u baa fai g nyie g pag u yual-nba. ²³ G Sem yen Safet taan g bug cincencieonŋ b bōpied po, g sonm tuntuna g kua g daan ŋagn b baa po g ji lebd g nyie g g la b baa fai.

²⁴ Daam bo tan yand Nowe po yo, k u fiil g gbad u sanbien n tien yal nba, ²⁵ k u pol Kanaan mōb k wan te yonm nba tie fam u ninjanm yonmi kul n ninŋ. ²⁶ G Nowe ji guan g dond Yonmdaan, wano nba tie Sem Yendu g bie pugn g Kanaan í te b yonm. ²⁷ G Yendu í te g Safet yaabuona í yabd k ban taan gii kua yen Sem yaabuona, g nyaan, g Kanaan í te b yonm !

²⁸⁻²⁹ Taciennŋ puol po Nowe bie bo tien bina kobiintaa yen bina piinmu yo g fid g kpe. U bina kul ji bo taan g tie bina

Cilg 10

kobiinwai yen bina piinmu.

10

Tinᅇ ne po niib

¹ Nowe bid yaabuona nba mal taciēᅇᅇ puol po
n ne :

² Safet mal Gomer yen Magᅇᅇ yen Madaayi yen Yafan yen
Tubal yen Meseᅇ yen Tiras. ³ G Gomer tan mal Asekenas
yen Rifat yen Togarma. ⁴ G Yafan mᅇ tan mal Elisa yen
Tarsis yen Kitim yen Rodanim. ⁵ Banm n tie Safet yaabuona
nba k b sana kpand b buoli sana k b yad g kua mᅇᅇᅇᅇ kunᅇ
yen kpendega po. B bo kua buolu buolu i. Buolu kul yen u
doug yen u maam.

⁶ Kam n mal Kuus yen Misraayim yen Puud yen *Kanaan.
⁷ G Kuus tan mal Seba yen Hafila yen Sabta yen Ragma yen
Sabteka. G Ragma mᅇ tan mal Saba yen Dedan. B mᅇ n tie
Kam yaabuona nba k b sana kpand b buoli sana.

⁸ Kuus n bie mal Nemrod k u te badcincinn, wano n bo
pua tᅇᅇᅇᅇ paad u lieb kul. ⁹ U bie tie waal nba mᅇᅇᅇᅇ pal g g
mᅇᅇᅇᅇ u lua. L po n te k b tua g : «Jagl tie nyan Nemrod
nyan, waal nba mᅇᅇᅇᅇ pal g cie u lieb kul.» ¹⁰ Wan daa cind,
u yend Babel yen Ereᅇ yen Akaad yen Kalne i. L dingbana
kul bo be Sineyaar tinᅇ n i. ¹¹ G Nemrod tan nyie Sineyaar
g gad Asuur g sen Niniif yen Rewobot-Ir yen Kela ¹² yen
Reᅇenn doi. Reᅇenn bo be Niniif yen Kela sinsiign i. Niniif n

Cilg 10

bo tie dopienu nba yab.

¹³ G Misraayim mɔ tan mal Lud yen Anem yen Lehab yen Nafitu ¹⁴ yen Patrɔs yen Kaslu yen Kaftɔr. Banm n tie Misraayim bid nba k b sana kpand b buoli sana. Fiilisten-nba nuan tie Kaslu yaabuona i.

¹⁵ G *Kanaan mɔ tan mal u bijakpel Sidɔn yen Het, k b buoli gaal b sana. ¹⁶ Kanaan yaabuona bie tie Sebusit-nba yen Amorit-nba yen Giirgasit-nba ¹⁷ yen Hifit-nba yen Arkit-nba yen Sinit-nba ¹⁸ yen Arfadit-nba yen Semarit-nba yen Hamatit-nba. L puol po i g Kanaan yaabuona nyie cugl cugl, g yad ¹⁹ g kua Sidɔn g tol yanbaɔnɔ Geraar po, saa saa yen Gasa. G guan g tug puol Sodɔm yen Gomɔr yen Adma yen Seboyim po, hal g daan pund Lesa. B tinɔ po n bo nyan.

²⁰ B kul ne n tie Kam yaabuona nba paad paad buolu buolu, buolu kul yen u doug yen u maam.

²¹ Safet yual Sɛm mɔ bo mal bijabi. Eber bid kul tie u yaabuona i. ²² Sɛm bid tie Elam yen Asuur yen Arpaksaad yen Lud yen Aram. B buoli gaal b mɔ yaa sana i. ²³ Aram yaabuona n tie Us-nba yen Hul-nba yen Getɛr-nba yen Mas-nba.

²⁴ K Arpaksaad mal Sela, g Sela mɔ tan mal Eber. ²⁵ K Eber mal jab banle. Yend bo yi Peleḡ^m, g dugn l youg u, g niib bo paad paad g kua kaannaa kul, k lua yi Yɔktann.

^m10.25 «Peleḡ» niimn tie g «paadu»

Cilg 11

²⁶ Yəktann n tan mal Almoodaad yen Selef yen Hasarmafet yen Yera ²⁷ yen Hadoram yen Usal yen Dikla ²⁸ yen Obal yen Abimayel yen Saba ²⁹ yen Ofiir yen Hafila yen Yobaab. B kul ne tie Yəktann yaa bid i. ³⁰ Banm n bo kua Mesa g saa saa g daan pund Sefaar jəa nba be puol.

³¹ B mə n tie Sem yaabuona nba paad paad buolu buolu, buolu kul yen u doug yen u maam.

³² Nowe yaabuona yen b buoli yen b yaajanm yen b doi n nyan. Taciəŋ po n pend, banm n ji mal mal niib k b yad g kua tinŋ po kul.

11

Babel detuadug

¹ Niib kul daa bo maad mayenm i, g bie gbie mayenm, ² g nyie g tol puol, g waa waa g tan la baacieəŋ nne Sineyaar doug n g kua l buol. ³ G tan maad b kua n ninŋ : «I la ii ? T pua bilgi man, g pul muu.» Bilgi n bo tu te tana b po, g kpabəunŋ mə ń te b tanmaakad. ⁴ G bie maad : «To ! T maa man ŋai k lan te doug, g bie maa detuadug k lan daan tuu tawalgbaəŋ ! Nnyan i k t sann bu do, k t bie kan yad g fagd yen lieb tinŋ po kul.»

⁵ G Yonmdaan jiid g bu diid ŋai yen detuadug nba g niib bo cil maanu. ⁶ G maad : «E-e-e-e ! Ban tie buolyenu g bie gbie mayenm ne n te k b fid g suun l yaa tuonn. Ban cil nand ne n gii ŋaa'b, b tan bu fid g tien ban bua yal kul. ⁷ T

Cilg 11

jiid man g ŋmad b maam k ban ji daa gbie b lieb n maad
yalⁿ.»⁸⁻⁹ G Yonmdaan yaan'm k b yad kaannaa kul g ji g fid
g maa g juod. Wan yaan bo ŋmad b maam l buol nyan n te
k b yi l doug g Babel^o.

Sem bid yen u yaabuona sana n ne

¹⁰ Sem bid yen u yaabuona n ne :

Tacieng puol po, l bina nle po, Sem bo mɔg bina kobg i g
mal Arpaksaad. ¹¹ Arpaksaad n mal, u baa Sem bie bo tien
bina kobiinmu i. L bina n ninj k u guan g mal bijabi yen
bipuobi.

¹² K Arpaksaad tan la bina piintaa yen ŋanmu g mal Sela.
¹³ Sela n mal, k u baa Arpaksaad bie tien bina kobiinna yen
ŋantaa. L bina n ninj k u guan g mal bijabi yen bipuobi.

¹⁴ G Sela bina piintaa po, k u mal Eber. ¹⁵ Eber n mal, k u
baa Sela bie tien bina kobiinna yen ŋantaa. L bina n ninj k
u guan g mal bijabi yen bipuobi.

¹⁶ K Eber mɔ tan la bina piintaa yen ŋanna g mal Peleg.
¹⁷ Peleg n mal, k u baa Eber bie tien bina kobiinna yen
piintaa. L bina n ninj k u guan g mal bijabi yen bipuobi.

¹⁸ G Peleg bina piintaa po, k u mal Rewu. ¹⁹ Rewu n mal,

ⁿ11.7 «T jiid man» : Yendu n maad ne buol. Ama u maad nyan
wano Yendu tie niib banle bantaa nyan i.

^o11.8-9 «Babel» : Ebro-nba maam n, l sann niimn tie nyan
«ŋmadl» nyan i.

Cilg 11

k u baa Peleg bie tien bina kobiinle yen njanwai. L bina n ninj k u guan g mal bijabi yen bipuobi.

²⁰ G Rewu mo tan la bina piintaa yen njanle, g mal Serug.

²¹ Serug n mal, k u baa Rewu bie tien bina kobiinle yen njanlile g guan g mal bijabi yen bipuobi.

²² Serug n yaan tan la bina piintaa, k u mal Naahor.

²³ Naahor n mal, u baa Serug bie tien bina kobiinle g guan g mal bijabi yen bipuobi.

²⁴ G Naahor mo tan la bina piinle yen njanwai g mal Tera.

²⁵ Tera n mal, k u baa Naahor bie tien bina kobg yen piig yen njanwai. L bina n ninj k u guan g mal bijabi yen bipuobi.

²⁶ G Tera tan la bina piinlile g mal Abram yen Naahor yen Harann.

²⁷ Tera bid yen u yaabuona n ne :

Tera bo mal Abram yen Naahor yen Harann. G Harann mal Lot. ²⁸ Harann n bo kpie g kpe yen u baa Tera. U bo kpe u danm doug n i. B yi l buol Ur i, k l be Kaldeyen-nba doug^p. ²⁹ K Abram kuan puo k b yi'ug Saraayi, g Naahor mo kuan u puo k b yi'ug Milka k u niipuo tie Yiska. B baa n tie Harann. ³⁰ Abram yaa puo Saraayi bo tie nolg i, u bo g mog big.

³¹ G Tera fiil Ur, Kaldeyen-nba doug n yen u bija Abram

^p**11:28** Kaldeyen-nba doug bo yi Kalde i. L doug k b bo yuand g yi Babilonn.

Cilg 12

yen u biyuag Saraayi yen u yaabuonn Lot (Harann bija) g saa yen'm *Kanaan. K b saa saa g tan pund Harann doug n, g ji kua l buol. ³²Tera bo kpe Harann g mɔg bina kobiinle yen ŋanmu i.

12 Yendu maad Abram k wan nya u danm doug n

¹Yonmdaan Yendu bo maad Abram : «Nya a danm doug n, ŋaa a naataani yen a baa dieog g gad doug nba ninŋ k n bu ŋɔn'a. ²N bu te'a yaabuona, ban tan mal mal g yabd g te buolu nba yab. N bu yad yedŋanm a po, g te a sann n do. A buol i g niib bu gaal n yedŋanm. ³Yab kpaan bonŋann a po, n yedŋanm baa be yen'm. Yab kpaan bonbiiug a po mɔ, n bu pol'b mɔb, bonbiiug n baal'b. N yedŋanm bu nya a buol i g yad ŋanduna buolu kul po.»

⁴Abram bo nyie Harann doug n, nyan Yonmdaan Yendu n bo maad'o nand nyan. G Lot ŋuan'o. L sua k wano Abram mɔg bina piinlile yen bina ŋanmu i. ⁵U bo saa g tug u ŋaapuo Saraayi yen u waag bija Lot. B bo tug b ŋalman kul yen niib nba k b mɔg Harann doug n, g paan g saa *Kanaan doug n. Ban pund Kanaan, ⁶k Abram pend g gad hal Siisem, g pund More tiig^q buol. L sua g Kanaan yab daa kua

^q12.6 «More tiig» : «More tiig» bo tie tibuolu nne i, g niib baad l buol g dond Yendu.

Cilg 12

l doug n i. ⁷ G Yonmdaan Yendu n̄on u kua Abram g maad'o : «N tan bu tug doug ne g te a yaabuona i.» Yonmdaan Yendu n bo n̄on u kua naan, l buol i k Abram dogl tana g tien salg binbindl u sann po. ⁸ Abram nyie l buol g gad doug nne nin̄ g j̄a yab l buol, Betel puol. G n̄aa Betel nintual, Ayi m̄o puol, g pua joun̄ l doi sinsiign, g bie dogl tana g tien Yonmdaan salg binbindl m̄o l buol, g don Yonmdaan sann. ⁹ Abram bo pua u jond nnyan i g lieg g ji Negeb doug po.

Abram jiid Esipt doug n

¹⁰ Kom bo baa l doug n nin̄ g paa boncienn, k Abram daa jiid Esipt doug n. ¹¹ Ban nagd Esipt, k Abram maad u n̄aapuo Saraayi : «A la i, n tua a ban k a tie puon̄an̄ a, ¹² Esipt yab daan gii la'a b bu yed k a tie n n̄aapuo i, g kpi'n g nyaan n̄aa'a. ¹³ N balm'a, maad'b k a tie n niipuo i, k ban fid g gaal'n yen n̄anu, g daa kpi'n g dugn a po.»

¹⁴ Abram n pund Esipt doug n yaa youg, k Esipt yab la u n̄aapuo k u n̄an boncienn. ¹⁵ G Faraaon^f kpaaga la l puo g gad g pag Faraaon l puo n n̄an nand, k b tug'o g gad yen'o Faraaon n̄aag. ¹⁶ L puo po g Faraaon n̄anm g gaal Abram, g tie'og pei, n̄uabi, naabi, tuonsunna, boni yen yuoyuod. ¹⁷ Ama g Yonmdaan yen bo te g yielbiiug baa Faraaon yen

^{12.15} «Faraaon» : Esipt yab maam n, «Faraaon» niimn tie «bad.»

Cilg 13

u ŋaag yab po, g dugn Abram ŋaapuo Saraayi po. ¹⁸ Lann i g Faraaon ji yin Abram g bual'o : «A tien'n be n ne i ? Laabaal k a daan g maad'n k u tie a ŋaapuo i ? ¹⁹ A daan yed k u tie a niipuo i, k n tug'o g tien'o n ŋaapuo. A ŋaapuo n nyan daa, tug'o gii saa.» ²⁰ G Faraaon te k u naasenm tug'b yen ban bo mɔg yal kul g nyan'm doug n.

13

Abram yen Lɔt yad lieb

¹ Abram bo nyie Esipt g guan g duo Negeb yen u ŋaapuo yen u mɔgm kul. Wano yen Lɔt n bo yeg. ² Abram bo mɔg boncienn. U bo mɔg bonkobd yen ligli yen wula. ³ U bo nyie Negeb g pua jond g lieg nnyan i saa saa yen Betel, g daan pund wan bo kpie g pua jounŋ naan Betel yen Ayi doi sinisiign, ⁴ naan buol k u bo kpie g dogl tana g tien Yendu salg binbindl nyan. L buol i k u dond Yonmdaan sann.

⁵ Lɔt nba bo yeg yen wano Abram mɔ bo mɔg pei yen ŋuabi yen naabi g bie mɔg u yul po jond. ⁶ Ban bo mɔg yal bo yabd g finfanm pɔd'b, k b ji kan fid g taan gii be. ⁷ L bie bo sua g *Kanaan yab yen Perisit-nba daa kua l doug n ninŋ. K Abram pekpaali yen Lɔt yab tan kɔn. ⁸ K Abram maad Lɔt : «L g ŋan kunkɔnn ń tien min yen fin siign, lann i kaa t pekpaali siign, g dugn, min yen fin tie ninjann i. ⁹ Doug n dua g saa nyan, paad g ŋaa'n. A gii tol yaanŋ, n

Cilg 14

bu tol yanbaonj u, a gii tol yanbaonj mə, min tol yaanj.»

¹⁰ G Lət nyuand g sua Suurden baaəg kul dua yen məsonju hal ne yen Sowar. L bo tie nyan Yonmdaan gəglug n ninj nyan i, nyan Esipt nyan. L sua g Yonmdaan daa g juu Sodəm yen Gomər. ¹¹ G Lət lugd Suurden baaəg kul, g fiil g tol puol. L buol i k b yad lieb. ¹² K Abram kal Kanaan doug n, g Lət mə gad g kua g kpien doi nba be Suurden baaəg n nyan, g pua u jond g daan pund Sodəm. ¹³ Sodəm yab bo tie biiddanm g g cəln Yendu.

¹⁴ Lət n paad g njaa Abram, g Yonmdaan maad Abram : «Sed g diid yaanj yen yanbaonj, puol yen nintual. ¹⁵ Doug nba k a nyuan ne kul, n bu tug g te fin yen a yaabuona i, lan cil məlane gii saa. ¹⁶ N bu te a yaabuona n mal g yabd nyan tanbiini nyan. Nil gii fid g cəd tanbiini, u bu fid g cəd a yaabuona mə. ¹⁷ Fiil g nmaa g diid l doug, g diid l fagnu yen l yalmu, g dugn n bu te fin i l doug.» ¹⁸ K Abram caad u jond g gad g caan Mamre tiidi^s n, g kpien Ebrən. L buol i k u dogl tana g tien Yonmdaan salg binbindl.

14

Abram pua təb g paad batieb

¹ Sineyaar bad Amrafel yen Elasaar bad Ariyək yen Elam bad Kedər-Lawomer yen Goyim bad Tidal ² bo taan g

^s13.18 «Mamre tiidi» : «Mamre tiidi» bo tie tibuolu nne i, g niib baad l buol g dond Yendu. L tiidi bo be Ebrən yaanj i. Mamre bo tie nil sann i, l po n te k b bo yi l tiidi Mamre tiidi.

Cilg 14

pua b badlieb tɔb. Lan tie : Sodɔm bad Bera yen Gomɔr bad Birsu yen Adma bad Sinab yen Seboyim bad Semeber yen Bela bad, lan tie Sowar bad. ³ Banm banmu nba sana juod ne bo taan b lieb Siidim baaɔg n i. L baaɔg n ji dua yen mɔgl nba k b yi Mɔgkpieonɲ^t nyan. ⁴ L bo tie yen niinn i, k b ɲua Kedɔr-Lawomɛr piig yen bina ɲanle. Piig yen bina ɲantaa n ninɲ k b ji yie. ⁵ Piig yen bina ɲanna n ninɲ g Kedɔr-Lawomɛr fiil yen batieb nba bo taa u po g gad g pua g paad Refaayit-nba Asetaro Karnayim doug n, yen Susit-nba Ham doug n, yen Emit-nba Kiriatayim baaɔg n, ⁶ yen Horit-nba b doug n Seyir jɔa n ninɲ, g bel'b hal ne yen El-Parann, naan g fag yen tinkuonɲ nyan. ⁷ Lann i g guan g tol Enn-Misepat po, lan tie Kadɛs. G pua g paad Amalesit-nba g yend b doug kul. G bie paad Amorit-nba nba kua Hasasonn Tamaar.

⁸ Lann i g Sodɔm bad yen Gomɔr bad yen Adma bad yen Seboyim bad yen Bera bad, lan tie Sowar bad, nyie yen b niib g jiid Sidim baaɔg n, g pua tɔb ⁹ yen Elam bad yen Goyim bad yen Sineyaar bad yen Elasaar bad. Batieb banna tuog batieb banmu g pua tɔb. ¹⁰ Sidim baaɔg bo dua yen kpbɔunɲ caa i. G Sodɔm bad yen Gomɔr bad n bo sien nyan, k b yug g jiid l n ninɲ. G yab tenn san g kua jual. ¹¹ G

^t14.3 «Mɔgkpieonɲ» : B yi l mɔgl «mɔgkpieonɲ» g dugn yaalm ɲanm g yabd l ninɲ, g siel yaa bonfuodl kan fid gii be l n.

Cilg 14

yab pua tɔb g paad, baan Sodɔm yen Gomɔr yab mɔgm kul yen b jied kul g yaad yenn. ¹² G bie tug Lɔt, Abram waag bija nba bo kua Sodɔm nyan, yen u mɔgm kul g yaad yenn. ¹³ G yab bo ciel ninŋ yend gad g maad Abram, *Ebro buolu jua. Abram bo kua Mamre tiidi^u n i. Wano Mamre bo tie Amorit buolu jua i. K Eskɔl yen Anɛr tie u ninjanm. K banm bantaa kul tie Abram dɔnn-nba. ¹⁴ Abram n gbad k b suol u waag bija g gad yen'o, k u bobn u tuonsunpaala nba bo mal u ŋaag n ninŋ, jab kobiintaa yen piig yen banniin, g ŋuan g bel yab bo pua tɔb g daan nand'b hal Dan. ¹⁵ K Abram bɔgd u naasenm caga caga, k b pign'm nyiɛɔg n g pua g paad'b, g bel'b hal ne yen Hoba, Damas yaanŋ po. ¹⁶ G fiel ban mɔg yal kul, g fiel u waag bija Lɔt yen u mɔgm kul, g fiel puob yen ban bo suol yab kul.

Abram cend Mɛlkisedɛk

¹⁷ Abram n pua g paad bad Kedɔr-Lawomɛr yen batieb nba bo be yen'o, g ji gɔ g kun yaa youg, g Sodɔm bad cend'o Safe baaɔg n, lan tie bad baaɔg. ¹⁸ G Salem bad Mɛlkisedɛk, yua bo tie Yendu Badciɛn salg-yidkua baal yen *kpanu yen dimɔunŋ ¹⁹ g maad lanbonŋana ne Abram po :
«Yendu Badciɛn nba tag polu yen tinŋ n̄ yad u yedŋanm Abram po. ²⁰ Yendu Badciɛn nba suol a ninnanda g tie'a, u

^u**14.13** «Mamre tiidi» : Diid man tin diɛn yal nba l lanbonn po 13:18 buol.

Cilg 15

sann n do.»

K Abram tug wan bo pua tɔb g fiel yal, g bɔgd caga piig, g tug cagyenn g tie Melkisedek. ²¹ G Sodɔm bad maad Abram k wan te'og nifoɪ gii kub mɔgm. ²² K Abram maad : «N don n nuu polu po, g pol Yendu Badciɛn nba tag polu yen tinɲ, ²³ k n kan tug siel k l tie a yal. N kan tug baa a gungunɲ mɔno g bual a taacagbann, njan tan daa maad k fin n te k min Abram mɔgd. ²⁴ Min g bua siel, l gii g tie n naasenm n dii yal, yen n yegni Aner yen Eskɔl yen Mamre biinu i kaa. Banm bu gaal b biinu.»

15

Yendu suol *dɔnnu yen Abram

¹ L po n pend, k Abram gbad g *Yonmdaan maad yen'o danɲd n g tua : «Abram, daa jie, min mɔno n baa guu'a. A nyuad tan baa yab paaa.» ²⁻³ K Abram guan g nmiɛn : «Yonmdaan n Yendu, a bu te'n bɛ i k n ciɛnd g nag kuum o g yen g mɔg big i ? Njan g tie'n big ne, Damas jua Elieser nba be n njaag n ninɲ ne n tan bu di n faal.» ⁴ G Yonmdaan nmiɛn'o : «N n, wano kaa bu di a faal, a bimadg mɔno n bu di a faal.» ⁵ G tug'o g nyiɛ yen'o cincann g maad'o : «Yaad g diid polu po njaabid. A bu fid g cɔd'b ii ? A yaabuona mɔ tan baa yab nnyan i.» ⁶ K Abram dug Yonmdaan po, g Yonmdaan tug'o k u tie yua nba dagd yen wan gii dɔnn yen'o.

Cilg 15

⁷ G Yonmdaan guan g maad'o : «Min n tie Yonmdaan, yua nyan'a Ur, Kaldeyen-nba doug n, g bu tug doug ne g te'a, lan gii tie a yal.» ⁸ K Abram guan g bual : «Yonmdaan n Yendu, n bu tien nle i g bann k n bu yend doug ne i ?» ⁹ K u maad'o : «Gad g kpaan bina ntantaa naasal, bina ntantaa ntub, bina ntantaa petonn, lanjemɔŋŋ yen ntatag n lanjebig g baal yenn nii.» ¹⁰ K Abram baal yen l kul, g yagd sinisign, g guan g bil bonyagl kul g bogn yen liel. Lanjeli kua i k u bo g yagd. ¹¹ G nanyobli baal g gob l nand, k Abram bel'b.

¹² Yendu n tan ji, g guam gul Abram, g jiwaani kua'og boncienn, k u nunŋ po bɔnn cimm. ¹³ G Yonmdaan maad Abram : «I ban k a yaabuona tan baa tie saanm i dofanu n ninŋ. B tan baa tie yonmi l doug n, ban cagn'm bina kobiinna. ¹⁴ Ama doug nba ninŋ k b bu te yonmi nyan, n tan bu dad l doug n yab tubl. A buolu tan bu nya g kun yen ntalman boncienn. ¹⁵ Fin nuan tan bu ciend g buo yo, kuum n baal'a nyan guam nyan, ban pii'a. ¹⁶ A yaabuona munna po yo, k b tan bu guan ne, g dugn Amorit-nba biid daa g yabd g pend.»

¹⁷ Yendu n baa k l bɔnn cild, g bobl nne g muu ntub l n, yen naamaanu nne mɔ k l so muupienu baal g pend bonkobd ntann sinisign ninŋ. ¹⁸ L daal g Yonmdaan suol *dɔnnu yen Abram g maad'o : «N bu tug doug ne g te a yaabuona i. Lan cil Esipt bɔnŋ g daan dagd bɔnciɛŋŋ nba

Cilg 16

k b yi Efrat. ¹⁹ Lan tie Kenit-nba, Kenesit-nba, Kadmonit-nba, ²⁰ Hitit-nba, Perisit-nba, Refaayit-nba, ²¹ Amorit-nba, Kanaanien-nba, Giirgasit-nba yen Sebusit-nba doi.»

16

Ismayel malu

¹ Abram ŋaapuo Saraayi bo g mal'o big. Ama g yen bo mɔg Esipt sipaan nne k b yi'ug Agaar k u tie yonm g be u buol. ² G Saraayi tan maad Abram : «Yonmdaan yen g tie'n big. Lann, kua fin yen n yonm Agaar n taan lieb. L g kua u bu mal'n bijabg.» K Abram tuo u ŋaapuo maam.

³ Lann i g Saraayi tug u yonm Agaar g tie u sal Abram. L sua k Abram n be *Kanaan doug n, l bina piig po n nyan.

⁴ K Abram nagn Agaar k u suol puol. Wan la k u suol puol, u ji g cɔln u cannaa. ⁵ L youg g Saraayi maad Abram : «Sugd ne nyie a buol i. Min mɔno n tug n yonm g tie'a.

Wan ji la k u suol puol nyan, u ji g cɔlm'n. Yonmdaan n bu jiel min yen fin buud.» ⁶ K Abram ŋmien Saraayi : «A yonm i. Tien'o ŋan ban nand.» G Saraayi cagn Agaar hal k u tan san g yaad g ŋaa'ɔg.

⁷ G Yonmdaan *maleg cend Agaar tinkuonɔ po, caabunn nne buol k l kpie yen Suur sɔnu, ⁸ g bual'o : «Saraayi yonm Agaar, a nyie le i, g saa le ?» K Agaar ŋmien'o : «N sien n cannaa Saraayi i.» ⁹ G Yonmdaan maleg maad'o : «Lebd a

Cilg 17

cannaa buol g daan tuo u maam.»¹⁰ G guan g pugn : «N bu te a yaabuona n mal g yabd, hal g nil tan kan fid g cɔd'b.

¹¹ Big nba k a pil ne tie bijabg i, a gii mal'o njan pul'o Ismayel^v, g dugn Yonmdaan gbad a finfabni. ¹² L big tan baa tie nyan muaɔg n bonɲ nyan i. U tan baa kɔn yen niib kul, g niib kul mɔ kɔn yen'o. U tan bu nja u ninjanm g pied g kua u kua i.»¹³ K Agaar maad : «Yen mɔni k n l la Yendu nba nyuan'n ne ii ?» Lann i k u pul Yonmdaan nba bo maad yen'o nyan sann g maad : «A tie El-Rɔi i, Yendu nba nyuan'n.»¹⁴ L po n te k b ji bo yi l caal Lahayi-Roi^w. L be Kadɛs yen Berɛd sinsiign i.

¹⁵ K Agaar mal Abram bijabg, k Abram pul'o Ismayel.

¹⁶ Agaar mal Ismayel g sua k Abram mɔg piinniin yen bina njanluob i.

17

Yendu te k Abram kɔnd

¹ Abram bo mɔg bina piinwai yen njanwai i g Yonmdaan njan u kua g maad'o : «Min n tie Yendu paacienudaan. I sonm n taabuod n, g bie daa mɔg siel yaa biid n nunɲ n. ² N bu suol *dɔnnu yen'a, g te'a yaabuona nba g mɔg dugl.»³ K Abram baa g gbaan g tug nunɲ g pii

^v16.11 «Ismayel» : Ebro-nba maam n, «Ismayel» niimn tie «Yendu gbie.»

^w16.14 «Lahayi-Roi» : Ebro-nba maam n, l niimn tie «Yendu nba fo g bie nyuan'n.»

Cilg 17

yen tinŋ, g Yendu maad'o : ⁴ «Min bu suol dōnnu nba yen'a niimn n ne : a tan baa tie buoli boncienn yaaja i. ⁵ B ji kan gii yi'a Abram kaa, b baa yi'a Abraham^x i. G dugn n bu te ŋan gii tie buoli boncienn yaaja. ⁶ N bu te'a madug. A yaabuona n mal g yabd, buoli boncienn n tan nya b ninŋ. Batieb mōno tan bu nya b ninŋ. ⁷ N baa kub n dōnnu yen'a. A tan gii g be, min gii kub l *dōnnu yen a yaabuona, g ji gii saa. Nnyan i, k n baa tie fin yen a yaabuona Yendu. ⁸ N bu tug doug nba k a be l n ninŋ g tie saan ne, g te fin yen a yaabuona, lan tie *Kanaan doug kul. Yinm n baa yen l doug lan cil mōlane g ji gii saa. Min n baa tie b Yendu.»

⁹ G Yendu biε maad Abraham : «A mō baa diε min yen fin *dōnnu mōbonn i, saa yen a yaabuona yen b yaa bid yaa bid. ¹⁰ Min yen fin dōnnu mōbonn nba k fin yen a yaabuona baa diε n ne : a ŋaag n, yua mal g tie bijabg kul, ban kōnd'o. ¹¹ I baa kōnd i, l kōnd n baa tie min yen yinm dōnnu banm. ¹² Lan cil mōlane gii saa, bijabg nba mal l daa ŋanniin daal kul, i bu kōnd'o i. I baa kōnd bijabi kul, yab mal i ŋaag n, yen yab k i nyan ligli g daa'b saanm buol kul. ¹³ I bu kōnd yab mal i ŋaag n yen yin nyan ligli g daa yab. T dōnnu banm baa be i gbannand po i, lan cil mōlane gii saa. ¹⁴ Bijabg nba g kōnd kul b bu nyan'o u buolu n i, g

^x17.5 «Abraham» : Ebro-nba maam n, «Abram» niimn tie «baa nba k b don u sann», k «Abraham» mō yaa niimn tie «niib boncienn yaaja.»

Cilg 17

dugn u g cōln n dōnnu n bual nand.»

¹⁵ G Yendu guan g maad Abraham : «A ji kan gii yi a ŋaapuo Saraayi kaa, a ji baa yi'ug Sara^y i. ¹⁶ N bu yad n yedŋanm u po g te wan mal'a bijabg, n bu yad n yedŋanm u po g te wan tan gii tie buoli boncienn yaa. Batieb tan bu nya u yaabuona n ninŋ.» ¹⁷ K Abraham baa g gbaan g tug nunŋ g pii yen tinŋ, g laa, g maad u pal n : «Bina kobg jua bie bu mal big ii, bii Sara nba ji mōg bina piinwai ne n bie bu mal i ?» ¹⁸ G maad Yendu : «Ismayel gii mōg miel, g be a nuu n, l g dagd ii ?» ¹⁹ G Yendu maad : «N n, a ŋaapuo Sara n bu mal'a bijabg, ŋan pul'o Isaak^z. N baa kub n *dōnnu yen wano i yen u yaabuona, u tan gii g be. L dōnnu g mōg juodu. ²⁰ Ama n gbad ŋan miel yal Ismayel po, n bu yad n yedŋanm u po, g te'og madug, g te u yaabuona n mal g yabd. U bu mal batieb piig yen banle. N bu te wan gii tie buolu nba yab yaaja. ²¹ Ama n dōnnu nuan, n baa kub yen Isaak i, bijabg nba g Sara bu mal'a jel nne youg.» ²² G Yendu maad yen Abraham g gbenn, g yaad g ŋaa'og.

²³ K Abraham tug u bija Ismayel yen yab k b bo mal'b u ŋaag n kul yen wan bo nyan ligli g daa yab nba, yab l tie bijabi u ŋaag n kul, g kōnd'b l daal mōno nyan Yendu n bo ŋōn'o nand nyan. ²⁴ Abraham bo mōg piinwai yen bina

^y**17.15** «Sara yen Saraayi» : Lann sana ŋanle ne kul tie bonyenn i Ebro□nba maam n. L niimn tie «bad bipuo.»

^z**17.19** «Isaak» : Ebro-nba maam n, «Isaak» niimn tie «b laa.»

Cilg 18

ņanwai i g kōnd. ²⁵ U bija Ismayel bo mōg piig yen bina
ņantaa i g mō kōnd. ²⁶ B kul bo taan g kōnd l daal mōno i,
²⁷ banm yen jab nba bo mal u ņaag n, yen wan bo nyan ligi
g daa yab saanm buol.

18

Yendu maad g Sara bu mal bijabg

¹ Yonmdaan bo ņōn u kua Abraham, Mamre tiidi^a
buol i. L bo tie yensikpikpalg n i, g sua u kal u jounņ dimōb
n. ² U ye k wan yaad g diid u sua jab bantaa sie u buol.
Wan la'b yaa youg k u gbaa g fiil g gad g baa g gbaan b
nintual n, ³ g maad : «N Yonmdaan, mōnd g di sugl g kua a
tuonsunn ņaag n, g daa pend nnyan. ⁴ ņaa man min te ban
la nyum waam nii g ņuul i titala, k i kal tiig ne nyagl n g
fuod. ⁵ N bu gad g la jied waam g te'i yin di g la paalu g
pend gii saa i sōnu, g dugn i kan tōgn i tuonsunn ņaag g
pend fam.» K b maad k wan tien wan maad yal.

⁶ K Abraham san g kua g maad Sara k wan tien tonm g
tug yom g buun g tien *kpanu lan gii yab, g cand saanm
bantaa. ⁷ G bie san g kua naapaōg n g suol naabikpanml g
tie u naasen k u ņanm l youg mōno. ⁸ Lann i g tug
naaņanbienm yen naaņankaam yen naabikpanml ņann g
gad g sen saanm nintual n, g piēd g sed tiig buol g ņaa'b k

^a**18.1** «Mamre tiidi» : Diid man tin maad yal nba l lanbonn po
13:18.

Cilg 18

b dii. ⁹ K b bual'o k u ŋaapuo Sara be le ? K u maad k u be jounŋ n. ¹⁰ K b ninŋ yend maad : «Jel nne youg, n bu guan a ŋaag n ne, l bu sua k a ŋaapuo Sara ji die big i.» L sua g Sara kal jounŋ dimɔb n, u puol po, g cenn ban maad yal.

¹¹⁻¹² Lann i g Sara laa u pal n, g dugn wano yen u sal Abraham kul bo ciend o, k u pend yen mad o. Wano Sara ji bo mali u pal n i g maad : «N ciend o, n sal mɔ tie nikipel i, n ji g nien'o.» ¹³ Lann i g Yonmdaan bual Abraham : «Laabaal g Sara laa i ? Be po i k u mali k u ciend g pend yen wan mal big i ? ¹⁴ Bonn be g paa g cie Yendu uu ? Jel nne youg n bu guan g sua g Sara ji die big i.» ¹⁵ G Sara jie jiwaani g nai, k wano g laa, g Yonmdaan maad'o k u fa i, k u laa.

Abraham miɛd Yendu sugl Sodɔm yab po

¹⁶ Lann i k l jab fiil g saa, g tug b nuni g tol Sodɔm doug po, k Abraham ciend'b g bua n cab'b. ¹⁷ G Yonmdaan maad u pal n : «N kan fid g wuon Abraham min bu tien yal. ¹⁸ U tan bu te buolu nba yab yaaja. L buolu tan baa mɔg paalu. Abraham buol i g ŋanduna buolu kul bu la n yedŋanm. ¹⁹ G dugn, n lugd'o k wan ŋanm g ŋɔn u bid yen u yaabuona k ban gii cɔln n mɔmaam, gii tuag mamɔni sɔnu, gii tie yal dagd, nnyan i k n bu tien min bo puon'o yal.» ²⁰ K u maad Abraham : «Ban kɔn yen Sodɔm yen Gomɔr niib yal po, l

Cilg 18

yabd, b biid yabd g pend. ²¹ N bu jiid l po g lie ban maad yal kul b po ne, b l tie yen mɔni ii ? L gii tie faaɔg mɔ, n bu bann.»

²² G jab banle ɲann tol Sodɔm doug po, g ɲaa Yonmdaan yen Abraham. ²³ K Abraham nagn g bual'o : «A bu bien biiddanm yen mamɔnmaada kul yaa aa ? ²⁴ L g kua mamɔnmaada piinmu be doug n, a bu bien b kul ii ? A kan di sugl l doug po g dugn mamɔnmaada piinmu ne po ii ? ²⁵ A kan tuo g tien nnyan, a kan kpab g bien mamɔnmaad yen biiddaan. Biiddaan yen mamɔnmaad kul n taan kuyenm ii ? A kan tuo g tien nnyan. Yua nba bu ɲanduna kul buud kan fid g kpied mamɔni sɔnu.» ²⁶ G Yonmdaan ɲmien'o : «N gii la mamɔnmaada piinmu Sodɔm doug n, n bu di sugl Sodɔm yab po g dugn l mamɔnmaada po.» ²⁷ K Abraham guan g maad : «Min nifosaal, n tie fantam yen tanbiini i, g paan pal g maad yen n Yonmdaan. ²⁸ L g kua mamɔnmaada piinmu ne ninɲ, l bu pɔd banmu, a ji bu bien doug kul banmu ne po ii ?» G Yonmdaan yed k n n, k u gii la mamɔnmaada piinna yen banmu k l dagd. ²⁹ K Abraham guan g gaal maam g maad : «L g kua piinna kua n be.» G Yonmdaan yed k u kan tien siel g dugn banm piinna ne po. ³⁰ K Abraham maad : «N Yonmdaan, a pal n daa be kaa ! N bie mɔg maam g bu maad : l g kua b tie piintaa i.» G Yonmdaan guan g ɲmien k b gii pund piintaa, u kan tien'm

Cilg 19

siel. ³¹ K Abraham maad : «N bu paan pal g maad yen n Yonmdaan. L g kua b tie piinle i.» K u ηmien'o k u kan bien doug g dugn banm piinle po. ³² K Abraham maad : «Yonmdaan, a pal n daa be kaa, n ji gii maad ne l po n nyan : l g kua b tie piig i.» G Yonmdaan maad k u kan bien doug g dugn banm piig po. ³³ Yonmdaan n maad yen Abraham g gbenn g paan g saa, k Abraham mɔ lebd g kun u ηaapo.

19

Yendu juu Sodɔm doug

¹ *Malɛg-nba banle ηann pund Sodɔm daajuoug u, l sua g Lɔt kal doug dimɔb buol i. Wan la'b yaa youg, k u fiil g tuog'b, g baa g gbaan, g tug nunη g pii yen tinn, ² g maad : «Canbaa-nba, miel man sugl g can'n, n tie i tuonsunn i, k n la nyum k ban ηuul i titala, l won gii fann yin pend gii saa i sɔnu.» K b yie g maad k wan ηaa ban duan cincann. ³ G Lɔt niid niid'b k b tan tuo g gad u ηaapo, k u te k b tien jied g biɛ pul *kpanu nba g ηmad yen dibina, k b dii. ⁴ B daa bo g duan mɔno g Sodɔm doug n niib baal g gob g lind ηaag, b naasenm yen b nikipela kul, baa sua bo g tenn ηaag. ⁵ K b yin Lɔt g bual'o : «Niib nba kua a ηaag n nyieɔg ne be le ? Nyan'm nii k t bu dua yen'm.» ⁶ G Lɔt nyie g tuog'b g luon gann g sed dimɔb po, ⁷ g maad'b : «N ninjanm, miel man sugl g daa sun man l yaa

Cilg 19

tuonbiug. ⁸ Tien man suoo, n mɔg sipaanm banle k b daa g ban jua, n bu tug'b g te'i yin tien'm yin bua nand. Ama saanm nba ne nuan, sua ń daa sii'b g dugn b can min i.» ⁹ K b maad : «Pend l buol, fin saan po k a mɔ ji ye k a bu ɲɔn'ti bona ń baa sonm nand. Tin bu tien'a yal baa bi g cie tin bo bu tien'm yal.» Lann i k b tud Lɔt yen paalu g ji baad g bu pua g biil gann. ¹⁰ G malɛg-nba tand nui g suol Lɔt g dad g kuan'o dieog n g guan g luon gann. ¹¹ G te g Sodɔm yab nba bo be dimɔb n nyan kul juan, naasenm yen nikpela kul, g baa sua ji g ban dimɔb buol. ¹² G malɛg-nba bual Lɔt : «A bie mɔg ɲmaa i doug ne i ? Dienm-nba gii be i, bid gii be i, tug yab l tie a naataani kul g nyan'm doug ne. ¹³ Yonmdaan gbad g niib boncienn jalg Sodɔm yab, l po n te k u sun'ti k tin bien l doug.» ¹⁴ G Lɔt nyie g maad u dienm-nba : «Fiil man g nya man doug ne ninɲ, g dugn Yonmdaan bu bien l doug.» K u dienm-nba mali k u sɔgd i.

¹⁵ Lan tan fa yaa youg, g *malɛg-nba maad Lɔt k wan tien tonm g fiil g tug u puo yen u bipuobi banle nba be Sodɔm doug n ne, g tuod g nya, g Sodɔm yab biid n baad yen yubɔnn nba ne ń tan daa lag b po. ¹⁶ G Lɔt daa mali munle-le, g malɛg-nba suol u nuu yen u ɲaapuo yen u sipaanm banle ɲann g nyan'm doug n g dugn Yonmdaan bo jie'og ninbaaɔg. ¹⁷ Ban nyan Lɔt doug n yaa youg, g yend maad'o k wan san g ciel g daa gbegd puol po, g bie daa sed

Cilg 19

siel buol, k wan san g do jual g fiel u miel. ¹⁸ G Lɔt maad : «N Yonmdaan, l kan fid. ¹⁹ N ban k a dii sugl n po, g jie'n ninbaaɔg, g nyan'n kuum n. Ama n ban k n kan fid g san g do hal jual g yubɔnn ne g nand g bien'n. ²⁰ A la doug nba nyuan ne i, u g fag yen ne, u bie g yab mɔ baa waam, ɲaa k n san g gad g daan wuon u ninɲ, a la l doug mɔg fuom ii ? ɲaa k n gad l doug n g fiel n miel.» ²¹ G maleg guan g ɲmien'o : «N bie bu jie'a ninbaaɔg g ɲaa doug nba k a maad ne, n kan bien'o. ²² Tien tonm g gad g wuon l doug n, a daa gii g pund l doug n, n kan fid g tien siel.» Lann n te k b pul l doug sann Sowar^b.

²³ Yendu bo pud nne g sua Lɔt ji kua Sowar doug n i. ²⁴ L youg g Yonmdaan te g tindanyɔgm yen muu nyie polu po u buol, g jiid nyan taag nyan Sodɔm yen Gomɔr doi po. ²⁵ K l doi dii g buod yen b niib, yen b tiidi yen b tinɲ kul. ²⁶ G Lɔt ɲaapuo gbeg g diid puol po g kpand yaatann g sie. ²⁷ L siɲaaɔg n k Abraham tuod g fiil g gad wan daan sed Yonmdaan nintual n naan, ²⁸ g yaad g diid Sodɔm yen Gomɔr yen baaɔg nba lind l doi, g sua muunyiiug nne do nyan ɲulg muunyiiug nyan. ²⁹ Yaa youg nba g Yendu juu l baaɔg yen l doi nba be l n ninɲ, u bo tied Abraham po i g nyan Lɔt k u g biel l muu n ninɲ.

^b19.22 «Sowar» : Ebro-nba maam n, «Sowar» niimn tie «bonnyidg.»

Cilg 20

Lɔt yen u bid

³⁰ Lɔt bo nyie Sowar g duo jual po, yen u bipuobi banle. U bo jie Sowar yab i, g ji gad g kua tanfalu n yen u bipuobi banle. ³¹ Diyenn g cien po tan maad u waag : «T baa ciend o, jua mɔ biɛ g be doug ne g bu kuan'ti, nyan jab n kuand puob nand doi kul nyan. ³² Ɔjaa tin nyun'o dimɔunɔ k wan buo tin dua yen'o, k wan la yaabuona.» ³³ L nyieɔg, k b nyun b baa dimɔunɔ k u buo, g cien po baal g dua yen'o. U baa g bann wan dua yen'o yaa youg g bual wan fiil yaa youg. ³⁴ K l fann g cien po maad u waag : «N won dua yen t baa wonn nyieɔg o. Dinne nyieɔg ne, tin yaan nyun'o dimɔunɔ wan buo, k a mɔ n dua yen'o, nnyan i k t bu mal'o yaabuona.» ³⁵ L daal nyieɔg, k b yaan nyun'o daam k u buo, g big po dua yen'o. U baa g bann wan dua yen'o yaa youg g bual wan fiil yaa youg. ³⁶ Lɔt bipuobi banle ɲann kul suol puol. ³⁷ G cien po mal bijabg, g pul'o Mowab. Wano n tie Mowabit-nba yaaja dinne. ³⁸ G big po mɔ mal bijabg g pul'o Benn-Ami. U mɔ n tie Amonit-nba yaaja dinne.

20

Abraham yen Abimelek

¹ Abraham nyie l buol, g jiid Negeb doug n, g kua Kades yen Suur sinsiign, g nyie l buol g gad g kal Geraar. ² G maad k u ɲaapuo Sara tie u niipuo i. G Geraar bad Abimelek sun k b tug l puo g tie'og. ³ Diyenn nyieɔg, g

Cilg 20

Yendu tan baal danɗ n ninɗ g maad Abimelek : «A bu kpe g dugn puo nba k a tug ne po, u tie nil ɗaapuo i.» ⁴ L sua k Abimelek daa g dua yen'o. Lann i k u bual Yendu : «N Yonmdaan, a bu bien min yen n doug n yab kul k t g biil siel ii ? ⁵ Abraham mɔno n maad k u niipuo i, g puo mɔ bie maad k Abraham tie u ninja i. N g sun naayig tuonn kaa, n tien yen papienn i.» ⁶ L danɗ n ninɗ g Yendu mɔ guan g ɗmien'o : «N mɔ ban k a tien yen papienn, l po n te k n g cab'a k a dua yen'o g bu tien biid n nunɗ n. ⁷ Ji ɗmien jua ne u ɗaapuo, u tie Yendu sogni i, u bu jaand g miel a po ɗan gii mɔg miel. Ama a gii g ɗmien'o u ɗaapuo, ɗan gii ban k fin yen a niib kul bu kpe.»

⁸ K l fann siɗapanpan k Abimelek yin u kpaaga kul g dugn'm l bona kul, g jiwaani kua'b boncienn. ⁹ Lann i k Abimelek yin Abraham g maad'o : «A sun'ti be tuonn n ne i ? N biil'a be i, k a tan bua n ɗaa min yen n diem yab kul ɗ kua yaa biid ne ninɗ i ? Iɗan sun'n tuonn nba ne, b g suun nnyan.» ¹⁰ K wano Abimelek bie pugn : «Be n tud'a k a sun l tuonn i ?» ¹¹ K Abraham ɗmien : «N daan mali g doug ne yab g jie Yendu i, k b bu fid g kpi'n, n ɗaapuo po. ¹² U bie l tie n niipuo mɔ i yen mɔni, g dugn, t taa baa i, t g taa naa, k n tug'o g kuan'o. ¹³ Yendu n te k n nyie n danm doug n yaa youg, k n maad n ɗaapuo, mii t gii gad naan kul wan miel sugl g maad k n tie u ninja i.» ¹⁴ K Abimelek tug pei

Cilg 21

yen n̄uabi yen naabi yen tuonsunna, jab yen puob, g tie Abraham, g n̄mien'o u n̄aapuo Sara. ¹⁵ G maad'o : «N tin̄ n̄ dua nyan, a gii bua naan n̄an gad g kua.» ¹⁶ G maad Sara m̄o : «Dibala tudl n̄ nyan k n̄ tie a ninja. Lann n̄ bu n̄on n̄an be yen yab nba kul k a g m̄og siel yaa biid.»

¹⁷ K Abraham jaand g miel Yendu, k u te k Abimelek yen u n̄aapuo yen puob nba bo be u n̄aag n̄ g suun tuona guan g paag g mal bid. ¹⁸ G dugn Abraham n̄aapuo Sara po i, g Yonmdaan bo te g puob nba be Abimelek n̄aag n̄ kul te n̄oli.

21

Isaak malu

¹ Youg bo pund g Yonmdaan tie Sara wan bo puon'o yal. ² Lann i g Sara suol puol g mal bijabg youg nba g Yonmdaan bo n̄on k u tan bu mal. L sua k Abraham ciend o. ³ K u pul bijabg nba g Sara bo mal'o nyan Isaak^c. ⁴ G k̄ond'o l daa n̄anniin daal, nyan Yonmdaan n̄ bo maad'o nand nyan. ⁵ Isaak mal g sua Abraham m̄og bina kobg i. ⁶ G Sara maad : «Yendu te k n̄ laa, yab bu gbad bonn ne kul bu laa yen'n. ⁷ N̄maa n̄ bo bu tuo g maad Abraham g Sara tan bu n̄aan big i ? U ciend o, ama min n̄ yen mal'o bijabg nyan.»

°21.3 Isaak : Diid man tin dien yal nba l lanbonn po 17.19 buol

Cilg 21

Abraham nyan Agaar yen u bija Ismayel

⁸ K Isaak tan yabd g Sara tugd'o biil. Ban tugd'o biil yaa daal k Abraham tien jaancieɔnɔŋ l daal. ⁹ G puo nba bo nyie Esipt k b yi'ug Agaar nyan bija Ismayel jeln g Sara la'og, ¹⁰ g maad Abraham : «Bel g yaan yonm ne yen u big, l g dagd k u big n di faal yen n bija Isaak.» ¹¹ L maam bo biil Abraham pal, g dugn Ismayel mɔ bo tie u big i. ¹² G Yendu maad'o : «Daa ŋaa a pal n biil yonm ne yen u bija nyanu po, tuo g tien Sara n maad'a yal, g dugn Isaak yaabuona n tan bu don a sann. ¹³ G nyaan n bu te a yonm bija yaabuona mɔ n tan mal g yabd g te buolu nba yab g dugn u mɔ tie a big i.»

¹⁴ L fann siŋapanpan, k Abraham tug *kpanu g tie Agaar, g piɛg nyum *gband-lenn n g baln'o, g tie'og big mɔ g nyan'o k u gad g daan waa g tuln Berseba tinkuonɔŋ po. ¹⁵ G nyum tan gbenn lenn n, k u ŋaa big tuntuug n, ¹⁶ g pied g gad g kal siel po, u bo g bua wan la u big kuum. Lann n bo te k u piɛd g gad g kal g ji buud. ¹⁷ G Yendu gbad big bubuul, k u *maleg yin Agaar hal polu po g maad'o : «Agaar, laabaal i ? Daa jie, Yendu gbad big bubuul g la wan be nand. ¹⁸ Fiil, tug a big g ŋanm gii kub'o, n bu te'og yaabuona, ban tan mal g yabd g te buolu nba yab.» ¹⁹ G Yendu luod Agaar ninbina k u la caal g gad g daan luun g gbien u lenn g guan g tie u bija k u nyuu.

²⁰⁻²¹ Yendu bo guul l bijabg k u tan cegd. U bo kua Parann

Cilg 21

tinkuonŋ po i g ban talbantõnu paaa. K u naa tug Esipt doug n big g tie'og k u kuan.

Abraham yen Abimelek suol *dõnnu

²² L youg k Abimelek yeg yen u sijenm cien Pikõl g baal g maad Abraham : «A bontitied n ninŋ kul Yendu be yen'a.

²³ Pol hal Yendu po, n nunŋ n ne, k a kan bõnd'n, k a tan kan bõnd n bid, k a biε tan kan bõnd n yaabuona mɔ. Min ŋanm g gaal'a yen yam nba ne, a mɔ baa diε l yam i gii be yen'n, gii be yen doug nba k a be ne ninŋ niib.» ²⁴ K

Abraham ŋmien : «N pol.» ²⁵ Ama k Abraham yen fu yen Abimelek caal nba k wano Abimelek naasenm bo fiel nyan po. ²⁶ K Abimelek ŋmien : «Min g ban yua sun l tuonn, a mɔ biε daan g maad'n. N daa gbiε n ne.»

²⁷ K Abraham tug pei yen ŋuabi yen naabi g tie Abimelek, k banm banle suol *dõnnu. ²⁸ K Abraham nyan u pei n ninŋ pesala banlile g pied g sen'm. ²⁹ K Abimelek bual'o : «A pied g sen pesala banlile g bua n tien be i ?» ³⁰ K Abraham ŋmien : «Gaal n nui n, pesala banlile ne, lann n bu ŋõn k min n gbiil caal ne.» ³¹ L po n te k b ji bo yi l buol Berseba^d g dugn banm banle kul bo taan g pol. ³² Berseba i k b suol dõnnu. L puol po i k Abimelek yen u sijenm cien Pikõl fiil g lebd *Fiilisten-nba doug. ³³ K Abraham bul tiig nne Berseba

^d**21.31** «Berseba» : Ebro-nba maam n, «Berseba» niimn tie «puoni caal», lann i kaa «Banlile caal.»

Cilg 22

k b yi l tiig taamaari, g dond Yonmdaan sann, g yin'o Yendu nba g mɔg gbennu. ³⁴ Abraham kal Fiilisten-nba doug g wai.

22 Abraham tug u bija g bu yid Yendu salg

¹ L po n pend g Yendu bua n bign Abraham g yin'o g maad : «Abraham», k u tuo : «Min n nyan.» ² G Yendu maad : «Tug a bija, a bija yenml Isaak nba k a ŋanm g bua'ɔg ne, g yid'n salg. A bu kod'o i g juu'ug. Tug'o g gad Moriya doug n, n daan bu ŋɔn'a jual nba po k a bu yid'n salg. ³ L fann k Abraham tuod g fiil g yagd daad nba k u daan bu juu salg, g lol u bonŋ g tug u naasenm banle yen u bija Isaak g tol doug nba po g Yendu bo ŋɔn'o. ⁴ L daa ŋantaa daal k Abraham yaad g diid g la l jual fagm. ⁵ G maad u naasenm : «I sie man ne yen bonŋ, k min yen big ŋ do jual po g pug Yendu u, g guan.»

⁶ G tun u bija Isaak salg daad g mɔ die muu yen jug, k banm banle kul yeg g saa. ⁷ K Isaak yin u baa Abraham k u tuo g maad : «N cenŋ», k u bual'o : «Muu yen daad n nyan, n lie salg pebig i ?» ⁸ K Abraham ŋmien'o : «N big, Yendu mɔno n bu te'ti pebig tin yid salg.» K banm banle yeg g saa.

⁹ Ban pund naan g Yendu bo ŋɔn'o, k Abraham dogl tana g tien salg binbindl, g maan daad l po, g lol u bija Isaak g

Cilg 22

maan'o l daad po. ¹⁰ G bann g tug jug g bu kod'o. ¹¹ G Yonmdaan *maleg yin'o hal polu po : «Abraham, Abraham», k u tuo : «Min n nyan.» ¹² K u maad'o : «Daa suun a nuu big po, daa tien'o siel yaa bonbiiug. Mola po, n ji ban k a jie Yendu. G dugn a g yie g bel'n a bija, a bija yenml.» ¹³ Abraham yed k wan yaad g diid, u sua g finfunj jal petonn yina k u sie. K u n̄aa u big g gad g tug l petonn g guan g kod'o g juu'ug g yid salg. ¹⁴ K Abraham pul l buol sann Yendu-bu-te. Lann n te g yen dinne k b maad g jual po Yendu bu te.

¹⁵ G Yonmdaan *maleg guan g yin Abraham hal polu po taal munle po, ¹⁶ g maad : «N pol, n sann po, min Yonmdaan n maad : n̄an tien yal ne, n̄an g yie g bel'n a bija yenml ne, ¹⁷ n bu yad n yedn̄anm a po, g te a yaabuona n̄ mal gii yab nyan polu po n̄maabid nyan, nyan m̄ogl kunj tanbiini nyan. A yaabuona n tan bu yend b ninnanda doi. ¹⁸ A yaabuona buol i g n̄anduna buolu kul bu la n yedn̄anm g dugn a c̄oln n maam.» ¹⁹ K Abraham guan u naasenm buol, k b kul yeg g guan Berseba, k Abraham ji kal l buol.

Abraham ninja Naah̄ər bid sana n ne

²⁰ L po n pend, k b maad Abraham g Milka m̄o mal u ninja Naah̄ər bid. ²¹ U bijakpel sann n tie Us, g yua tua yi Buus g tuan Kemuwel, Aram baa, ²² g tuan Kesed, g tuan

Cilg 23

Haso, g tuan Pildas, g tuan Yidlaf, g juod Betuwel, ²³ wan tie Rebeka baa. Bijabi banniin nba g Milka bo mal Abraham ninja Naahor n nyan. ²⁴ Naahor bo tug puolua k b yi'ug Rewuma, k u mo mal'o bid : lan tie Teba yen Gaham yen Tahas yen Maaka.

23

Abraham daa tanfalu g pii Sara

¹ Sara bo mo g bina kobg yen piinle yen nanlile i g kpe. ² U kpe Kiriyat-Arba i, lan tie Ebron, *Kanaan tinj n. K Abraham nanm Sara kuum g mo u kumoni, ³ g fiil g nja kuum g gad g la Het yaabuona g maad'b : ⁴ «N tie saan i g kua i siign ne, jiel man tinj nba g tanfalu be l n g te'n, k n pii n njaapuo.» ⁵ G Het yaabuona guan g nmien'o : ⁶ «T yonmdaan, cenj t maam : Yendu n din'a bal t siign ne, lugd tanfalu nba k a bua g pii a kuum. T ninj ne baa sua kan yie g bel'a tanfalu.» ⁷ K Abraham fiil g gbaan doug n yab nintual n, lan tie Het yaabuona, ⁸ g maad'b : «I gii tuo k n bu pii n njaapuo i doug ne, yin mond g la Sohaar bija Efronn, n po, ⁹ k wan kuad'n Makpela tanfalu, l tanfalu tie u yal i, l be u kpakunj i, k wan non'n l daaog yen moni i nunj n ne, k n pa g yend l buol, lan ji gii tie n njaag yab kakula.

¹⁰ L sua k wano Efronn be l buol, u mo bo tie Het yaabuonn i. K u maad yen Abraham g Het yaabuona n ninj

Cilg 24

nikpela nba bo tigl g kal doug diməciəɲɲ buol nyan kul gbie : ¹¹ «N yonmdaan, miel sugl g gbad n maam ! Het yaabuona nba be ne kul nunɲ n : n cab'a l kpaab yen tanfalu nba be l n. Gad g pii a ɲaapuo.» ¹² K Abraham guan g gbaan doug n yab nunɲ n, ¹³ g maad yen Efronn g niib kul gbie : «Miel sugl g cenɲ n maam : n bu pa'a kpaab ne ligli, tuo g gaal l ligli k n pii n ɲaapuo.» ¹⁴ K Efronn guan g ɲmien Abraham g maad : ¹⁵ «N yonmdaan, miel sugl g cenɲ n maam : dibala kobiinna tinɲ tie be i min yen fin siign i ? Gad g pii a ɲaapuo.» ¹⁶ K Abraham yen Efronn pag k l dagd. K u cɔd Efronn n bo ɲɔn'o nand, g tie'og, Het yaabuona kul nunɲ n. L bo tie dibala kobiinna i. Kpinkpenda n bo bu cend l ligli nand n nyan.

¹⁷ L daal i k Efronn kpaab nba be Makpela, Mamre puol nyan, yen l tanfalu, yen tiidi nba sie l ninɲ kul, ¹⁸ ji te Abraham yal. Het yaabuona, yab bo baal doug diməciəɲɲ buol l tintaankaanu po kul, bo tie sieda-nba. ¹⁹ Lann i k Abraham pii u ɲaapuo Sara Makpela tanfalu n, Mamre puol, lan tie Ebrɔn, *Kanaan doug n. ²⁰ Nnyan i k Abraham ji yend Het yaabuona kpaab ɲann yen l tanfalu, g ji tien u ɲaag yab kakula.

24

Isaak puokuanu

¹ Abraham bo ciend hal boncienn. Yonmdaan bo

Cilg 24

yad yedñanm u po bonn kul n ninñ. ² Diyenn, Abraham bo maad u tuonsunn nba bo ñanm g wai u buol g nyuan u ñalman kul nyan k nne: «Maan a nuu n pann po ³ g pol Yonmdaan, Yendu nba tag polu yen tinñ nyan sann po, k a kan tug *Kanaan doug n ne sipaan g te n bija k wan kuan. ⁴ Pol k a bu gad n doug po, g daan juab puo n baa ñaag n g te n bija.» ⁵ K l tuonsunn bual'o: «L gii sua k l puo yie k u kan ñuan'n Kanaan ne i, n bu te k a bija n guan g kun a doug po yaa aa?» ⁶ K Abraham ñmien'o: «Daa ñaa k wan lebd l po. ⁷ Yonmdaan, Yendu nba be polu po n tug'n n baa ñaag g te k n nyie n danm doug. U maad yen'n, g pol k u bu tug Kanaan doug g te n yaabuona. Wano n bu sun u *maleg k wan te k a sɔnu ń penn, ñan fid g la puo l po g guan yen'o g te n bija. ⁸ L gii sua k a la puo k u yen g tuo g bu ñuan'a, lann ji g tie a jalgi kaa, mɔpol ne kan ñuan'a. Ama ñan daa ñaa k n big ń lebd l po.» ⁹ Lann i k l tuonsunn juab u nuu g maan u canbaa Abraham pann po g pol k u bu tien wan ñɔn'o yal. ¹⁰ L puol po k u juab u canbaa yuoyuod n ninñ yuoyuod piig, g lugd u canbaa n mɔg yal kul ninñ yal nba ñanm g mɔn. Lann i g tug sɔnu g saa Mesopotami dingbann nba ninñ k Abraham ninja Naahɔr bo kua nyan.

¹¹ Wan tan pund g bu kua doug n naan, l sua g caabunbunn nne be l buol. K u te k u yuoyuod duan g

Cilg 24

kpien l nyunbunbunn. L bo tie daajuoug u, youg nba g puob tu nya g lu nyum nyan. ¹² K u jaand g maad k nne: «Yonmdaan, n canbaa Abraham n pug Yendu nba, n mied'a sugl, tod'n k n sɔnu ń tii dinne, g ɲɔn k a bua n canbaa yen mɔni. ¹³ Min n sie g kpiɛ nyunbunn ne. Sipaam bu baal nyunluunu. ¹⁴ N bu maad l sipaam siign yeno k wan miel sugl g nyuand u sual g te'n nyum k n nyu. L gii sua k u jii'n n k min gaal g nyu u, k wan guan g luun g nyun n yuoyuod mɔ, n bu bann k ɲan lugd yua nba g bu te a tuonsunn Isaak n nyan. Nnyan, n bu bann k a bua n canbaa yen mɔni.» ¹⁵ U daa bo g jaand g gbenn mɔno g sua Rebeka k u baad g bug sual. Rebeka bo tie Betuwel bipuo i, g Betuwel naa tie Milka, k u baa tie Naahɔr, Abraham ninja. ¹⁶ Rebeka bo tie sipaanɲanɲ i. U daa bo g ban jua. U bo jiid g luun nyum nyunbunbunn n g gbien u sual i g guan g leb. ¹⁷ L youg u k Abraham tuonsunn san g cend'o g maad'o: «N mied'a sugl, te'n a sual n nyum waam k n nyu.» ¹⁸ K u ɲmien: «Canbaa, gaal g nyu.» Lann i g gbaa g jii'n u sual g gben k Abraham tuonsunn nyuu. ¹⁹ Wan yaan nyuu g gbenn, g Rebeka pugn g maad: «N bu lebd g luun k a yuoyuod mɔ ń nyu g kpi b nyunnyuglu.» ²⁰ G gbaa g kuol nyum nba tenn bonkobd nyunnyubonn n g guan g san g lebd g daan luun g tien yuoyuod kul. ²¹ Jua ne ji bo l nyuan'o i suoo k wan lie Yonmdaan te k u sɔnu tii bii

Cilg 24

bonfann daann i.

²² Yuoyuod n nyuu g gbenn youg nba k Abraham tuonsunn tug nuubinyinn k b tag yen wula yen bani njanle k b tag l mɔ yen wula k l daaɔg paa, g tie Rebeka ²³ g nyaan bual'o: «Kafala daa, a tie nmaa bipuo i? Min yen n yegni bu fid g la dieog a baa njaag g duan ii?» ²⁴ K u nmiɛn: «N tie Milka yen Naahɔr bija Betuwɛl yaa bipuo i. ²⁵ Bonkobd jied g muan t njaag, g dieog mɔ biɛ be k i bu fid g duan.»

²⁶ Lann i k l jua baa g gbaan g pug Yonmdaan g maad: ²⁷ «Gaal balg, Yonmdaan n canbaa Abraham Yendu. A nɔn k a bua n canbaa yen mɔni, g cien'n n canbaa ninjanm njaag.»

²⁸ Wan bo jaand youg nba nyan, g Rebeka san g kun u naa buol g daan dugn njaag yab l laabaal. ²⁹ Rebeka bo mɔɔg ninja k b yi'ug Laaban. Wano Laaban bo gbaa g nyiɛ i g san g gad nyunbunbunn buol, l jua buol. ³⁰ U bo la nuubinyinn yen bani nba k u niipuo pil g biɛ gbad u niipuo n dugn l jua n maad yal. L po n te k u bo gad Abraham tuonsunn buol nyunbunbunn buol, g sua k u sie yen u yuoyuod. ³¹ K u maad'o: «Fin nba g Yonmdaan yad u yedɔjanm a po, t kun njaag, ji daa sie ne buol. N bobn dieog yen naan k a yuoyuod bu duan o.

³² Lann i k Abraham tuonsunn njan Laaban njaag, g lod lod tuga yuoyuod po. K b juab muad g tien yuoyuod g

Cilg 24

nyaan tie wano yen u yegni nyum k ban ŋuul b titala.

³³ Ban baal yen jied g sen'o youg nba, k u maad: «N kan di g daa g maad yal baal yen'n.» Lann i g Laaban cab'o mɔb k u cil maam: ³⁴ «N tie Abraham tuonsunn i. ³⁵ Yonmdaan yad u yedŋanm n canbaa po k u te ŋalmandaan. Yonmdaan tie'og pei yen ŋuabi yen nai yen ligli yen wula yen tuonsunna, jab yen puob, g tie'og yuoyuod yen boni. ³⁶ N canbaa ŋaapuo Sara bo ciend yo g fid g mal'o big. U tie bijabg i. K n canbaa tie'og u ŋalman kul ³⁷ g nyaan te k n pol k n kan ŋaa k u bija n kuan *Kanaan doug n nba k u be ne bonpuog. ³⁸ U yed k n gad u danm doug, u baa cugl n i g daan juab puo g te u bija. ³⁹ Lann i k n bual n canbaa: "L gii tie k l puo yie k u kan ŋuan'n ii?" ⁴⁰ K u ŋmien'n:

"Yonmdaan nba n be yen'n daal kul ne n bu te k u *maleg n yeg yen'a g te k a sɔnu n tii. A bu la puo n buolu n, k u tie n baa cugl n big g guan yen'o g te n bija. ⁴¹ L gii tie k a gad n danm doug k b g tie'a puo, lann ji g tie a jalgi kaa, mɔpol kan ŋuan'a." ⁴² Dinne, min pund nyunbunbunn buol, n jaand g maad k nne i: "Yonmdaan, n canbaa Abraham n pug Yendu nba, miel sugl g te k n sɔnu ne n tii. ⁴³ Min n sie g kpie nyunbunbunn ne. Sipaam nba bu baal nyunluunu, n bu miel'o k wan te'n u sual n nyum waam k n nyu. ⁴⁴ L gii tie k u maad k min nyu u k wan guan g luun n yuoyuod mɔ yaa yal, lann l sipaan n tie Yonmdaan n lugd yua nba g bu

Cilg 24

te n canbaa bija." ⁴⁵ N bo jaand n pal n i. N daa bo g jaand g gbenn mɔno g sua Rebeka k u bug sual g baal g luun nyum. Lann i k n miel'o mii wan di sugl g te'n nyum k n nyu, ⁴⁶ k u gbaa g jiin u sual g maad: "Gaal g nyu u, k n fid g nyun a yuoyuod mɔ." K n gaal g nyuu, k u luun g nyun n yuoyuod mɔ. ⁴⁷ L youg u k n ji bual'o mii u tie ŋmaa bipuo i, k u maad'n: "N tie Milka yen Naahɔr bija Betuwel bipuo i." L youg u k n ji tuun nuubinyinn u manbonn po g nyaan piln bani u nuubiɛdi n, ⁴⁸ g ji baa g gbaan g pug Yonmdaan, n canbaa Abraham n pug Yendu nba, g tien'o balg yen wan penn n sɔnu k n la n canbaa yaabuonn g bu lebd g te n canbaa bija. Lan dua nand n nyan. ⁴⁹ I gii bu ŋɔn buam yen naataann n canbaa po g ŋanm u maam i, yin maad'n mɔlane. L gii kan fid mɔ i, yin maad'n k n bann min bu tien nand.»

⁵⁰ Lann i g Laaban yen Betuwel jiin: «Yonmdaan tuonn i, lan ŋan ii, lan bi ii, tinm kan fid g maad siɛl. ⁵¹ Rebeka n nyan. Juab'o g lebd yen'o k wan daan te a canbaa bija ŋaapuo, nyan Yonmdaan n yaan maad nyan.» ⁵² Abraham tuonsunn n gbad l laabaal, k u baa g gbaan g tien Yonmdaan balg. ⁵³ G guan g nyan u tuga n ninj bona nba k b tug ligtana g tien, yen bona nba k b tug wula g tien, yen tiɛliɛkad g tie Rebeka. U biɛ bo pii Rebeka ninja yen u naa paab nba mɔg sann. ⁵⁴ L puol po, k wano yen u yegni dii g

Cilg 24

bie nyuu g ji duan.

Lan fann k b fiil youg nba, k Abraham tuonsunn miel sɔnu g maad: «Cab'n man k n lebd n canbaa buol.»⁵⁵ G Rebeka ninja yen u naa maad'o k wan ŋaa g Rebeka n tien daa ŋanŋaa nne yen'm o, g nyan daa piig nyan o, k ban fid g kun.⁵⁶ K l tuonsunn guan g maad: «Yonmdaan n yaan te k n sɔnu tii ne daa, n balm'i, ji daa gɔgi'n man. Ŋaa'n man k n lebd n canbaa buol.»⁵⁷ Lann i g Rebeka ninja yen u naa maad k b bu yiin big mɔno i g bual'o wan mali yal l po.

⁵⁸ K b yiin Rebeka g bual'o: «A bu yeg yen jua ne yin kun ii?» K u jiin g nn, k u bu yeg yen'o.⁵⁹ Rebeka danm n gbad u jiini, g ji cab wano yen puo nba bo yual'o nyan k ban yeg yen Abraham tuonsunn yen u niib g kun.⁶⁰ Rebeka danm bo yad yedŋanm u po g maad k nne:

«Rebeka t niipuo,

Yendu n te'a tennm nba g mɔg dugl,

k a yaabuona n tan yend b ninnanda dingbana.»

⁶¹ Lann i g Rebeka yen sipaanm nba suun u tuona nyan bobn g jag yuoyuod g ŋuan Abraham tuonsunn ŋano k b kul kun.

⁶² Isaak bo nyie Lahayi-Roi caal fuann n, g gad g kua *Kanaan yanbaɔŋ^e po.⁶³ Daajɔyeonŋ, u bo nyie g waa g lin, g tan sua yuoyuod k b baad.⁶⁴ Rebeka n la Isaak youg

^e24.62 Negɛb fuann n i k b yi Kanaan yanbaɔŋ.

Cilg 25

nba, k u yug yuoyuog po g jiid, ⁶⁵ g bual Abraham tuonsunn: «Jua nba paa g togi'ti ne tie ηmaa i?» K u ηmien'o: «N canbaa i.» L youg mɔno g Rebeka gbaa g juab yucabl g yil g pibn u nunη po. ⁶⁶ Lann i k l tuonsunn dugn Isaak wan tien yal nba kul. ⁶⁷ K Isaak ji juab Rebeka g kua yen'o dieog nba ninη k u naa Sara bo tu be nyan, k u ji te u puo. Nnyan i k Isaak pal sɔnη k u ηaa u naa kuum maalm.

25 Abraham ηaapuo Ketuura bid yen u yaabuona

¹ Abraham bo juab puolua k b yi'ug Ketuura. ² L puo n bo mal'o bijabi nba n ne : Simran yen Yɔktann yen Medan yen Madian yen Isebak yen Sua. ³ K u bija Yɔktann mal Saba yen Dedan. Dedan yaabuona n tie Asuurit-nba yen Letusit-nba yen Lewomit-nba. ⁴ K u bija lua, Madian mɔ mal Efa yen Efer yen Hanɔk yen Abida yen Elda. B yaa kul ne tie Ketuura yaabuona i. ⁵ Abraham bo tug u mɔgm kul g tie u bija Isaak i. ⁶ Wan daa bo be yaa youg, k u tuod g tie u ηaapuolieb bid paab, g te k b fagd yen Isaak g gad g daan kua hal puol.

Abraham kuum

⁷ Abraham bo mɔg bina kobg yen piinlile yen ηanmu i g kpe. ⁸ U bo ciend paaa g daa l be pamann n i, g kuum tan

Cilg 25

baal'o nyan guam nyan, k u nuan u baa-nba. ⁹ K u bid Isaak yen Ismayel pii'ug Makpela tanfalu n, yal be Het yaabuonn, Sohaar bija Efronn kpaab n, Mamre puol nyan, ¹⁰ kpaab nba k wano Abraham bo daa Het yaabuona buol. Wano yen u n̄aapu Sara kul pii l buol i. ¹¹ Abraham kuum po n pend, g Yendu yad u yedn̄anm Abraham bija Isaak po. Isaak bo kua g kpiē Lahayi-Roi caal i.

Ismayel yaabuona

¹² Sara bo tug u yonm Agaar, u bo tie Esipt doug n big i, g tie u sal Abraham k u mal'o Ismayel. ¹³ Wano Ismayel bid sana n ne : Nebayot n bo tie bijakpel, g tuan Kedaar yen Adbeyel yen Mibsam ¹⁴ yen Misema yen Duma yen Masa ¹⁵ yen Hadaad yen Tema yen Yetuur yen Nafis g juod Kedma. ¹⁶ Ismayel bo mal'b jab piig yen banle i. Yua kul bo tie bad i u cugl n, g tug b sana g pul b doi yen ban caan b jond naan. ¹⁷ Ismayel bo m̄og bina kobg yen piintaa yen n̄anlile i g kpe g nuan u baa-nba. ¹⁸ Ismayel yaabuona bo kua Hafila i saa yen Suur, gii do Asuur po. Suur be Esipt puol i. B bo n̄aa Abraham yaabuona nba tenn i, g pied g kua b kua.

Esaayu yen Sakob

¹⁹ Abraham bija Isaak yen u n̄aag yab laabaal nne.

Cilg 25

²⁰ Isaak bo mæg bina piinna i g kuan Betuwel bipuo Rebeka. Rebeka ninja n tie Laaban. Betuwel tie Aram buolu n jua i, g kua Mesopotami. ²¹ Rebeka bo tie ηɔlg i. K u sal Isaak jaand g miel Yonmdaan u po. G Yonmdaan gaal u jaandi, g Rebeka suol puol. ²² U bo pil sanpola i. K l bid to lieb u tug n, k u ji bual u kua g be n tie'og ne i? Lann i g gad g jaand g miel Yonmdaan. ²³ G Yonmdaan maad'o:

«Buoli nle n be a tug n,

ηan bu mal bid nba tan baa tie buoli nle i,

g yen gii be jieg jieg.

Biyenη baa mæg paalu g cie lua

cienn tan baa tie big tuonsunn.

²⁴ Rebeka mad daal n pund, k u kon mal sanpola, bijabi banle. ²⁵ Yua bo kpie g nyie bo tie nimɔnη i, k u gbanu po tie kobd jugl jugl nyan bonkobg yal nyan. K b pul'o Esaayu^f. ²⁶ K u waag ηua g die u taakpinkpaal. K b pul'o Sakɔb^g. B mal Esaayu yen Sakɔb g sua k Isaak mæg bina piinluob i.

²⁷ Esaayu yen Sakɔb n yaan cegd, Esaayu bo tie waal i, g ban waalu boncienn, g tun g be muaɔg n. G Sakɔb nuan tie niηminηminn, g tund ηaag. ²⁸ Isaak pal n bo man mɔnand po nyan, u bo ηanm g buad Esaayu i, g Rebeka nuan ηanm

^f25.25 Esaayu niimn tie g kobddaan.

^g25.26 Sakɔb niimn tie k u die taakpinkpaal.

Cilg 26

g buad Sakɔb.

²⁹ Diyenn, Sakɔb bo ŋaa kpind i, k Esaayu nyie muaɔg n g kpen, g cɔg k l pend. ³⁰ Lann i k u miel Sakɔb k wan te'og l kpinmɔunŋ waam, g dugn u cɔg k l pend. L yaa po i k b pul Esaayu Edɔm, l niimn tie bonmɔunŋ. ³¹ G Sakɔb maad'o k wan daa cab'o u nikped o, k wan fid g te'og. ³² K Esaayu maad: «Kom yen bu kpi'n a. Nikped bua n pugn'n be i?» ³³ L youg mɔno g Sakɔb maad'o k wan pol g ŋɔn'o k u tuo. Lann i k Esaayu pol g cab Sakɔb u nikped, ³⁴ k u mɔ tie'og *kpanu yen kpinmɔunŋ. K u dii g nyuu g fiil g tol. Nnyan i k Esaayu bo yiin u nikped fam.

26

Isaak gad g kal Geraar

¹ Kom bo guan g baa doug n. L g tie kom nba bo baa Abraham youg nyan kaa. Lann i k Isaak fiil g gad Fiilisten-nba bad Abimelek buol Geraar doug n.

² Yonmdaan bo dɔgd g maad Isaak: «Daa saa Esipt. Ama, kal doug nba ninŋ k n bu ŋɔn'a. ³ Kal doug ne ninŋ. N baa be yen'a, g bie yad yedŋanm a po. N bu te fin yen a bid yen a yaabuona i tini ne kul. N bu tien min bo puon a baa Abraham yal nba. ⁴ N bu te k a tennm ní tan gii yab nyan ŋmaabid nyan, g bie te'b tini ne kul. A yaabuona buol i g ŋanduna buoli kul bu la yedŋanm ⁵ g dugn Abraham bo cenŋ n maam, g cɔln n mɔmaam yen n mɔbona, g sun min

Cilg 26

bua yal.»

⁶ Lann i k Isaak kal Geraar. ⁷ L doug n niib bo bual Isaak g Rebeka tie ŋmaa i? K u ŋmien'm: «N niipuo i.» Rebeka n bo ŋan paaa nyan, Isaak bo mali k b tan bu fid g kpi'ug g dugn u po i. Lann n te k u bo jie yen wan maad k u tie u ŋaapuo.

⁸ Isaak bo wai l doug n ninŋ yo, g diyenn Fiilisten-nba bad Abimelek tan dɔnn tankobonn g la k Isaak jeln yen u ŋaapuo Rebeka. ⁹ Lann i g bad sun g yiin Isaak g maad'o: «Puo ne tie a ŋaapuo i, l g mɔg niɛd. Be po i k a daan maad'ti k u tie a niipuo i?» K u ŋmien'o: «N daan maad nnyan k l maa n daan jie g sua tan bu fid g kpi'n g dugn u po i.» ¹⁰ K Abimelek guan g maad: «A sun'ti bɛ tuonn n ne i? L tenn waam nne i yen doug ne sua n bo dua yen a ŋaapuo k ŋan ji tun'ti biid.»

¹¹ Lann i k Abimelek kpaand u niib kul k nne: «Yua nba n bɔnd u yul g sii jua ne lann i kaa u ŋaapuo, u tie kuum i.»

¹² L binn n ninŋ, Isaak bo kuo l doug n i, k u bonkukuod tien paaa g dugn Yonmdaan bo yad yedŋanm u po. ¹³ U bo te mɔgd i. K u mɔgm l pugd g ji tan g mɔg po. ¹⁴ U bo mɔg bonkobbid yen bonkobgbenŋa yen tuonsunna boncienn. G Fiilisten-nba nunŋ ji fu u po.

Isaak suol *dɔnnu yen Abimelek

¹⁵ Fiilisten-nba nunŋ n bo fu Isaak po nyan, b bo jiin tand

Cilg 26

g piin piin caa nba k Isaak baa Abraham tuonsunna bo gbiil g sua k Abraham daa be. ¹⁶ Abimelek bo maad Isaak: «Nya t doug ne, g dugn a ji paa g cie'ti paaa.»

¹⁷ K Isaak nyie l buol, g gad g caan jond Geraar baaɔg n g be. ¹⁸ U bo guan g piid caa nba k u baa Abraham bo te k b gbiil g Fiilisten-nba bo piin piin Abraham kuum puol po nyan i. U bo guan g tie l caa kul sana nba k u baa bo tie nyan i.

¹⁹ Isaak tuonsunna bo gbiil caal nne baaɔg n g daan nand nyunbunbunn. ²⁰ Ama g Geraar doug n pekpaali yie k banm n yen l caal, g kɔn yen Isaak pekpaali l po. Isaak bo pul l caal Esek i, l niimn tie kunkɔnn. ²¹ Isaak tuonsunna bo guan g gbiil caaliel k l mɔ biɛ baal yen maam. K Isaak pul l caal Siitna, l niimn n tie yibalm. ²² U bo nyie l buol i g gad g bie daan gbiil caafann, g siel yaa maam g baal l po. K u pul l caal Rewobot, l niimn tie g yiel yab, g nyaan maad: «Yonmdaan tie'ti yiel mɔlane k tin yal t kua g mɔ n mal g yabd doug ne ninɔ.»

²³ Isaak bo nyie l buol g gad Berseba. ²⁴ K l daal nyieɔg, g Yonmdaan dɔgd g maad'o: «N tie Yendu nba k a baa Abraham bo pug i. Daa jie siel g dugn n be yen'a. N bu yad yedjanm a po, g te njan la yaabuona boncienn g dugn n tuonsunn Abraham po.» ²⁵ Isaak bo maa *salg binbindl l buol, g jaand g taa Yonmdaan sann. G caan u jond l buol, k

Cilg 26

u tuonsunna gbiil caal.

²⁶ Isaak n bo be Berseba i k Abimelek bo nyie Geraar g gad u buol k wan la'og. Abimelek bo yeg yen u dōnn Awusad yen u sijenm cien Pikol i g gad. ²⁷ K Isaak bual'b: «Laabaal k i baal g bua la'n i? N tua i daan g bua'n i g bel g nyan'n i doug n aa?» ²⁸ K b ηmien: «T diid g sua g Yonmdaan be yen'a. L po n te k t bo bua k tinm yen fin n taan mōb g pol g suol *dōnnu yen lieb. ²⁹ Pol k a kan tien'ti siel yaa bonbiiug g dugn sua daan g sii'a. T daan tien'a ηanm kua i, g tan ηaa'a k a yaad yen laafie. Mōla po, Yonmdaan yad u yedηanm a po.» ³⁰ Isaak bo cand'b, k b dii g nyuu. ³¹ K l wonn po, k Isaak yen Abimelek fiil sinjapanpan g pol g sua kan tien u lua bonbiiug, g suol lieb dōnnu. L puol po, k Isaak cab'b, k b fiil g kun yen pamann. ³² L daal mōno, k Isaak tuonsunna baal g maad'o k b nand nyum caal nba k b gbi nyan ninη o. ³³ K Isaak pul l caal Seba, l niimn tie dōnnu. L yaa po i g saa yen dinne k b yi l doug Berseba, l niimn n tie dōnnu caal.

EsaaYu puokuanu

³⁴ EsaaYu bo mōg bina piinna i g kuan Het cugl n bid banle: Beri bipuo Yewudit yen Elonn bipuo Basmat. ³⁵ L puob binbem bo te k Isaak yen Rebeka yam nyie.

27

Sakɔb gaal Esaayu yedɲanm

¹ Isaak bo ciend, g ninbina dinɲ k u ji tan g nyuan. Diyenn k u tan yiin u bijakpel g yed k: «N big!» K Esaayu jiin k wano n nyan. ² K Isaak maad'o: «Fin mɔno a yen nyuan k n ciend o. N g ban n kuum daal. ³ Juab a jakɔntied, a luol yen a talbann mɔlane g kua muaɔg n, g kpen yen mɔnand g te'n. ⁴ G tien jied nba man nyan min tu bua nand nyan, g te'n k n di g nyaan yad yedɲanm a po o, g fid g kpe.»

⁵ Isaak n bo pag yen u bija Esaayu nyan, Rebeka bo cenn i. Esaayu n nyie g gad waalu youg nba g bu kpen yen mɔnand g te u baa, ⁶ g Rebeka maad u bija Sakɔb: «N gbad k a baa maad yen a yual Esaayu. ⁷ U maad'o k wan gad waalu g kpen yen mɔnand, g tien jemand, k wan di g nyaan yad yedɲanm u po Yonmdaan nunɲ n o, g fid g kpe. ⁸ N big, cenn n maam g tien min bu maad'a yal nba. ⁹ Gad g daan diid bonkobd n g suol ɲɔbikpanma nle nii. N bu tien a baa jemand nyan wan tu bua nand nba nyan. ¹⁰ A bu tug l jied i g kua g te'og, k wan di g nyaan yad yedɲanm a po, g fid g kpe.»

¹¹ Lann i g Sakɔb ɲmien u naa: «A la i, n yual Esaayu gbanu po mɔg kobd boncienn, k n yaa gbanu po yen g mɔg nnyan. ¹² L gii sua k n baa sii'n, u bu bann k n bɔnd'o i. Yedɲanm kaa k u ji bu yad n po, u ji bu pol'n mɔb i.» ¹³ K u

Cilg 27

naa guan g maad'o: «N big, l gii tie k u pol'a mɔb, lan baa n po. Fin n cenŋ n maam g gad g daan tug ŋɔbid nii.»

¹⁴ Lann i g Sakɔb gad g tug ŋɔbid g guan yen'm g tie u naa, k u tien jied k l man nyan Isaak n tu bua nand nyan.

¹⁵ G guan g tug u bijakpel Esaayu tied nba ŋanm g ŋan g be ŋaag, u buol, g tie Sakɔb k u lie. ¹⁶ Rebeka bo tug ŋɔbid ŋann gband i, g tabn tabn Sakɔb kpinkpani po yen u tulu n, naan g mɔg kobd. ¹⁷ L puol po, k u tug wan tien jemand nba g pugn kpanu g tie Sakɔb. ¹⁸ G Sakɔb kua u baa buol g maad: «N baa!» K u baa tuo g nyaan bual'o k u tie u bilanŋ po i. ¹⁹ G Sakɔb ŋmien: «A bijakpel Esaayu i. N tien ŋan maad'n yal nba o. N tug min kpen yen mɔnand nba g tien jied o. N miɛd'a sugl, fiil g di g nyaan yad yedŋanm n po.»

²⁰ Lann i k Isaak bual u bija Sakɔb k u tien nle i g gbaa g la g kpilii i? K u ŋmien: «Yonmdaan a Yendu n tie'n l yumann.»

²¹ Lann i k Isaak maad'o k wan nagn nii k wan bal u po g lie u bija Esaayu lig yaa aa? ²² G Sakɔb nagn u baa buol, k u bal u po g nyaan maad: «Nielu tie Sakɔb nielu i, g kpinkpani yen ji tie Esaayu kpinkpani.» ²³ Sakɔb kpinkpani po n bo mɔg kobd nyan u yual Esaayu yal nyan po n bo te k Isaak g bann'o, g nyaan yad yedŋanm u po. ²⁴ Isaak n bo bua n yad yedŋanm Sakɔb po, u bo ŋanm g bual'o: «A l tie n bija Esaayu yen mɔni ii?» G Sakɔb tuo g nn.

²⁵ Lann i k Isaak guan g maad k wan tien'o jied nba k u

Cilg 27

tug u mɔnand g tien nii, k wan di u, g fid g yad yedɲanm u po. G Sakɔb tien'o k u dii, g tie'og dimɔunɲ mɔ k u nyuu.

²⁶ L puol po, k u baa Isaak maad'o k wan nagn g wob'o. ²⁷ G Sakɔb nagn g wob u baa, k u gbad u tied nublu, g yad yedɲanm u po g maad: «Yen mɔni, n big nublu tie nyan kpaab nba g Yonmdaan yad yedɲanm l po nyan nublu i.

²⁸ Yendu ń te g manm ń baa a kpaand n,

wan te'a tini nba kpai,

g te'a dii yen dimɔunɲ boncienn. ²⁹ Wan te g buoli

boncienn niib ń te a yonmi,

buoli boncienn niib ń gbaan a nunɲ n.

Yendu ń te ɲan gii tie a ninjanm canbaa,

wan te a ninjanm ń gii gbaand a nunɲ n.

Yua kpaan bonbiiug a po, Yendu ń pol'o mɔb,

yua kpaan bonɲann a po, Yendu ń yad yedɲanm u po.»

³⁰ Isaak bo yad yedɲanm Sakɔb po g gbenn k u nyie nne i, k Esaayu nyie waalu g pund, ³¹ g mɔ tien jemand, g kua yenn u baa buol, g maad'o: «N baa, n tug min kpen yen mɔnand nba g tien jied o. Fiil g di g nyaan yad yedɲanm n po.» ³² Lann i k u baa Isaak bual'o k u tie ɲmaa i? K u ɲmien: «Min a bijakpel Esaayu i.»

³³ Isaak n gbad Esaayu jiini, k u gbanu jeg canyiin, k u bual: «G laa waal po n kpai mɔnand g tien jied g tie'n k n dii l kul g sua k a daa g kpen i? N yad yedɲanm u po u. U

Cilg 27

ji baa l be yen l yedɲanm i.»

³⁴ Esaayu n gbad u baa n maad yal youg nba, k u pal bɔnn g pend, k u pul yigni, g maad u baa k wan yad yedɲanm u mɔ yaa po. ³⁵ K u baa ɲmien: «A waag kua g bɔnd'n k n yad yedɲanm nba k a bo bu gaal nyan u po o.» ³⁶ K Esaayu maad: «K u sann ji tie Sakɔb po k u fiel n yiel taal munle kul ii? U bo fiel n nikped, g mɔlane, k u gaal yedɲanm nba k n bo bu gaal. Yedɲanm ji g tenn k a bu yad n po ii?» ³⁷ K Isaak ɲmien Esaayu: «N kaan wano i k wan gii tie a canbaa. G tug u ninjanm kul g tien u tuonsunna. Dii yen dimɔunɲ baa tie u yal i. N big, n ji kan fid g tien siel g tod'a.» ³⁸ K Esaayu bual u baa k lann u mɔg yedɲanm yenn kua yaa aa? K wan yen yad yedɲanm u mɔ yaa po waa. G ji caan bubuul. ³⁹ Lann i k u baa gaal maam g maad:

«A tini kan gii kpai,
manm kan nya polu g baa l tini po.

⁴⁰ A baa pua tɔb i g laad a jied g di,
a baa tie a waag yonm i.

Ama a gii fiil g yie^h,
a bu nya u yonmd n.»

Sakɔb san g gad u yie Laaban buol

⁴¹ Esaayu pal bo ɲub Sakɔb po g dugn wan bo gaal

^h27.40 Ne buol ne mɔg gbadu munle i. Sieb tua k "Ama a gii waa g tuan."

Cilg 28

yedñanm nba u baa buol nyan po. U bo maad u kua k u baa kuum yen g fag kaa. K u baa bu kpe yo k wan kpi Sakɔb. ⁴² Ban maad Rebeka Esaayu n maad yal nba yaa youg, k u yiin Sakɔb g maad'o: «A yual Esaayu bua wan kpi'a g tuu pann. ⁴³ N big, cenŋ n maam. Fiil g san g gad n ninja Laaban buol Padan-Aram. ⁴⁴ Daan gii be u buol k lan yann waam o, g sua k a yual pal sɔnŋ. ⁴⁵ U pabienn po gii pend, k u sunn ñan tien'o yal yaa youg, n bu sun k ban kpen yen'a. Bɛ po i k n bu ñaa yinm banle kul ń kpe diyenn kua i?»

⁴⁶ Rebeka bo maad Isaak: «Binbem miɛd'n g dugn n sipuodi Het cugl n bid po. Sakɔb mɔ gii kuan *Kanaan doug n nyan big, k u mɔ biɛ tie Het cugl n big, n binbem kan gii mɔg niimn.»

28

¹ Isaak bo yiin Sakɔb g yad yedñanm u po, g maad'o: «A kan kuan *Kanaan big. ² Fiil g gad Padan-Aramⁱ, a yaaja Betuwel ñaag g daan tug a yiɛ Laaban bipuobi n ninŋ yend g kuan. ³ Yendu Paaciennudaan ń yad u yedñanm a po. Wan te'a yaabuona k ban mal mal g yabd g te buolu nba yab. ⁴ Wan yad fin yen a bid yen a yaabuona po yedñanm nba k u bo yad Abraham po nyan. K ñan fid g yend doug nba k a kua l n ninŋ g tie saan ne. Yendu n bo tug l doug g tie Abraham.»

ⁱ28.2 Padan-Aram i g siɛb yi Mesopotami.

Cilg 28

⁵ Isaak bo te g Sakɔb gad Padan-Aram, Betuwel bija Laaban buol. Betuwel bo tie Aram buolu jua i. Laaban tie Rebeka ninja i, g Rebeka tie Sakɔb yen Esaayu naa.

⁶ Esaayu bo gbad k Isaak yad yedɲanm Sakɔb po g yed k wan gad Padan-Aram g daan tug puo l po. U bie bo gbad g youg nba k Isaak bo yad yedɲanm Sakɔb po, u bo maad'o k wan daa kuand *Kanaan doug n big. ⁷ G Sakɔb cɔln u naa yen u baa maam g gad Padan-Aram. ⁸ K Esaayu bann k u baa Isaak pal g man Kanaan sipaanm po. ⁹ Lann i k u gad g la Abraham bija Ismayel, g kuan u bipuo Mahalat g pugn u puob nba k u bo mɔg nyan po. Nebayɔt niipuo n tie Mahalat.

Sakɔb danɲ

¹⁰ Sakɔb bo nyie Berseba g saa Harann, ¹¹ g yendu tan baa'ɔg siel buol nne, k u duan. U bo juab l buol tanyenn i, g bil g duan g kpagn l po, g guan l buol. ¹² G danɲ k u la cedi k l tii g duo g daan tuu polu, g Yendu *maleg-nba ɲmaad g do g gɔ g ji. ¹³ L danɲd n, k u la *Yonmdaan u nunɲ n k u maad: «N tie Yonmdaan i, a yaaja Abraham n bo pug Yendu nba yen a baa Isaak n pug Yendu nba. N bu te fin yen a yaabuona tinɲ nba k a dua l po ne. ¹⁴ A yaabuona baa yab nyan tanbiini nyan i. I doug bu tand g gad puol yen nintual, yaanɲ yen yanbaɔnɲ. Yedɲanm bu nya fin yen a

Cilg 29

yaabuona buol i g yad ɲanduna buolu kul po. ¹⁵ Diid, n be yen'a, g baa guu'a naan buol nba k a bu gad kul, g tan guan g kpen yen'a doug ne. N kan nyɔl'a. N bu tien min puon'a yal nba kul.»

¹⁶ L youg, g Sakɔb nyuand g maad: «Mɔni, Yonmdaan be ne buol, k min yen bo g ban.» ¹⁷ Lann i g jiwaani kua'ɔg k u maad: «Ne buol ne mɔg jiwaani wo! L g tie siel g kand Yendu ɲaag. Ne buol ne tie polu po dimɔb i.»

¹⁸ Siɲapanpan, g Sakɔb tuod g fiil g tug tann nba k u won kpagn l po nyan g caan k l tie banm, g nyaan tug kpam g wul l yul po. ¹⁹ G pul l buol Betel, l niimn n tie g Yendu ɲaag. B daa bo tu yi l buol Luus i. ²⁰ L puol po g Sakɔb pol g maad: «Yonmdaan, l gii tie k a be yen'n, g nyan'n sɔnu n, g tie'n jied nba k n bu di yen tied nba k n bu lie, ²¹ k n guan g kpen n baa ɲaag yen laafiɛ, fin Yonmdaan baa tie n Yendu i. ²² Tann nba k n caan ne baa tie Yendu ɲaag i. ɲan bu te'n yal nba kul, n bu tug l biinu piig n ninɲ yenn g te'a.»

29

Sakɔb pund Laaban ɲaag

¹ L puol po g Sakɔb guan g tug sɔnu g tol puol. ² G tan sua caal pekpabaaɔg n. G pei yen ɲuabi caga ɲantaa guon l buol. L caal buol i k b bo nyunɲ bonkobd. B bo luond l caal yen tangbenɲl nne i. ³ Youg nba g

Cilg 29

bonkobkpaali kul tigl yen b bonkobd, b bo tu bind l tann i g luod caal, ban nyun bonkobd. L puol po ban guan g bind g luon. ⁴ G Sakɔb bual bonkobkpaali: «N ninjanm, i tie le po yab i?» K b ηmien k b tie Harann yab i. ⁵ Lann i k u bual'b k b ban Naahɔr bija Laaban ii? K b maad k b ban'o. ⁶ K u guan g bual'b k l man'o oo? K b ηmien k l man'o, g nyaan maad'o g Laaban bipuo Rasiel n taan paa g baad yen u bonkobd nyan. ⁷ L puol po i g Sakɔb maad'b g yendu yen daa g baa, g bonkobd kuan youg daa g pund. K b kan nyun'm g guan g lebd yen'm k ban ηman muaɔg uu? ⁸ G bonkobkpaali ηmien: «T daa kan fid g nyun'm, bonkobd kul gii g tigl i kaa, k b bind tann g luod caal k t nyun'm.»

⁹ Sakɔb daa bo pag yen banm i g Rasiel pund yen u baa bonkobd, k l maa u bo tie bonkobkpaal i. ¹⁰ Sakɔb n la u yie Laaban bipuo Rasiel yen Laaban bonkobd youg nba, k u nagn g bind tann g luod caal, g nyun l bonkobd. ¹¹ L puol po k u wob Rasiel g caan bubuul, ¹² g nyaan maad'o: «N tie a baa naataanu i. N tie Rebeka bija i.» Lann i g Rasiel san g daan maad u baa. ¹³ Laaban n gbad k l tie u niipuo big Sakɔb youg nba, k u san g tuog'o, g wob'o g muad u tankpina po, g tug'o g kun yen'o u ηaag. G Sakɔb dugn'o yal tien kul. ¹⁴ G Laaban maad'o: «A tie n ηaag n nil i, t taa sɔm i». G Sakɔb kal Laaban buol g tien ηmaalg.

Cilg 29

Sakɔb kuan puob banle

¹⁵ G diyenn Laaban tan maad Sakɔb: «A tie n naataanu i, ama a kan fid gii suun n tuona fam. ŋɔn'n yal baa tie a paaɔg.»

¹⁶ L bo sua g Laaban mɔg bipuobi banle. Cien po bo yi Leya, g big po yi Rasiel. ¹⁷ Leya ninbina bo g ŋan nyuandu^j, g Rasiel tie sipaanŋanŋ k u gbanu dagd. ¹⁸ Sakɔb n bo bua Rasiel nyan, k u ŋmien: «N bu sun a tuona bina ŋanlile k ŋan te'n a bipuo Rasiel min kuan'o.» ¹⁹ G Laaban maad: «N kon gii tug'o g tie'a lann n su yen min tug'o g te nifan. I be n buol ne.»

²⁰ Rasiel po, Sakɔb bo sun Laaban tuona bina ŋanlile k l tie'og nyan daa ŋanŋaa nne i, g dugn u bo bua Rasiel paaa.

²¹ Lann i g Sakɔb ji maad Laaban k u sun g daan biin bina ŋanlile o, k wan ji tie'og u sikpenŋ k wan kuan.

²² G Laaban yiin u kunkuann n niib g tien jaanm. ²³ Ama lan bɔnn youg nba, g Laaban tug u bipuo Leya g tie Sakɔb, k b taan lieb. ²⁴ Laaban bo tug u tuonsunn Silpa g tie u bipuo Leya k wan gii tie u tuonsunn. ²⁵ Siŋaaɔg n fann, g Sakɔb diid g sua k l tie Leya, k u bual Laaban: «A sun'n be i ne i? Rasiel po kaa k n sun a tuona ii? Be po i k a bɔnd'n

^j29.17 Ebro-nba maam n l lanbonn mɔg gbadu munle i. L bu fid g gbad g Leya ninbina bo ŋan nyuandu lann i kaa k l bo g ŋan nyuandu.

Cilg 29

i?»²⁶ G Laaban ŋmien'o k b doug ne b g tien big jua k u yual daa kal. ²⁷ G pugn g maad: «Juod puobienn daa nlile yen Leya o, t bu te'a u waag mɔ k ŋan bie sun n tuona bina ŋanlile g pugn.»²⁸ G Sakɔb tuo g juod puobienn daa nlile yen Leya, g Laaban tie'og u bipuo Rasiel k u bie kuan u mɔ.
²⁹ Laaban bo tug u tuonsunn Bila i g tie u bipuo Rasiel k wan gii tie u tuonsunn. ³⁰ Sakɔb yen Rasiel bo taan lieb. G Sakɔb buad Rasiel g cie Leya. G bie sun Laaban tuona g daan biin bina ŋanlile.

Sakɔb bid

³¹ Yonmdaan n yaan la g Sakɔb g bua Leya nyan, k u tie Leya madug g nyaan g Rasiel tenn g tie ŋɔlg. ³² G Leya suol puol g mal bijabg, g pul'o Rubenn, g maad: «*Yonmdaan la n fala. Mɔlane n sal ji baa bua'n.»

³³ U bo guan g suol puol g mal bijabg, g maad: «Yonmdaan la k n sal g bua'n i g tie'n big ne mɔ.» G pul'o Simeyɔn.

³⁴ Leya bie bo guan g suol puol g mal bijabg, g maad g mɔlane nuan, k u sal bu wob'o yen nuujad tindle i g dugn u mal'o bijabi bantaa. L po n te k u bo pul l big Lefi.

³⁵ G bie guan g suol puol g bie mal bijabg, g maad g mɔlane, k u bu dond Yonmdaan i. L po n te k u pul'o Suuda. L puol po k u madug sed.

Cilg 30

30

¹ Rasiel n bo g maal nyan, u bo mɔg punponn yen u niipuo i. U bo maad Sakɔb k wan te k wan mal bid, g lann i kaa u bu kpe i. ² G Sakɔb pal bie Rasiel po k u maad: «Min n tie Yendu uu? Wano n te k a g maal.» ³ G Rasiel ηmien: «N tuonsunn Bila n nyan. Fin yen wano n taan lieb k wan mal bid g te'n. U buol i k n mɔ bu la bid.» ⁴ Lann i g Rasiel tug u tuonsunn Bila g tie Sakɔb k u kuan. G Sakɔb yen Bila taan lieb.

⁵ Bila bo suol puol, g mal Sakɔb bijabg. ⁶ G Rasiel maad: «Yendu kun mɔni n po. U gaal n jaandi g tie'n mɔ big.» L po i k u pul l big Dan.

⁷ Rasiel tuonsunn Bila bo guan g suol puol, g mal Sakɔb bijablieg. ⁸ G Rasiel maad: «N kɔn yen n niipuo kunkɔnmɔnn^k, g paad'o.» Lann i g pul l big Neftaali.

⁹ Leya n la k u ji g maal nyan, k u tug u tuonsunn Silpa g tie Sakɔb k u kuan. ¹⁰ G Silpa mal Sakɔb bijabg. ¹¹ G Leya yign g maad: «Yumann i!» G nyaan pul l big Gaad.

¹² Silpa bo guan g mal bijablieg. ¹³ G Leya maad: «Pamann i! Puob bu muand k n yal n kua.» Lann i g pul l big Aser.

¹⁴ Diyendu youg, Rubenn bo gad kpaab n g daan pual buam luana^l, g guan g tie u naa Leya. G Rasiel miel Leya k

^k30.8 Ne buol ne sieb gbie g Yendu n tod'o k u paad u niipuo.

^l30.14 L youg niib bo mali g buam luana baad yen buam jua yen puo siign, g bie bu fid g tod puo k wan suol puol i.

Cilg 30

wan di sugl g te'og buam luana nba k u bija kpen yenn nyan. ¹⁵ G Leya ηmien'o k u fiel u sal k l g dagd'o k u bie bua n fiel u bija n kpen yen buam luana nba nyan mɔ i bii? Lann i g Rasiel maad Leya k l yen gii tie nnyan ban yen lebd. G Leya n te'og u bija n kpen yen buam luana nba nyan, k wano yen Sakɔb n tan taan lieb nyieɔg.

¹⁶ Daajuoug, Sakɔb n nyie kpaab n g kpend youg nba, g Leya tuog'o g maad'o: «A bu duan yen min i dinne. N pa l po yen n bija n kpen yen buam luana nba o.» Lann i g Sakɔb yen Leya taan lieb l nyieɔg. ¹⁷ Yendu bo gaal Leya jaandi, k u suol puol g mal munmu po bijabg. ¹⁸ U bo maad g Yendu ηmien'o u ηanm g dugn wan tug u tuonsunn g tie u sal nyan po i. G pul l big Isakar.

¹⁹ Leya bo guan g suol puol g mal u malm munluob po bijabg bieɔ. ²⁰ G maad g Yendu pii'ug paab nba ηan. G mɔlane k u sal bu cɔlm'o g dugn u mal'o bijabi banluob. G pul l big Sabulɔn. ²¹ L puol po u bo mal bipuobg, g pul'o Diina.

²² Yendu bo diid Rasiel mɔ yen nunmanη. U bo gaal u jaandi g tie'og madug. ²³ K u suol puol g mal bijabg. G maad g Yendu nyan'o fai n ninη o. ²⁴ Lann i g pul'o Sosef g maad g *Yonmdaan n pugno bijablieg.

Cilg 30

Sakɔb n tien nand g mɔgd

²⁵ Sosef malu puol po, Sakɔb bo maad Laaban: «Cab'n k n kun n ŋaapo, n doug po. ²⁶ Cab'n n puob, banm nba po k n sun a tuona, yen n bid k n kun. A yen ban min sun a tuona nba kul bii?» ²⁷ G Laaban ŋmien: «Miel sugl g daa yaad n buol. N bu baad g la k a yaa po i g *Yonmdaan yad yedŋanm n po.» ²⁸ G guan g pugn g maad: «Ŋɔn'n ŋan bua min gii pa'a nand, k min tu pa'a.» ²⁹ G Sakɔb ŋmien'o: «Fin mɔno a ban min sun a tuona nand, g ban min kub a bonkobd k b pɔl nand nba. ³⁰ Ŋan bo mɔg waam nba k n fid g baal nyan, l pugn boncienn n nui n ninŋ. Hal yaa daal nba k n kua a ŋaag n i g Yonmdaan yad yedŋanm a po. L ji danŋ yen min sun min yen n puob yen n bid yal o.» ³¹ G Laaban ŋanm g bual Sakɔb k u bua u pani n gii tie yinŋaa i. G Sakɔb maad'o k u kan pa'ɔg siel. K l gii tie k u tuo g tien wan bu maad'o yal nba, k u bu guan gii nyuan u pei n ninŋ g bie gii kpaa'b. ³² G dinne, k u bu tɔgn Laaban bonkobd n g lugd penyɔlmi yen ŋɔnyɔlmi kul, yen yab k b kobd l ŋmad waam kul k lan gii tie u paaɔg. ³³ G dana nba ŋua, Laaban gii baal g diid u paaɔg, k u bu bann wan tie nimɔn yen wan g tie nimɔn. G ŋuab lann i kaa pieog nba g Laaban la wano Sakɔb bonkobd n k u g tie bonnyɔlnŋ, k u kobd bie g ŋmad waam, wan bann k u jan i. ³⁴ Lann i g Laaban jiin k l ŋan, k u tuo k lan tien nnyan.

Cilg 30

³⁵ L daal mɔno, g Laaban nyan ɲɔbɔa nba tie bonbuabi-buabi yen bonnyɔlmi, yen ɲɔnaannyɔlmi yen bontenmi-tenmi kul, yen yab k b kobd l ɲmad bonpienn waam kul, yen pei nba g bonbɔnn ɲmad b po kul g kubn u bid. ³⁶ K b sonm daa ɲantaa g fagd yen naan buol nba g Sakɔb bo kpaa wano Laaban bonkobd nba bo tenn nyan.

³⁷ Sakɔb bo juab tibuoli ɲantaa^m nne bendbisɔnɲa i, g kɔd kann kann k l ji tie bonbuabi-buabi nne. ³⁸ K u tug g kpien kpien bonkobd nyunnyubona n, b nintual n, naan buol nba g bonkobd saa g nyu. Ban bo tu gad g nyu, b bo tu do lieb i. ³⁹ Ban bo tu do lieb g nyuan l tibenda nyan po n te g ɲɔnaani bo maal ɲɔbibuabi-buabi yen ɲɔtenmi-tenmi yen ɲɔbid k b kobd ɲmad waam. ⁴⁰ Pei buol, Sakɔb bo paad pesali i, g tɔgn'm yen Laaban bonkobd nba tie buabi buabi yen yab nba kul tie bonbɔni. U bo tien nnyan i g tan mɔg u yul po bonkobd, k b be b kua g g taan yen Laaban yab.

⁴¹ Youg nba kul g bonkobpaala bo tu do lieb, Sakɔb bo tu bil tibenda nba tie buabi buabi nyan b nunɲ n i, ban nyu naan. U bo bua k b tu gii do lieb l tibenda n gii be b nunɲ n i. ⁴² Ama l gii sua k l tie bonkobbudmi, u bo g bilg l tibenda. Bonkobbudmi bo tie Laaban yab i, g bonkobpaala tie wano Sakɔb yab.

^m**30.37** Bituudm n ninɲ b yi l tiidi pepliye yen amandiye yen platann i.

Cilg 31

Sakɔb san g yaad g ɲaa Laaban

⁴³ Sakɔb bo mɔgd paaa. U bo mɔg bonkobd boncienn, g mɔg tuonsunna, puob yen jab, g mɔg yuoyuod yen boni.

31

¹ Sakɔb bo gbad k l tie g Laaban bid maad k u yend b baa bona kul o. K u tug lann i g mɔgd.

² Sakɔb bo diid g sua g Laaban ji g tien'o nunɲ nyan sienyoug nyan. ³ Lann i g Yonmdaan maad Sakɔb: «Lebd a danm doug n, a ɲaag yab buol. N baa be yen'a.»

⁴ Lann i g Sakɔb sun g yiin Rasiel yen Leya k b baal muaɔg n, wan be naan yen bonkobd. ⁵ K u maad'b: «N la k i baa ji g tien'n nunɲ nyan sienyoug nyan. Ama n baa n pug Yendu nba be yen'n. ⁶ Yinm mɔno i ban min tug n kua g cab i baa tuona po nand nba. ⁷ Yen l kul, u bɔnd'n g lebd n paaɔg taal piig n nyan. Ama Yendu g ɲaa k u tien'n bonbiiug. ⁸ Youg nba kul k i baa daan tu yed g bonkobnyɔlmi n baa tie n paaɔg, bonkobnaani kul daan tu maal bonnyɔlmi i. U tan gii yed g bonbuabi-buabi n bu te n paaɔg, bonnaani kul n̄ gii maal bonbuabi-buabi. ⁹ Yendu n fiel i baa bonkobd g tie'n. ¹⁰ Bonkobd n tu do lieb youg nba i k n daan la danɲd n, g pejala nba do penaaani yen ɲɔbɔa nba do ɲɔnaani, k b tie bonbuabi-buabi, bonnyɔlmi-nyɔlmi yen bontenmi-tenmi. ¹¹ K l danɲd n, g Yendu *malɛg yiin'n g Sakɔb. K n tuo k min n nyan. ¹² K u maad: "Diid, ɲɔbɔa nba do ɲɔnaani ne kul tie bonbuabi-buabi,

Cilg 31

bonnyɔlmi-nyɔlmi yen bontenmi-tenmi i. G dugn n la Laaban n yaan tie'a yal nba kul. ¹³ Min n tie Yendu nba bo dɔgd Betel doug n k a la'ɔg nyan. L buol i k a bo caan tann g wul kpam l po, g pol g puon'n puoni." Mɔla po, fiil g nya doug ne ninɔ g lebd ban mal'a naan.» ¹⁴ G Rasiel yen Leya jiin'o: «T bie mɔg faal t baa ŋaag n ii? ¹⁵ U g yiin tinm saanm kaa aa? Lan kaa te k u kuad'ti g gaal t ligli g dii ii? ¹⁶ Mɔgm nba kul g Yendu fiel t baa buol tie tinm yen t bid yal i. Mɔla po, tien Yendu n maad'a yal nba kul.»

¹⁷ Lann i g Sakɔb fiil g tug u bid yen u puob g jagn'm u yuoyuod po. ¹⁸ G tug u bonkobd kul yen wan kpaan g la yal nba kul Padan-Aram doug n, g leb g kun u baa Isaak ŋaag *Kanaan doug n. ¹⁹ L bo sua g Laaban gad g bu jiel u bonkobd kobd o. L youg u g Rasiel lɔnd g kua g jan u baa tingbana. ²⁰ Sakɔb bo g ŋaa k Aram buolu n jua Laaban bann k u bua n san. ²¹ U bo san yen yal nba kul bo tie u yal i. U bo gad g daan puod Efrat bɔnɔ g tol Galaad jɔa po.

²² L daa ŋantaa daal, g sua maad Laaban g Sakɔb san o. ²³ G Laaban tug u ninjanm k b ŋuan g bel'o g daan biin daa ŋanlile o, g fid g nand'o Galaad jɔa n ninɔ. ²⁴ L sua g nyieɔg n ninɔ, Yendu baal Aram buolu n jua Laaban buol danɔd n, g maad'o k nne: «Suol a kua yen ŋan maad Sakɔb siel.»

²⁵ Laaban bo nand Sakɔb Galaad jɔa n g sua k u caan u jounɔ. G Laaban yen u ninjanm mɔ caan u yal l jual po.

Cilg 31

²⁶ G Laaban gad g bual Sakɔb: «A tien'n be i ne i? Be po i k a bɔnd'n g tug n bid g yaad yen'm nyan ban tu pua tɔb g suol yab nba nyan i? ²⁷ Be po i k a bɔnd'n g wuon g san g g cab'n i? A daan bo gii maad'n, n daan bo bu cab'a yen pamann i, g yani yiin g gingana yen bied pua. ²⁸ A g ɲaa k n wob n bid yen n yaabuona g cab'b mɔno. A la i, ɲan sun yal nba ne g mɔg niimn. ²⁹ N mɔg paalu g bu fid g tien'i bonbiiug. Ama i baa n pug Yendu nba won maad'n nyieɔg k min suol n kua yen min maad'a siel. ³⁰ Tɔ, a kun g dugn a nien a baa ɲaag i. G be po i k a jan n tingbana i?» ³¹ G Sakɔb ɲmien Laaban: «N daan san g dugn n daan jie k a bu fiel a bid i. ³² Ama, l gii sua k a la a tingbana n niib n ninɲ sua buol, l daan tie kuum i. T ninjanm baa tie sieda-nba, diid diid. A gii la yal k l tie a yal, ɲan tug.» Sakɔb bo g ban g Rasiel daan jan l tingbana.

³³ Lann i g Laaban kua Sakɔb jounɲ n g g la siel, g kua Leya jounɲ n g g la siel, g kua tuonsunna banle ɲann jounɲ n g g la siel. Wan diid l jond n g gbenn, k u kua Rasiel jounɲ n. ³⁴ Rasiel bo tug l tingbana g tien yuoyuog gaal tinn po i g kal l po. Laaban bo kpaan kpaan Rasiel jounɲ n ninɲ kul g g la baa siel. ³⁵ G Rasiel maad u baa: «Canbaa, a pal ɲ daa be n po yen min la'a g kan fid g fiil kaa, n be n faad n i.» Laaban bo kpaan kpaan u tingbana g g la.

³⁶ G Sakɔb pal bie, k u gaal jad Laaban po g bual'o: «N biil

Cilg 31

be i? N sun be yaa tuonbiug u k a ŋua'n nnyan i? ³⁷ Ŋan yaan diid diid n bona n ninŋ, a la siel k l tie a ŋaapo yal ii? Ŋɔn ŋan la yal nba n ninjanm yen a ninjanm siign ne, k ban jiel buud tinm banle siign. ³⁸ Bina piinle n nyan k n tien a buol. Baa a pieog lann i kaa a ŋuab g ban g mii. Baa n g ban g ŋman a pejala nand. ³⁹ Muaɔg n bonkobg g ban g suol bonkobg k n maad'a. Min n tu yen l pann. Bonkobg nba k b jan yensiig n lann i kaa nyieɔg, a tu te min pa i. ⁴⁰ N daan tu wolb yen tuntounŋ yensiig n, g wad nyu'n nyieɔg k n kan fid g guan. ⁴¹ Bina piinle n nyan k n tien a ŋaag n. N sun a tuona bina piig yen ŋanna i g fid g kuan a bid banle. G sun bina ŋanluob bonkobd po. K a lebd n paaɔg taal piig. ⁴² N baa Isaak n pug Yendu nba yen n yaaja Abraham n bo pug Yendu nba k Isaak jie'og boncienn nyan bo gii g be yen'n, man ne a bel'n k n kun nuukuoni u. Ama Yendu la n cicagm yen fala nba k n sun. Lann n te k u won jiel maam nyieɔg.» ⁴³ G Laaban ŋmien Sakɔb: «Puob ne tie n bid i, g bid ne tie n bid. Bonkobd ne tie n bonkobd i. Yal nba k a nyuan ne kul tie n yal i. Dinne, n bua n fid g tien n bid lann i kaa b bid nba k b mal ne be i? ⁴⁴ A la i, l dagd yen k tin taan mɔb, g sieda n gii be min yen fin siign.»

⁴⁵ Lann i g Sakɔb tug tann g caan k l tie banm, ⁴⁶ g maad u ninjanm k ban gann tana nii. K b gann gann g bil tankpegl. K b kul dii l tankpegl buol. ⁴⁷ G Laaban pul l tankpegl

Cilg 32

Yegar-Sahaduta, g Sakɔb pul l tankpegl Galied. ⁴⁸ G Laaban maad: «Dinne, tankpegl ne n tie sieda tinm banle siign.» Lann n tien k b yi l tankpegl Galied, l niimn tie tankpegl nba tie sieda. ⁴⁹ B biɛ bo pul l tankpegl Mispa, l niimn tie "naan k u suli'ti", g dugn Laaban bo maad g *Yonmdaan ń gii suli wano yen Sakɔb youg nba k b yad lieb. ⁵⁰ K l gii tie g Sakɔb cagn u bid, lann i kaa g kuan puofanm g pugn u bid po, k wan gii ban g sua kaa tie b sieda, g Yendu mɔno n tie b sieda.

⁵¹ Laaban bo maad Sakɔb k wan diid tankpegl yen tann nba k u bil b siign ne. ⁵² K l tankpegl tie sieda, k l tann tie sieda. K u pol k u kan pend l tankpegl gii saa Sakɔb buol k u bua n tien'o bonbiiug, g Sakɔb mɔ kan pend l tankpegl yen l tann gii baad u buol k u bua n tien'o bonbiiug. ⁵³ K Abraham Yendu yen Naahɔr Yendu n bu b buud.

Lann i g Sakɔb pol u baa Isaak n jie Yendu nba boncienn nyan sann po. ⁵⁴ G yid salg jual n, g yiin u naataani k b dii g duan jual n l nyieɔg.

32

¹ Lan fann, g Laaban tuod g fiil g wob wob u bid yen u yaabuona g yad yedɲanm b po g lebd g kun.

Sakɔb bobn g bu cend u ninja Esaayu

² Sakɔb bo guan g paan u sɔnu g saa, g Yendu *maleg-nba

Cilg 32

tan cend'o. ³ Wan la'b youg nba, k u yign g maad: «Ne tie Yendu kanŋ i.» Lann i k u pul l buol Mahanayimⁿ.

⁴ Sakɔb bo sun niib u ninja Esaayu buol Seyir doug n, Edɔm fuann n. ⁵ U bo maad wan sun yab, k ban daan maad u canbaa Esaayu k nne: «A ŋaajua Sakɔb yed k tin maad'a g Laaban buol i k u daan gad g be saa yen mɔlane. ⁶ U mɔg naabi yen boni yen pei yen ŋuabi yen tuonsunna, jab yen puob. U sun'ti k tin maad'a k ŋan di sugl g gaal'o yen nunmanŋ.»

⁷ Sakɔb n sun yab nba bo guan g maad'o: «T gad a ninja Esaayu buol. U paa yen niib kobiinna g togi'a.» ⁸ G jiwaani kua Sakɔb boncienn, k u yam pud g pend. K u bɔgd wan paa yen niib nba yen pei yen ŋuabi yen naabi yen yuoyuod, g tien caga ŋanle, ⁹ g maad u pal n ninŋ k l gii tie k Esaayu pund cagyenn buol g pua g bien'm i yaa, g cagliel nba tenn bu fid g san g ciel.

¹⁰ U bo jaand g maad: «*Yonmdaan, n yaaja Abraham n bo pug Yendu nba yen n baa Isaak n pug Yendu nba, fin Yonmdaan, fin n daan maad'n k min lebd g kun n doug po, n danm buol k ŋan tien'n ŋanm. ¹¹ Ŋalbalg nba k min a tuonsunn la a buol, n g dagd yenn. Min bo puod Suurden bɔnŋ g saa, n bo die lanbanu kua i. G mɔlane k n kpend g mɔg niib yen bonkobd caga ŋanle. ¹² Di sugl g fiel'n n ninja

ⁿ32.3 Ebro-nba maam n ninŋ l niimn tie kani ŋanle i.

Cilg 32

Esaayu nui n. N jie'og. Wan tan daa baal g bien min yen puob yen bid. ¹³ Fin n bo maad'n k a bu tien'n njanm g te k n yaabuona n yabd gii ja nyan mɔgl n tanbiini nyan, g sua kan fid g cɔd'b.»

¹⁴ L daal nyieɔg Sakɔb bo duan naan buol nba k u bo jaand nyan i. Lan fann, k u nyan u bonkobd nba bo be u buol nyan ninɲ yal nba k u bu pi u ninja Esaayu paab. ¹⁵ L bo tie nɔnaani kobiinle yen nɔbɔa piinle, penaani kobiinle yen pejala piinle, ¹⁶ yuoyuonaani piintaa yen b bonbid k b daa mual, naanaani piinna yen naajala piig, bonnaani piinle yen bonjala piig. ¹⁷ K u tug l bonkobd kul jieg jieg g kubn u tuonsunna g maad'b k ban gaal u liig, k ama ban daa nua g tuul lieb. ¹⁸ G ji yuand g maad u tuonsunn nba bo be liig nyan lanbona ne: «N ninja Esaayu gii tuog'a youg nba, g bual'a k a tie nmaa i? K a saa le i? G nmaa n yen bonkobd nba be liig ne i? ¹⁹ Njan nmien'o: "A njaajua Sakɔb yal i. L tie paab i k u sun'n k min pi fin Esaayu u canbaa. Wano mɔno nua t puol po."» ²⁰ L lanbonyenn i g Sakɔb bo tie tuonsunn nba bo nua munle po, yen muntaa po yua, yen yab bo nua g piend bonkobd nyan kul, g maad k b gii tuog Esaayu youg nba, k nnyan i k b bu pag yen'o ²¹ g nyaan maad'o k u tuonsunn Sakɔb nua b puol po. Sakɔb bo maad u kua k u bu liin paab g sɔnɲ Esaayu pal yo g fid g legd u nunɲ n. K nnyan, l bu fid k wan gaal'o yen

Cilg 32

nunmanj. ²² Sakɔb bo liin paab i g yen tenn wano mɔno g duan l nyieɔg kanj n.

Sakɔb buan gbaal yen Yendu

²³ Nyieɔg n ninj, g Sakɔb fiil g tug u puob banle yen b tuonsunna banle yen u bid piig yen yend g puon'm Yabɔk bɔnj, naan buol g niib sonm g puod. ²⁴ U bo puon'm yen wan mɔg yal nba kul i. ²⁵ U ji bo tenn g be u kua i, g jua nne baal g buan gbaal yen'o saa yen sijaafana. ²⁶ Wan tan la k u kan fid Sakɔb youg nba, k u pua Sakɔb kpielug, k l kped. ²⁷ K u maad: «Ijaa'n k n lebd, g dugn l njman g fann o.» G Sakɔb njmien'o: «A gii g yad yedjanm n po, n kan njaa'a.» ²⁸ K l jua bual Sakɔb k u sann ii? K u njmien'o g Sakɔb. ²⁹ K l jua guan g maad: «B ji kan gii yi'a Sakɔb kaa. B baa yi'a Israyel i, g dugn a gbaa yen Yendu, g gbaa yen niib, g paad'b.» ³⁰ G Sakɔb miel k wan di sugl g njɔn'o u sann. K u jiin: «Be po n te k a kpaan k njan bann n sann i?» Lann i g yad yedjanm Sakɔb po l buol.

³¹ Sakɔb bo maad: «N la Yendu nunj yen n ninbina, g bie tenn g mɔg miel.» Lann i g pul l buol Penuwel^o k l niinmn tie Yendu nunj. ³² Sakɔb bo puod Penuwel g sua g yendu do i. U ji bo sonm g baa diɛnm i, u kpielug n yiel po. ³³ L po n te g saa yen dinne Israyel yab g njman kpielug nand, g

^o32.31 Sieb yi g Peniel. L yiinu munle kul taa niimn i.

Cilg 33

dugn jua nann bo pua Sakɔb kpielug u.

33

Sakɔb yen Esaayu cend lieb

¹ Sakɔb bo yaad yul g sua k Esaayu paa g baad yen niib kobiinna. L youg, k u paad puo kul yen u bid. ² G tug Leya tuonsunn yen Rasiel tuonsunn yen b bid g tien'm liig, g tuan Leya yen u bid, g tien Rasiel yen Sosef puol. ³ K wano mɔno guan g gaal liig g gbaan tinŋ n taal munlile o, g fid g pund u yual Esaayu nunŋ n. ⁴ K Esaayu san g tuog'o, g fil g wob'o g muad u tankpina po, k banm banle kul caan bubuul. ⁵ Esaayu n la puob yen bid youg nba, k u bual k yab ne tie b lɛ i? G Sakɔb jiin: «Yendu n tie a ŋaajua bid nba n nyan.»

⁶ G Leya yen Rasiel tuonsunna nann nagn yen b bid g baa g gbaan. ⁷ G Leya yen u bid mɔ nagn g baa g gbaan, g Sosef yen Rasiel nuan g mɔ baa g gbaan. ⁸ Lann i k Esaayu bual Sakɔb k u bua n tien be i yen bonkobd nba k u tuog ne kul i? K u jiin: «N canbaa, n bua k a gaal'n yen nunmanŋ i.» ⁹ K Esaayu maad: «N ninja, n g luol yal bu nyan n payienu. ŋan mɔg yal, ŋan gii diɛ.» ¹⁰ G Sakɔb maad: «N n, n balm'a. L gii tie k a gaal'n yen nunmanŋ, ŋan tuo g gaal paab nba k n pii'a ne. G dugn n la a nunŋ k l tie nyan n la Yendu nunŋ nyan i. A gaal'n yen nunmanŋ. ¹¹ Sugl be, gaal paab nba k n pii'a, g dugn Yendu n tie'n. N mɔg yal tie n buam kul.» U

Cilg 33

bo ŋuan ŋuan Esaayu i, k u tan tuo g gaal.

¹² L puol po k Esaayu maad: «Fiil man tin paan sɔnu. N bu gaal liig tin kun.» ¹³ Ama g Sakɔb ŋmien: «N canbaa, a ban g bid g ŋanm g mɔg paalu waa? K n penaa ni yen naanaani nba mɔg bid g muand tie tugl n po waa? T gii ŋmad g niin'm k b sonm tonm tonm, baa diyenn kukua, l bonkobd kul bu kpe i. ¹⁴ Canbaa, a bu fid g gaal liig g ŋaa a ŋaajua. Min baa ŋua bonkobd puol po i suoo suoo, bid paalu n danŋ nand, saa yen min bu ŋuan'a Seyir doug n.» ¹⁵ K Esaayu maad Sakɔb g lann u yen bu ŋaa niib nba cien'o nyan ninŋ yenm n̄ yeg yen'o. Ama g Sakɔb yie k l yaa po, k wan daa bual. K wano canbaa gii sad g gaal'o yen nunmanŋ, k l dagd.

¹⁶ L daal mɔno, k Esaayu tug u sɔnu g leb Seyir doug n. ¹⁷ G Sakɔb nuan fiil g gad Suukɔt g daan maa ŋaag, g caan u bonkobd jond. L po n te k u pul l buol Suukɔt, l niinmn tie jond.

Sakɔb pund *Kanaan

¹⁸ Sakɔb bo nyie Padan-Aram g kun, g tan pund Siisem, *Kanaan doug n yen laafie. G kua g kpien Siisem. ¹⁹ Tinŋ nba k u caan u jounŋ l po nyan, u bo daa l tinŋ dibala kobg i, Siisem baa Hamɔr buol. ²⁰ U bo maa salg binbindl l tinŋ po i. G pul l binbindl El, yua tie Israyel Yendu.

34

Simeyɔn yen Lefi tuu b niipuo Diina fiegd pann

¹ Sakɔb yen Leya bipuo Diina bo nyie g gad doug n u bonpuoblei buol. ² Hifit-nba bad Hamɔr bija Siisem bo la Diina, g suol'o g dua yen'o g fieg'o. ³ U yam bo kua Diina n ninɲ boncienn, k u buad'o, g pag yen'o yen yam. ⁴ Siisem bo maad u baa Hamɔr k wan miel Diina g te'og k wan kuan. ⁵ Sakɔb bo gbad g Siisem kuan u bipuo Diina jɔgnd n. Ama u bijabi n yaan daa bo be muaɔg n yen bonkobd nyan, u bo ŋmin i saa yen b kpenu. ⁶ Siisem baa Hamɔr bo gad Sakɔb buol g bu pag yen'o, ⁷ g Sakɔb bijabi nyie muaɔg n g kpen. Ban gbad yal nba tien, g diid g sua k l tie sugd nba g mɔg liel, k b mutuol duo g pend. G dugn Siisem n bo dua yen Sakɔb bipuo nyan, u bo sun Israyel yab kɔpend i. B g tie nnyan. ⁸ Hamɔr bo maad'b k nne: «N bija Siisem bua i bipuo yen u pal kul. Miel man sugl g tug'o g te'og k wan kuan. ⁹ Tin suol man dienn yen lieb. Yin gii tien'ti i bonpuobi k t kuand, g mɔ́ n gii gaan t yab g kuand. ¹⁰ I baa kua t doug ne i. Doug baa tie i mɔ́ yaa yal i. Yin bua naan nba, yin gad g kua, gii suun i tuona, g te tindanm.»

¹¹ G Siisem pugn g maad Diina baa yen Diina ninjanm k ban di sugl g diid'o yen nunmanɲ, k u bu tien ban bu bual'o yal nba kul. ¹² K b bu fid g pugn cuadl yen dienn k

Cilg 34

lan gii yab g ḡṇ'o. K l gii tie k b cab'o b bipuo k u kuan, k u bu pa ban bu bual yal nba kul, g siel kan pɔd. ¹³ Sakɔb bijabi n ban g Siisem n kuan b niipuo Diina jɔgnd n nyan, k b jiin Siisem yen u baa Hamɔr yen ninfanm ¹⁴ g maad: «T kan fid g tug t niipuo g te jua nba g kɔnd. L baa tie fai i t po. ¹⁵ L gii tie k i tuo g kɔnd i bonjabi kul nyan tinm nyan, t bu tuo ḡṇ kuan'o. ¹⁶ T baa tien'i t bonpuobi k i kuand, g mɔ gaan i yab g kuand. T bu taan gii be yen'i, k t kul ṇ te buolyenu. ¹⁷ Ama i gii g tuo g bu kɔnd, t bu fiel t bipuo i g yaad.»

¹⁸ B maam bo tuo Hamɔr yen u bija Siisem po. ¹⁹ G Siisem gbaa g tien ban bual yal nba, g dugn u bo bua Sakɔb bipuo. Siisem-nba ḡaag yab kul siign, wano i k b bo ḡṇnm g cɔln. ²⁰ Hamɔr yen u bija Siisem bo gad b doug dimɔb buol^p g maad l doug n niib k nne: ²¹ «Niib ne mɔg maalḡṇnm t po. Ban kua t doug ne, gii suun b tuona, b bu fid g kua ban bua naan nba kul doug ne. T baa kuand b bonpuobi, k b mɔ kuand t bonpuobi. ²² Ama bonyenn kua n paan. T bonjabi kul gii g kɔnd nyan b yab nyan, b kan tuo g taan gii be yen'ti k tin te buolyenu. ²³ T gii sad g tuo b maam, k b kua yen'ti, b bonkobd kul yen b mɔgm kan gii tie t yal kaa aa? ²⁴ Yab bo be doug dimɔb buol kul bo cenḡ Hamɔr yen u bija Siisem. K b kɔnd doug n bonjabi kul.

^p34.20 L buol bo mɔg yiel g niib tigi g cenḡ buud lann i kaa g cenḡ laabaal nba be.

Cilg 35

²⁵ Daa ɲantaa daal, k l sua g jab kul daa be yen yied, g Sakɔb bijabi banle, Diina naabid Simeyɔn yen Lefi, fiil g tug b jugi, g kua doug n b yam n, g kpil jab kul. ²⁶ G kpil Hamɔr yen u bija Siisem mɔno, g nyaan nyan Diina Siisem ɲaag n g lebd. ²⁷ Sakɔb bid bo tug tug ban kpil yab bona, g tug l doug n bona g dugn ban bo kuan b niipuo jɔgnd n ninɲ nyan po. ²⁸ B bo tug Siisem yab pei yen b ɲuabi yen b boni yen yal bo be doug n yen kpaand n kul. ²⁹ G tug b mɔgm kul yen b bid yen b puob kul, yen yal nba kul bo be ɲai n ninɲ.

³⁰ Lann i g Sakɔb maad Simeyɔn yen Lefi: «I kuan'n maam n ninɲ n nyan. Doug ne niib kul, *Kanaan yab yen Perisit-nba ji kan gii bua ban gbad n nublu. N niib g yab. B bu taan mɔb g kɔn yen'n, g paad'n, g kpi min yen n ɲaag yab kul.» ³¹ K b jiin: «L jua mɔg yiko lann po i g bu tug t niipuo nyan u tie cunconn nyan i?»

35 Sakɔb yen u ɲaag yab nyie Siisem g gad Betel

¹ Diyenn, Yendu bo maad Sakɔb: «Fiil g gad g daan kua Betel g maa n salg binbindl. L buol i k min Yendu bo dɔgd k a la'n, youg nba k a bo sien a ninja Esaayu nyan.»

² Lann i g Sakɔb maad u ɲaag yab yen yab bo be yen'o nyan kul k nne: «Nyan man tingbana nba k i mɔg. ɲanm

Cilg 35

man i kua Yendu nunŋ n, g lebd i tiéd. ³ Fiil man tin gad Betel. L buol i k n daan bu maa Yendu salg binbindl. Wano n daan gaal n jaandi yaa youg nba k n daan be fala n ninŋ. Wano n be yen'n min saa naan kul.» ⁴ K b nyan tingbana nba k b mæg yen b tutuuda⁹ g tie Sakɔb, k u tug g piin ticiéonŋ nba kpie yen Siisem nyan nyagl n. ⁵ Ban paan youg nba, g Yendu kuan l dingbana nba be l fuann n nyan niib jiwaani g baa sua g ŋuan g bel Sakɔb bid.

⁶ Sakɔb yen wan yeg yen niib nba bo pund Luus, *Kanaan doug n dingbann nba k b yi Betel nyan. ⁷ G Sakɔb maa salg binbindl l buol, g pul l yiel El-Betel^r. G dugn l buol i g Yendu bo dɔgd k u la'ɔg youg nba k u bo sien u ninja Esaayu nyan.

⁸ Puo nba bo yual Rebeka k b yi'ug Debora nyan bo kpe k b pii'ug g kpien Betel, ticiéonŋ nne nyagl n. G pul l tiig "bubuul tiig".

⁹ Sakɔb n bo nyie Padan-Aram g kpen, Yendu bie bo dɔgd k u la'ɔg, g Yendu yad yedŋanm u po ¹⁰ g maad'o: «A sann tie Sakɔb i. Ama b ji kan gii yi'a Sakɔb. A sann ji baa tie Israyel i.» Nnyan i g Yendu pul Sakɔb, Israyel. ¹¹ U bo maad Sakɔb: «N tie Yendu Paacienudaan i. N bu te'a yaabuona k ban mal mal g yabd, g te buolu nba yab. A cugl n ninŋ,

⁹35.4 Tutuuda ŋann bo tie guuna i.

^r35.7 El-Betel niimn tie Yendu ŋaag.

Cilg 35

batieb bu nya. ¹² Doug nba k n bo tie Abraham, g tie Isaak nyan, n tie'a l doug. N tan bu tug l doug g te a yaabuona i.»

¹³ L puol po g Yendu nyie wan maad yen Sakɔb naan buol nyan, g lebd g duo. ¹⁴ G Sakɔb caan tann naan buol g Yendu bo pag yen'o nyan, g wul daam yen kpanm l po. ¹⁵ G pul l buol Betel, l niimn tie Yendu ŋaag.

Rasiel mal Bensamen g nyaan kpe

¹⁶ G Sakɔb yen u ŋaag yab fiil Betel. L bo tenn waam yen ban pund Efrata, g Rasiel mal. U mad bo paa. ¹⁷ Rasiel mad n bo paa nyan, g madmaann maad'o k wan daa jie, k l bie tie bijabg i. ¹⁸ Rasiel n bo bua n kpe youg nba, k u pul big Benn-Oni, l niimn tie fala big. Ama g bibaa pul'o Bensamen, l niimn tie nuujendu big^s. ¹⁹ Rasiel bo kpe Efrata sɔnu po i, k b pii'ug l buol. Betelem i k b yi Efrata. ²⁰ Sakɔb bo caan tann u kakul po. Rasiel kakutann n nyan. L daa l be saa yen dinne.

²¹ K Israyel nyie l buol, g gad g pend Migdaal-Eder g caan u jounŋ. ²² Israyel n bo kua l fuann n, Rubenn bo dua yen u baa Israyel puobig Bila, k u baa gbad, k u pal biil.

Sakɔb bo mɔg bijabi piig yen banle i. ²³ Leya n bo mal Sakɔb bijakpel Rubenn, g tuan Simeyɔn, g tuan Lefi, g tuan

^s35.18 Nuujendu big ŋɔnŋ k l big malu bu baal yen pamann i, l kan baal yen fala kaa.

Cilg 36

Suuda, g tuan Isakar, g juod Sabulɔn. ²⁴ G Rasiel mal Sosef yen Bensamen. ²⁵ G Rasiel tuonsunn Bila mal Dan yen Neftaali. ²⁶ G Leya tuonsunn Silpa mal Gaad yen Aser. Sakɔb n mal bijabi nba Padan-Aram n nyan.

²⁷ Sakɔb bo lebd u baa Isaak buol Mamre doug n. L doug n i k Abraham bo kua, k Isaak mɔ bo kua. L kpie yen Kiriyat-Arba i. Kiriyat-Arba i k b yi Ebrɔn. ²⁸ Isaak bo mɔg bina kobg yen piinniin i, ²⁹ g fid g kpe. U bo ciend boncienn yo g fid g kpe g nuan u danm. K u bid Esaayu yen Sakɔb pii'ug.

36

Esaayu yen u n̄aag yab

¹ Esaayu, yua nba k b bie yi'ug Edɔm nyan n̄aag yab laabaal n ne: ² Esaayu bo kuan *Kanaan doug n bid i. Yend bo tie Het cugl n jua Elonn bipuo i, k b yi'ug Ada. G lua tie Ana bipuo, g tie Hifit buolu n jua Sibeyonn yaabuonn, k b yi'ug Owolibama. ³ U bo kuan Nebayɔt niipuo Basmal mɔ. Basmal bo tie Ismayel bipuo i. ⁴ Ada bo mal'o Elifas, g Basmal mal'o Rewuyel, ⁵ k Owolibama mal'o Yewus yen Yayelam yen Kora. Esaayu bid nba k b bo mal'b Kanaan doug n n nyan.

⁶ K Esaayu tug u puob yen u bid, u n̄aag yab kul yen u bonkobd kul, yen u mɔgm nba kul k u bo la *Kanaan doug n, g fiil g gad doug nba fag yen u waag Sakɔb n kua naan

Cilg 36

buol. ⁷ B mɔgm bo yabd yen ban taan gii be o. Ban bo kal doug nba ninŋ, finfanm bo g dagd'b g dugn b bonkobd po.

⁸ L po i k Esaayu, yua nba k b biɛ yi'ug Edɔm nyan bo gad g kua Seyir jual n.

Esaayu yaabuona

⁹ Esaayu yaabuona Edomit-nba nba bo kua Seyir jual n ninŋ n ne. ¹⁰ Esaayu bijabi sana n ne: Elifas yen Rewuyɛl. Elifas tie Esaayu ŋaapuo Ada bija i, g Rewuyɛl mɔ tie wano Esaayu ŋaapuo Basmat bija.

¹¹ Elifas bijabi bo tie Temann, Omar, Sefo, Gayetam yen Kenaas i. ¹² Esaayu bija Elifas bo mɔg puolua g g cuad u po k b yi'ug Tiimna. L puo bo mal'o bijabg k b yi'ug Amalek. Esaayu yen u ŋaapuo Ada yaa yaabuona n nyan.

¹³ Rewuyɛl bijabi n ne: Naahat, Siera, Saama yen Miisa. Banm n tie Esaayu yen u ŋaapuo Basmat yaabuona.

¹⁴ Esaayu ŋaapuo Owolibama, Ana bipuo, Sibeyonn yaabuonn n bo mal'o bijabi nba n ne: Yewus yen Yayelam yen Kora.

¹⁵⁻¹⁶ Esaayu yaabuona nba te batieb n ne. U bijakpel Elifas bid nba te batieb n ne: Temann, Omar, Sefo, Kenaas, Kora, Gayetam yen Amalek. Ada yaabuona n nyan. Banm n tie Elifas bid nba te batieb Edɔm doug n.

¹⁷ Naahat, Siera, Saama, yen Miisa n tie Esaayu bija

Cilg 36

Rewuyel bid nba te batieb Edom doug n. Banm n tie
Esaayu njaapuo Basmat yaabuona.

¹⁸ Esaayu puo Owolibama bijabi nba te batieb n ne:
Yewus, Yayelam yen Kora. Owolibama tie Ana bipuo i.

¹⁹ Esaayu yaabuona, Edomit-nba nba bo te batieb n nyan.

²⁰⁻²¹ Horit-nba buolu n jua Seyir yaabuona n bo kpie g kua
Edom doug n. Seyir yaabuona nba te Horit-nba batieb
Edom doug n n ne: Lotann, Sobal, Sibeyonn, Ana, Disonn,
Eser yen Disann. ²² Lotann bijabi n bo tie Hori yen
Hemaam. Lotann niipuo n tie Tiimna. ²³ G Sobal bijabi tie
Alwann, Manahaat, Ebaal, Sefo yen Onanm. ²⁴ Sibeyonn
bijabi n ne: Aya yen Ana. Ana n bo kpa u baa Sibeyonn
boni g tan la nyunbunbunn tinkuonŋ n. ²⁵ Ana bija n tie
Disonn, k u bipuo tie Owolibama. ²⁶ Disonn bijabi n ne:
Hemdann, Esbann, Yitrann yen Kerann. ²⁷ Eser bijabi n ne:
Bilann, Saawann yen Akann. ²⁸ Disann bijabi n ne: Wus yen
Arann.

²⁹⁻³⁰ Horit-nba buolu n batieb nba bo kal kog po Seyir
doug n ninŋ n ne: Lotann, Sobal, Sibeyonn, Ana, Disonn,
Eser yen Disann.

³¹ Batieb nba kal kog po Edom tinŋ n, saa yen youg nba k
Israyel yab tan la bal, b sana n ne: ³² Bewor bija Bela n bo
die bal Edom tinŋ n. U bo tie Diinaba doug n jua i. ³³ Bela n
kpe, Siera bija Yobaab n gaal u yiel g kal kog po. U bo tie

Cilg 37

Bosra jua i. ³⁴⁻³⁹ Yobaab n kpe, Husanm n kal u yiɛl n. Husanm bo tie Temerit-nba doug n jua i. Wan kpe, Bedaad bija Hadaad n gaal u yiɛl g die doug. U bo tie Awiit jua i. Wano n bo kɔn g paad Madian niib Mowab fuann n. Hadaad n kpe, Masreka doug n jua nba k b yi'ug Samla nyan n kal kog po. Samla n kpe, Sawuul n kal kog po. U bo tie Rewobɔt nba be bɔnkunɲ nyan jua i. Sawuul n kpe, Akbɔr bija Baal-Hanann n kal. Baal-Hanann n kpe i k Adaar kal. U bo tie Pawu doug n jua i. U ŋaapuo bo yi Metaabel i. Metaabel naa n tie Mesahaab bipuo Matred.

⁴⁰⁻⁴³ Esaayu yaabuona nba te batieb sana n ne, sua kul yen u cugl yen u doug: Tiimna, Alwa, Yetet, Owolibama, Ela, Pinonn, Kenaas, Temann, Miibsaar, Magdiyɛl yen Iram. Edɔm batieb yen ban bo kal doi nba sana n nyan. Esaayu n tie Edomit-nba yaaja.

37

Sosef danɲd

¹ Sakɔb gad g kua *Kanaan, doug nba ninɲ k u baa bo kal g la. ² Sakɔb yen u ŋaag yab laabaal n ne: Sosef bo mɔg piig yen bina ŋanlile i. Wano yen u ninjanm n bo waa g kpaab baa Sakɔb pei yen ŋuabi. U ninjanm ŋann tie u naa yantieb Bila yen Silpa bid i. Sosef bo tu kpend g dugd b baa ban yaan bo maad mabiid nba. ³ Sakɔb bo bua Sosef maam g cie u bilei kul k l maa wano Sakɔb bo ciend yo g

Cilg 37

fid g mal'o. U bo te k b nyal'o bajignyɔlmi-nyɔlmi nne i.

⁴ Sosef ninjanm bo diid g sua k b baa bua u maam g cie b kul. B pala ji bo ɲub u po i. B ji bo g laa yen'o.

⁵ Diyenn, Sosef bo danɲ danɲd g tug g dugn u yual-nba, k b pala ji ɲanm g ɲubl u po. ⁶ Sosef bo maad u ninjanm k nne: «Cenɲ man min yaan danɲ yal. ⁷ N danɲ k t be kpaab n i, g lolg muulbaba, k min yaa babl tan sed yinyaaa. L youg, k i yaa baba ji baal g lind n yal ɲann g gbaan l nunɲ n.» ⁸ K u ninjanm ji bual'o k nne: «Lann a mali k a te bad i g ji gii mɔg yikod t po ii?» B pala ji bo kab u po i g dugn u danɲd yen u maam po.

⁹ Sosef bie bo guan g danɲ danɲlied, g yaan bie bo tug g dugn u ninjanm. U bo maad'b: «N guan g danɲ g yendu yen ɲmaalg yen ɲmaabid piig yen yenn baal g gbaan n nunɲ n.» ¹⁰ Sosef bo dugn u baa mɔ l danɲd k u fu yen'o g bual'o: «A danɲd ne niimn ii? Lann a bua n maad k min yen a naa, yen a ninjanm, t bu baal g gbaan a nunɲ n g pug'a nii?»

¹¹ Sosef ninjanm nunɲ ji bo fu u po i, k u baa nuan ji l mali l danɲd po youg kul.

Sosef ninjanm kuad'o

¹² Sosef ninjanm bo gad b baa bonkobkpaanu Siisem doug n. ¹³ G diyenn Sakɔb tan maad Sosef: A ninjanm kpa a bonkobd Siisem. Baal k n sun'a b buol. G Sosef nagn g

Cilg 37

maad: «N baa, min n nyan. ¹⁴ K u baa maad'o: «Gad Siisem g daan di a ninjanm laabaal, g lie banm yen bonkobd be nle i g guan g maad'n» G Sosef nyie Ebrɔn baaɔg n g tan pund Siisem. ¹⁵ G jua nne la'ɔg k u jiln muaɔg n, k l jua bual'o k u kpaan be i? ¹⁶ G Sosef jiin'o: «N kpaan n ninjanm i, miel sugl g ɲɔn'n ban kpaɔ bonkobd naan.» ¹⁷ K l jua maad'o k b yaad ne buol o, k u bo gbie k b tua k b bu gad Dotann. G Sosef ɲuan Dotann g daan la u ninjanm.

¹⁸ Sosef yual-nba n la'ɔg k u daa paa fagm g daa g nag b buol k b lol k ban kpi'ug. ¹⁹ B ji bo maad maad b ɲmiel n g tua: «Danɲd daan n baad nyan. ²⁰ L ɲanm n nyan, t kpi'ug man g lu'ug caal n, g yed g muaɔg n bonkobg n kpil'ug. Nnyan, t bu bann u danɲd n bu te yal nba.» ²¹ Rubenn n yaan gbad nnyan, g bua wan fiel'o, k u maad'b: «T daa kpi'ug man.» ²² G guan g pugm g maad: «Daa kpi man kuum, lu'ug man caal ne ninɲ g daa siin'o.» Rubenn bo maad nnyan g bua wan fiel Sosef, g ɲmien'o b baa i.

²³ Sosef n tan l pund youg nba, k b nyii'ug g land u bajigl, ²⁴ g ceg'o g lu'ug caal n ninɲ. L caal bo tie caakuonn i, nyum bo g be l n. ²⁵ Lann i k b ji gad g kaln jedinu. B tan yed k ban diid nne b sua Ismayelit-nba^t, k b nyie Galaad g saa Esipt yen b yuoyuod. B yuoyuod bo tug

^t37.25 Ismayelit-nba tie Ismayel yaabuona i.

Cilg 37

tilaalkpabuoli-buoli^u nne k b yi'l gɔnm yen bonm yen ladaanunm. ²⁶ L youg g Suuda maad u ninjanm: «T gii kp̄ii t ninja, g wuon u kuum, be nyuad i k t bu do l po i? ²⁷ ŋaa man k tin kuad'o Ismayelit-nba g daa siin'o k l maa u tie t ninja i, t taa sɔm i.» K b gaal Suuda maam. ²⁸ L sua g Madianit-nba^v mɔ pend n nyan, k b nyan Sosef caal n g kuad'o Ismayelit-nba g gaal dibala piinle, k b tug'o g gad yen'o Esipt. ²⁹ Rubenn ji tan guan g dɔnn caal n ninj u g la Sosef. L youg k u pal wad boncienn, k u dad g pad pad u tied ³⁰ g lebd g maad u ninjanm: «Sosef g be caal n. N ji ban k n bu tien nle?»

³¹ Sosef ninjanm suol ŋɔbuag g kp̄ii, g tug u bajigl g nyua sɔm n. ³² G tug l bajigl g kun yenn g daan bual b baa: «Diid g lie ne tie a big liedl yaa aa? T mɔ tan la i.» ³³ G Sakɔb bann liedl g maad: «N big bajigl i. Muaɔg n bonkobg n dii'ug, u baa l dad g pad pad u gbannand i.» ³⁴ G Sakɔb pal bɔnn, k u mɔ pad pad u tied, g tug kpalpiɛɔg^w g lol u siɛg n. U bo buud u big kuum k l wai paaa. ³⁵ U bijabi yen bipuobi kul bo balm'o g tan gbal i. U bo tu maad'b: «N tan bu ŋuan

^u**37.25** Esipt yab bo tu die l tilaalkpabuoli-buoli g teb yieli g bie die g tiend kuum po k lan daa nuug tonm.

^v**37.28** Madianit-nba yen Ismayelit-nba kul tie buolyenu i, b mɔ tie Abraham yaabuona i.

^w**37.34** L youg nil bo gii lie kpalpiɛɔg l ŋɔn k u be pabɔnn n ninj i.

Cilg 38

n big tinkpiug n g daa l be yen pabɔnn i». Sakɔb bo l buud i youg kul.

³⁶ Madianit-nba bo gad yen Sosef Esipt g daan kuad'o Potifar i, wano Potifar bo tie Faraaɔn sijenm nba bo guu'ug nyan cien i.

38

Suuda yen Tamaar

¹ L youg u g Suuda bo nyie g ɲaa u ninjanm g gad g daan be Adulanm, jua nne ɲaag k b yi'ug Hira. ² L buol i k u la jua nne bipuo g kuan'o, l jua bo tie *Kanaan jua i k b yi'ug Suwa. ³ L puo bo suol puol g mal bijabg, g Suuda pul'o Er. ⁴ K l puo bie guan g suol puol g mal bijablieg, g pul'o Onann. ⁵ Muntaa po, k u bie mal bijabg g pul'o Sela, l sua g Suuda be Kesiib.

⁶ Suuda bo tug puo k b yi'ug Tamaar g tie u bijakpel Er. ⁷ Er bo tie yal g ɲan Yonmdaan nunɲ n g Yonmdaan bien'o. ⁸ Lann i g Suuda maad Onann: Fin mɔno a ban k l bual k a tug a ninja pekual, k wan mɔ n la tenm. ⁹ Onann bo ban k l bid kan gii tie u yul po bid kaa. Lann n te k u bo tu dua yen u ninja pekual g yad u jam tinɲ n ninɲ. Nnyan, u ninja bo kan fid g la tenm. ¹⁰ L bontitied bo g manɲ Yonmdaan pal, k u bien'o. ¹¹ Lann i, g Suuda ji maad u sipuog: «Kun g daan kal pekuad a baa ɲaag g sua g Sela cegd.» U bo jie g Sela n mɔ n kpe nyan u yual-nba nyan i. G Tamaar fiil g

Cilg 38

kun u baa ŋaag.

¹² L bo wai waam yo g Suwa bipuo, Suuda ŋaapuo kpe. Suuda ŋaapuo kubogda po n pend, k u fiil g duo Timna g daan bu la yab bu jiel u pei kobd. Wano yen u dɔnn Hira, Adulanm jua n bo yeg. ¹³ Tamaar bo gbad k u salbaa bu gad g jiel u pei kobd^x. ¹⁴ Lann i, k u land u pekotied g tug yucabl g yil g pibn u nunŋ po. G ji gad g kal Enayim doug dimɔb n. Enayim bo be Timna sɔnu po i. Yen mɔni, Tamaar bo la g Sela dagd yen puokuann o, g Suuda yen g tug'o g tie Sela k wan kuan'o. ¹⁵ Suuda bo pend g la Tamaar g mali g cunconn i, k l maa u bo pibn u nunŋ po o. ¹⁶ U bo g ban k l tie u sipuog i, lann i g pɔn u buol g maad'o: «ŋaa k n dua yen'a». G Tamaar bual'o: «A gii dua yen'n, a bu te'n be i?» ¹⁷ G Suuda jiin'o k u bu sun yen ŋɔbig g te'og. G Tamaar tuo, g ji maad'o k wan bil siel, u tan gii sun yen ŋɔbig o wan ŋmien'o. ¹⁸ G Suuda bual'o k u bua k wan bil be i? G Tamaar maad k wan te'og bonn nba k u lie u tulu n k l tie u yul po banm yen ŋuu nba k u tuun l bonn g lie, yen lanbann nba k u die nyan. G Suuda tug l kul g tie'og g dua yen'o k l baal yen puol. ¹⁹ Lann i g Tamaar fiil g kun g daan yid u yucabl g guan g lie u pekotied.

²⁰ G Suuda sun u dɔnn Hira yen ŋɔbig k wan gad g te l puo, g nyaan gaal u bona nba k u daan bil nyan g guan

^x38.13 Pei kobjielu bo tu tie jaangbenŋl i.

Cilg 38

yenn nii. K u fiil g gad g luol'o. ²¹ G bual l kuann n yab g puocunconn^y nba tu kal ne nyan be le i? K b ηmien'o g cunconn g ban g be l buol palb. ²² G Hira lebd g maad u dōnn Suuda k u g la'og, k l kuann n yab bie maad g cunconn g ban g be l buol. ²³ G Suuda maad: «Ai, wan gii saa yenn a. T kan gii waa g sōnd t kua. Min yen sad g sun'a yen ηōbig, k a mō gad yo g luol'o i.»

²⁴ L tien nyan ηmaali yintaa nne i, g sua baal g maad Suuda: «A sipuog Tamaar conm conm g suol puol.» G Suuda maad k ban nyan'o doug n g juu'ug fuod.

²⁵ Ban yaan tud g nyanη Tamaar, k u tug u salbaa n daan bil bona nba k l tie u yul po banm nyan yen u lanbann g sun yenn k ban daan te'og g maad'o k l daan n pilm'o, k wan mōnd g bann l daan. ²⁶ Suuda la l bona g bann g maad: «U cōln yiko g cie'n^z. Mamōnm, n daan bo bu tug'o g te n bija Sela i k n yen g tien nnyan.» Lan nyie l daal, Suuda yen Tamaar ji g ban g taan lieb.

²⁷ Tamaar mad youg u, k b bann k u pil sanpola. ²⁸ U gbingbaan youg, biyenη bo nyan nuu. G madmaann tug ηubimōnn g lol u nuubieg n g maad: «U ne n kpie g mal.» ²⁹ Ama k u bo guan g kuan u nuu, k u lua gaal liig g nyie. K l ji lid madmaann k u bual: «A pad le i g tien nyabuol i?»

^y**38.21** U bo lie nyan tingbann cunconn nyan i. L youg puob bo be g tie cunconm tingbanna po.

^z**38.26** Wan maad yiko nba ne nyuan pekuad po i.

Cilg 39

Lann i k b pul'o Peres, l niimn n tie nyabuol. ³⁰ G big nba bo liid g nyan nuu nyan mɔ ji yuand g nyie, k b pul'o Sera.

39

Sosef n bo be Potifar ŋaag

¹ Ismayelit-nba n bo daa Sosef nyan, b bo gad yen'o Esipt i g daan kuad'o Potifar. Wano Potifar bo tie Esipt jua i. U bo tie Faraaɔn tuonsungbenŋl i, g bie tie sijenm nba guu'ug nyan kul cien. ² Yonmdaan n bo be yen Sosef nyan, bonn kul bo tuo'og. Sosef bo be u canbaa Potifar ŋaag n i. ³ Potifar bo diid g sua g Yonmdaan be yen Sosef, g bie te g bonn kul tuo'og. ⁴ U pal bo man Sosef po paaa, k u tug'o g tien'o yua baa nyuan u ŋalman. U bo tug u ŋaag yen wan mɔg yal kul g mubn Sosef nui n ninŋ i. ⁵ L cil l buol i, g Yonmdaan yad u yedŋanm Potifar ŋaag yab kul po yen wan mɔg yal kul u ŋaag n yen u kpaand n. U bo tien l kul ne g dugn Sosef po i ⁶ Nnyan i g Potifar ji bo tug u mɔgm kul g tien Sosef nui n. U ji bo g mali siel po l gii g tie u jied po kua i kaa.

Sosef yen u canbaa ŋaapuo

Sosef bo tie naasenŋanŋ i. ⁷ Diyenn, k u canbaa Potifar ŋaapuo yam tan kua u ninŋ, k u maad Sosef k wan dua yen'o. ⁸ G Sosef yie g jiin'o: «Fin mɔno a ban k n canbaa tug wan mɔg yal kul g mubn min i. U dug n po i g ji g suun

Cilg 39

siel. ⁹ Ŋaag ne ninŋ, sua g mɔg yikod g cie'n. U g kuan'n siel kul. U kuan'n fin kukua i, g dugn a tie u ŋaapuo i. N kan fid g sun yaa jɔgntuonn ne. N gii tien nnyan n biil Yendu i.» ¹⁰ K l puo ŋua Sosef daal kul k wan l dua yen'o. G Sosef yie g g cenŋ u maam.

¹¹ Diyenn g Sosef tan kua g bu sun u tuona, g sua g ŋaag tuonsunna kul nyie o. ¹² K u canbaa Potifar ŋaapuo suol u liedl g maad'o k wan dua yen'o. G Sosef nyɔl'o liedl g san g nyie cincann. ¹³ Puo n ji la g Sosef nyɔl'o liedl g san g ciel nyan, ¹⁴ k u yign g yiin u tuonsunna: «Baal man g diid ne, Ebro buolu n jua nba k n sal kpen yen'o ne yiin'n fam. U kua g bua n nyii'n i, k n yign. ¹⁵ Wan la k n yign g yi'i nyan, k u nyɔl'n u liedl g san g ciel.»

¹⁶ Potifar ŋaapuo ji bo tug Sosef liedl g bil u buol i, g guu u canbaa kpenu. ¹⁷ U canbaa n tan pund k u maad'o: «Yonm nba k a kpen yen'o k u tie *Ebro buolu n jua nyan kua g bua n nyii'n. ¹⁸ Min l yign g yiin niib yaa youg k u nyɔl'n u liedl g san g ciel.» ¹⁹ Canbaa n yaan gbad u ŋaapuo n maad g Sosef sun yal nba, k u pal bɔnn, ²⁰ k u te k b suol Sosef g luon'o dansaldieog nba ninŋ k b bo luond bad dansali nyan. Nnyan i g Sosef bo kua dansalg.

Sosef be dansaldieog n

²¹ Dansaldieog n ninŋ mɔ, Yonmdaan biɛ bo l be yen

Cilg 40

Sosef. U bo ɲɔn'o k u bua'ɔg, g te g dansaldieog canbaa pal man u po. ²² U ji bo guun Sosef i dansali kul, g cab'o k u nyuan dansali tuona kul. ²³ Dansaldieog canbaa ji bo g nyuan tuona nba k u bo guun Sosef g dugn Yonmdaan bo be yen Sosef k u tuona kul sonm ɲanu.

40 ¹⁻² Esipt bad bo mɔg tuonsungbenɲa banle nne, g diyenn k b tan biil siel g bad pal bie b po hal boncienn. B ninɲ yend bo tie bad dikobla cien g lua mɔ tie u jetiena cien. ³ Lann i g bad Faraaɔn te k b luon'm sijenm nba bo guu wano bad nyan cien ɲaag. L dansaldieog n ninɲ i g Sosef bo be. ⁴ L tuonsungbenɲa banle bo wai dansaldieog n. G dansaldieog canbaa te g Sosef suun b tuona.

Sosef bund dansali banle danɲd

⁵ Diyenn nyieɔg, bad dikobla cien yen u jetiena cien bo danɲ danɲd. Danɲd kul bo mɔg l niimn i. ⁶ K l fann, g Sosef baal g sua k b kal g tie suoo. ⁷ K u bual'b g be n te k b tie suoo nne i? ⁸ K b jiin'o: «T won danɲ danɲd nne i, g sua g be g bu ɲɔn'ti l niimn.» G Sosef maad'b: «Yendu g be ii? Yendu nuan bu fid g ɲɔn'i l niimn. Dugn'n man yin danɲ yal»

⁹ Bad dikobla cien n bo kpie g dugn u danɲd. U bo maad'o: «N danɲd n, n won la dimɔunɲ tiig. ¹⁰ L tiig won

Cilg 40

mɔg benda ɲantaa i. Lan l bund yaa youg nba, g puug pud, g lon luana, k l luana bie. ¹¹ L sua k n die ɲmann nba g bad tu nyu l n. K n pual l luanbiena g ɲmien l nyum bad ɲmann n g tie'og.» ¹² G Sosef maad'o: «A danɲd niimn n ne: Benda ɲantaa ɲann tie dana ɲantaa i. ¹³ L gii pugn dana ɲantaa, Faraaɔn bu guan g don'a g kaan'a a yiel n. A ji bu fid g guan gii suun a tuonn nyan sienyoug nyan. ¹⁴ Miel sugl, g daa sunn n po youg nba k a bu guan g kal a yiel n. Sun bulcintuonn g tied bad n po k wan nyan'n dansalg. ¹⁵ B niin'n i, g tug'n *Ebro-nba doug n, g baal yen'n ne buol, k n ji tan be dansalg g yen g biil siel.»

¹⁶ Bad jetiena cien n la g Sosef ɲɔn l danɲd niimn k l ɲan nyan, k u mɔ ji maad: «N won danɲ k n tug jied kpancubd ɲantaa i. ¹⁷ Kpancubug nba won tua polu nyan, jebuoli-buoli nba g bad di n won be l n. G nuani baad g jogi l jied n yul po.» ¹⁸ G Sosef maad'o: «A danɲd niimn n ne: Kpancubd ɲantaa ɲann tie dana ɲantaa i. ¹⁹ L gii pugn dana ɲantaa, bad bu don'a donu nba k fin mɔno kan gii bua. B bu jɔn'a tiig po i, nanyobli ɲ gii baad g di a gbannand.»

²⁰ L dana ɲantaa po n bo tie Faraaɔn mad daal jaanm, k u tien jaanm g yiin u tuonsunna kul. G te k b nyan u dikobla cien yen u jetiena cien dansalg, g baal yen'm b kul nunɲ n. ²¹ Lann i g guan g kaan u dikobla cien u yiel n, k wan fid g

Cilg 41

guan gii suun u tuonn. ²² Ama g te k b jɔn u jetiena cien nuan. Sosef n bo maad yal b danɗd po tien n nyan. ²³ Yen l kul, bad dikobla cien bo l sunn Sosef po i canyiin.

41

Faraaɓn danɗd

¹ L bona kul bo tien g pend k l tien bina ɗanle yo, g Faraaɓn danɗ k u sie Niil bɔnɗ kunɗ. ² G la naanaani banlile k b gbenɗ g nyili g nyie bɔnɗ n g duo bɔngbann g ɗman muaɔg. ³ G bie tan sua naanaanlei banlile k b tie bonkuoni-kuoni g g ɗan nyuandu palb. K b mɔ nyie bɔnɗ n, g duo l naanaangbenɗa buol, ⁴ g nal'b. L youg, g Faraaɓn jie g nyuand. ⁵ U bo guan g duan g danɗ k u la g diyenm mal dikagbenɗa ɗanlile, dikala nba ɗan. ⁶ G tan guan g la g dilieb mɔ mal difabi-fabi ɗanlile, k l maa faalu nba nya tinkuonɗ po g baad yen walu nyan bo te k l dii fab. ⁷ G difabi-fabi nal dikagbenɗa. L youg, g Faraaɓn ji nyuand g sua k l tie danɗd i.

⁸ L fann, g bad ji kal yen yanbani i. G sun g yiin Esipt n ninɗ belbɔndanm yen yanfodanm kul. G dugn'm u danɗd g daan gbenn. Ama g sua g fid g bund l danɗd. ⁹ Lann i g bad dikobla cien maad: «Canbaa, n mɔg biid, n daan sunn g g tied'a maam nne, k l yen bo bual k min maad'a. ¹⁰ Diyenn a pal bo bie min yen yua bo tie a jetiena cien po, k a bo te k b luon'ti a sijenm nba guu'a nyan cien ɗaag. ¹¹ Nyayeounɗ,

Cilg 41

t kul bo danɲ danɲd, g danɲd kul mɔg u niimn. ¹² L dansaldieog n ninɲ, *Ebro buolu naasenbig nne bo be, g tie a sijenm nba guu'a nyan canbaa yonm. T kul bo dugn'o t danɲd, k u ɲɔn yua kul u danɲd niimn. ¹³ Mɔni, bona kon bo l tien nyan wan bo bund t danɲd nand nyan i. B bo luod min nuan g ɲaa k n guan g cil n tuonn g nyaan jɔn n lua ɲann.»

Sosef bund Faraaɔn danɲd

¹⁴ Lann i g Faraaɔn sun k ban gad g tug Sosef nii. K b kagn tonm g gad g nyan'o dansaldieog n, g kuol'o, g lebd'o tied, g tug'o g gad yen'o Faraaɔn buol. ¹⁵ G Faraaɔn maad'o: «N danɲ danɲd, g baa sua g fid g bund l niimn. Ama n yen gbad g nil gii dugn'a u danɲd, a bu fid g ɲɔn'o l niimn. ¹⁶ G Sosef jiin'o: «Canbaa, min kaa. Yendu mɔno n bu ɲɔn'a a danɲd niimn a yam n duan.» ¹⁷ G Faraaɔn ji maad'o: «N danɲ k n sie Niil bɔnɲ kunɲ, ¹⁸ g tan la naanaani banlile, k b gbennɲ g nyili g nyie bɔnɲ n g duo bɔngbann g ɲman muaɔg. ¹⁹ G bie tan sua naanaanlei banlile k b tie bonkuoni-kuoni nne g g ɲan nyuandu palb, k b mɔ nyie bɔnɲ n. Min g ban g la naabi k b naan nnyan Esipt ne. ²⁰ K b duo naanaangbenɲa banlile ɲann buol g nal'b. ²¹ Ama k b loga po yen g naan k b nal siel. K b bie l sie g tie bonkuoni-kuoni nne. L youg u, k n jie g nyuand. ²² G guan

Cilg 41

g duan g danj k n la diyenm mal dikagbenja ɲanlile, dikala nba ɲan. ²³ K n biɛ yuand g la difabi-fabi ɲanlile k l kuol g wagl g dugn faalu nba nya tinkuonj po g baad yen walu nyan po. ²⁴ K l difabi-fabi nal dikagbenja. N dugn belbɔndanm l kul, ama g sua g fid g ɲɔn'n l niimn.»

²⁵ G Sosef maad Faraaɔn: «Canbaa, a danjd ɲanle ne kul tie bonyenn i. Yendu ɲɔnɲ'a yal k u bu tien n nyan.

²⁶ Naanaangbenja banlile tie bina ɲanlile i, g dikagbenja ɲanlile mɔ tie bina ɲanlile. L kul ne tie danjyend i.

²⁷ Naakuoni banlile ɲann yen difabi-fabi nba g tinkuonj n faalu te k l kuol nyan mɔ tie bina ɲanlile i. L bina tie kom bina i. ²⁸ Canbaa, nyan min bo maad'a nyan, Yendu ɲɔn'a wan bu tien yal n nyan. ²⁹ Bina ɲanlile nba baad ne, Esipt doug n bonkukuod kul bu tien boncienn. ³⁰ L puol po, kom bu baa bina ɲanlile. Kom bu gbad niib paaa, g tan kuan doug taladm nba bu te k ban sunn guol bina nba pend.

³¹ Kom tan baa mɔn paaa g sua ji kan gii ban yal k b yi guol. ³² Yendu kuan'a l danjd ɲanle k ɲan bann k wan suol yal n nyan, k l kan fid g lebd i, k l biɛ ji kan wai yen lan tien mɔ. ³³ L bual g Faraaɔn ń la nil nba ceg, k u yam fo g te'og yikod Esipt munn po. ³⁴ G lugd niib k ban gii gaan bonkukuod kul po biinu ɲanmu n ninj yenn, guol bina ɲanlile nba baad ne. ³⁵ Nyan yiko k ban taan taan jied bina nba g jied bu tien boncienn ne. Cab mɔb k ban ɲuun dii

Cilg 41

bunbɔa n ninŋ dingbana kul n ninŋ. ³⁶ Nnyan, bina ŋanlile nba bu tuan g kom ń baa nyan, Esipt yab nuan baa mɔg yal k b baa di. Nnyan kom kan kpi doug n niib g gbenn.

Sosef te Esipt gobna yudaan

³⁷ Faraaɔn yen u kpaaga kul pala bo manŋ Sosef maam po. ³⁸ G Faraaɔn maad u kpaaga: «Yendu be yen jua ne, u lua g be.» ³⁹ G maad Sosef mɔ: «Yendu n yaan tan ŋɔn'a yal nba ne kul, sua ji kan fid gii ceg, k u yam bie fo nyan fin nyan. ⁴⁰ Fin n ji baa tie n diem yudaan. N diem n niib kul baa cɔln a maam. Min tie bad yaa po i k n baa cie'a. ⁴¹ Mɔla po, n tien'a yikod Esipt munn po.» ⁴² L youg, g Faraaɔn pid u banŋ g piln Sosef, g te k b lan'o liedgbennɩ, g tug wula laanu g lan'o. ⁴³ G bie te k b kaan Sosef u tantolug^a nba ŋan g tua cincinn yal po. Yab bo be u liig nyan ji bo yign g tua: «Te'og man sɔnu, te'og man sɔnu.» Nnyan i g Faraaɔn bo tie Sosef yikod Esipt munn po.

⁴⁴ Faraaɔn bo maad Sosef: «Min n tie Esipt bad, ama Esipt munn kul n ninŋ, sua kan yaad mɔb k a g cab'o.» ⁴⁵ Faraaɔn ji bo pul Sosef Safnat-Paneya, g tug Potifera bipuo Asenat g tie'og k u kuan. Potifera bo tie Onn doug n salg-yidkua i. L youg g Sosef ji fiil g bu waa g gɔnn Esipt doug kul. ⁴⁶ Sosef bo mɔg bina piintaa i, g cil tuonn yen Faraaɔn. G Sosef cab

^a41.43 B bo tien l tantold yen kuda i. B bo die l tantold i g saa tɔb, batieb mɔ bo kua lann i.

Cilg 42

Faraaon g bu waa g gonn doug. ⁴⁷ Bonkukuod bo tien paaa bina njanlile n ninṅ g jied be. ⁴⁸ G Sosef te k b taan taan jied l bina nlile siign g bil dingbangbenṅa n. B bo tu tug dingbankunkogi jied g bil dingbangbenṅa n i. ⁴⁹ U bo taan taan jied k l tan g mɔg dindin. L bo tie nyan mɔg l n tanbiini nyan i, l bo g mɔg dugl.

⁵⁰ Sosef ṅaapuo Asenat bo mal'o bijabi banle, g sua g kom daa g baa. ⁵¹ Sosef bo pul cien po Manase g maad: «Yendu te k n sunn n fala kul po yen min paad yen n ṅaag yab g la cicagm nba.» ⁵² G guan g pul big po Efrayim g maad: «Yendu tie'n tenm doug nba ninṅ k n la fala.»

⁵³ Esipt doug n, guol bina po bo juab, ⁵⁴ g kom youg ji baal nyan Sosef n bo maad nand nyan. L kom bo baa doi kul ninṅ i. Ama Esipt doug n nuan b bo cegn jied g bil.

⁵⁵ Kom n yaan cil youg nba, k Esipt yab gad g miel Faraaon jied. K u maad'b: «Gad man g daan la Sosef. U gii maad'i k yin tien yal, yin tien». ⁵⁶ Kom bo baa doug n ninṅ kul i, g Sosef te k b luod bunbɔa nba k u bo ṅuun jied l ninṅ nyan g kuad Esipt yab. L bo saa saa g kom tan mɔnn Esipt kul n ninṅ. ⁵⁷ Niib bo nya dingbana kul n ninṅ g baad g daa jied Sosef buol k l maa l kom bo mɔn l kul po i.

42

Sakɔb sun u bid Esipt doug n

¹ Sakɔb bo gbad g jied be Esipt, k u maad u bid:

Cilg 42

«Laabaal k i bie kal i? ² B maad'n g jied be Esipt doug n, gad man g daan daa nii, k tin di g ciel g kom n daa kpi'ti.»

³ G Sosef yual-nba piig fiil g gad Esipt, g daan bu daa jied.

⁴ Sakɔb bo g n̄aa g Sosef waag Bensamen n̄uan'm g dugn u bo jie g siel yaa yubɔnn tan bu baal Bensamen. ⁵ Sakɔb bid bo pund Esipt g sua g nifanm mɔ baal g bu daa jied k l maa l kom bo baa *Kanaan doug kul i.

Sosef gaal u yual-nba yen nunkuoni

⁶ Sosef n bo tie gobna yudaan Esipt doug n. Wano n bo tu cab mɔb ban kuad saanm kul jied. U yual-nba n tan pund, k b baa g gbaan u nintual n. ⁷ Sosef bo la u yual-nba g bann'b, ama g yen g n̄aa k b bann k wano i. Sosef bo kon nuni g maad yen u ninjanm g bual'b k b nyie le i? K b n̄mien'o: «T nyie *Kanaan, g baal ne buol g bua n daa jied.»

⁸ Sosef bo bann u yual-nba ama k banm yen g bann'o. ⁹ G Sosef ji tied u danɗd nba k u bo danɗ k l nyuan u ninjanm po nyan g maad'b: «I tie niib nba baal g bua n suli g bann doug n̄asiil i, g bann yin bu tɔgn naan g kua g fid'ti.» ¹⁰ K b n̄mien'o: «N n, canbaa, t baal k tin daa jied kua i. ¹¹ T kul tie baayend bid i, t maad mɔni i, t g tie niib nba baal k tin suli g bann doug n̄asiil kaa.» ¹² G Sosef n̄mien'm: «L g tie mɔni, i baal g bua n suli g bann yin bu tɔgn naan g kua g fid'ti nii.» ¹³ K b mɔ guan g maad: «L g tie nnyan kaa, t l tie

Cilg 42

baayend bid i g nyie *Kanaan. T bo tu tie bijabi piig yen banle i. Yua tie big t siign be ŋaag yen t baa, ama yend nuan bo bod o.»¹⁴ G Sosef maad: «Min bo l maad yal nyan tie mɔni i, i l tie niib nba sulik yin bann doug ŋasiil i.¹⁵ N bu diid g lie i maad mɔni i? Faraaɔn sann po, n pol g tie'i g yua nba tie big i siign nyan gii g baal ne, n kan ŋaa'i.¹⁶ Sun man yend i siign, k wan daan guan yen'o, g yab nba tenn n daa gii luo dansalg o. Nnyan i k n bu bann k i maam tie mɔni. Ama l gii sua k i maam tie faaɔg, hal Faraaɔn sann po, yen mɔni i l tie niib nba baal k yin sulik g bann doug ŋasiil i.»

¹⁷ G Sosef suol b kul dansalg dana ŋantaa.¹⁸ Dana ŋantaa daal k u maad'b: «Min nuan jie Yendu, n bu ŋɔn'i yin bu tien yal nba g ciel.¹⁹ L gii sua k i tie niib nba maad mɔni, yin ŋaa g niyend n gii luo dansalg, g lieb n kun yen jied g daan te ŋaag yab nba kal yen kom.²⁰ L puol po yin guan yen i waag ŋann nii, lann n bu ŋɔn k i maam tie mɔni, g bie te yin ciel.» G Sosef yual-nba tuo l maam.²¹ Ama g ji maad maad b ŋmiel n: «Tin bo tien t waag Sosef yal nyan po i k t ji tan laad fala ne, wan bo fabn youg nba k tin jie'og ninbaaɔg nyan, t bo g cenŋ'o. Lann n te g fala ne ji ŋua'ti.»²² G Rubenn maad g pugn: «N yen bo l ŋanm g maad'i k yin daa tiend big ne siel yaa bonbiil. I yen bo g cenŋ n maam. Tin bo ŋaa k u kpe nyan po i, k b tan cagn'ti

Cilg 42

ne.» ²³ Sosef yual-nba n bo pag nyan, b bo g ban g Sosef gbiε b maam, k l maa masɔgnd n bo tu sɔgn Sosef n maad yal g te u yual-nba. ²⁴ Lann i g Sosef sied l buol g legn g buud. Wan guan yaa youg, k u maad k u bu suol Simeyɔn i. Lann i g te k b lol'o yen kudsiseli b nunɲ n. ²⁵ L puol po g Sosef te k b ɲuun jied g gbien b kpalpiεd, g guan g ɲuun sua kul ligli u kpalpiεg n, g biε te k b tie'b jied nba k b baa di sɔnu po.

Sakɔb bid lebd *Kanaan doug n

²⁶ G Sosef yual-nba lol b kpalpiεd b boni po g paan sɔnu. ²⁷ Lan daan bɔnn'b naan k b bu duan nyan, g yend lod u kpalpiεg g bu tien u bonɲ jied, u sua k u ligli be u kpalpiεg n ninɲ, ²⁸ k u pua yigni g maad u lieb: «B ɲmien'n n ligli u, l be n kpalpiεg n!» K l yaa lid'b, g jiwaani suol'b, k b ji maad b ɲmiel n: «Yendu tien'ti be i ne i?»

²⁹ B bo pund *Kanaan b baa Sakɔb buol, g dugn'o yal nba bo baal'b kul, ³⁰ g maad'o: «Jua nba tie gobna yudaan Esipt nyan fu yen'ti paaa, g tan maad k t tie niib nba baal g bua n suli g bann doug ɲasiil i. ³¹ K t maad'o k t g baal g bua n suli g bann doug ɲasiil kaa, k t maad mɔni i. ³² T daan maad'o k t bo tie bijabi piig yen banle i t baa tug n, g yend tan bod, ama g yua tie big t siign tenn g be Kanaan yen t baa.» ³³ K l jua ɲmien'ti: «N bu diid g lie i kon l maad mɔni

Cilg 43

yaa aa. Ŋaa man i siign yend n̄ gii be n buol, g lieb n̄ kun yen jied g daan te ŋaag yab nba kal yen kom. ³⁴ Kun man g guan yen i waag nii, lann n bu fid g ŋɔn k i g baal k yin suli g bann doug ŋasiil kaa, k i maad m̄ni i. Nnyan i k n bu nyan i ninja Simeyɔn dansalg, g cab'i yin gii kpend kpinkpeonŋ i yam po doug ne ninŋ.»

³⁵ Ban yogd b kpalpiɛd g gbenn, g sua kul la ligkpalpiɛg k l gbiin yen u ligli g be u kpalpiɛɔg n. L youg g jiwaani suol b kul g daan yegn yen b baa. ³⁶ Lann i g Sakɔb maad'b: «I bua n biɛn n bid g gbenn: Sosef ji g be, Simeyɔn g be, k i biɛ bua n juab Bensamen m̄. Nyan l kul ne tie n fala yaa!» ³⁷ G Rubenn maad'o: «L gii sua k n g kpen yen Bensamen, a bu fid g kpi n bijabi banle nba k n m̄ɔg ne. Juab'o g mubn n nui n, k n bu guan g kpen yen'o g te'a.» ³⁸ G Sakɔb ŋmien'o: «N big kan yeg yen'i g gad siel. U yual bo kpe o, wano kua n tenn. L gii sua g siel yaa yubɔnn baal'o sɔnu po, i bu ŋaa min yaa nikpepienn ne n kpe yen mutuol ii?»

43

Sakɔb tuo g cab g Bensamen n gad Esipt

¹ Kom bo ŋanm g m̄onn *Kanaan doug n. ² Sakɔb ŋaag yab bo dii g gbenn jied nba k b bo daa Esipt, lann i g Sakɔb maad u bid: «Lebd man Esipt g daan daa jied waam nii.»

³ G Suuda maad'o: «Esipt gobna yudaan daan ŋanm g

Cilg 43

maad'ti, k t gii g yeg yen t waag g guan, u kan gaal'ti. ⁴ A gii tuo g cab g Bensamen yeg yen'ti, t bu gad g daan daa jied g te'a. ⁵ Ama a gii yie, t kan gad k l maa l jua daan maad'ti k t gii g yeg yen t waag g guan, u kan gaal'ti.» ⁶ K Israyel^b bual'b: «Be po i k i nja k l jua bann k i bie mɔg waag i? I nja k l gbad'n paaa.» ⁷ K b njiemien'o: «Gobna yudaan daan bual'ti buali boncienn tinm yen t njaag yab po. U daan bual'ti k t baa bie daa mɔg miel ii? K t bie mɔg waalieg ii? T daan njiemien u buali kua i. T daan bu di be i g bann k u tan bu maad k tin baal yen t waag i?»

⁸ G Suuda maad u baa Sakɔb k wan nja g big n njan'o k ban jiid Esipt. K nnyan i k banm yen wano yen b njaag yab bu ciel. ⁹ G puon'o k u bu njanm g kub big g siel n daa baal'o, k l gii sua k u g guan yen'o wan bual'o. K u gii g guan yen big g mubn'o, wan tun'o biid saa yen u miel juog. ¹⁰ G Suuda pugn lann i g maad: «T bo gii g bien yaam boncienn man ne t gad Esipt taalmunle g kpen o.» ¹¹ K b baa Israyel njiemien'm: «To, l gii tie nnyan, yin nuun man doug ne bonjana i kpalpied n, g daan te l jua. Juab man tilaalkpabuoli-buoli^c nba k l nublu man yen siid waam yen tiluana^d. ¹² Leb d man yen ligli nba k i daan lod i kpalpied g

^b43.6 Israyel yen Sakɔb kul tie niyend sana i.

^c43.11 Diid tin dien yal l po Cilg kadaaɔg n 37.25.

^d43.11 Bituudm n ninj b yi l tiluana amand yen pistas.

Cilg 43

la nyan, l g kand sua n daan baa tud g guan g ŋuun. Tug man ligli nba k i bu daa jied lan gii yab g cie cincinn yal fuunu munle. ¹³ Ji tug man i waag g gad l jua buol.

¹⁴ Yendu paacienudaan n̄ sii u pal, k wan jie'i ninbaaɔg, g ŋaa g Bensamen yen Simeyɔn n guan g kpen yen'i nii! N ji baa be n kukua nyan n g mɔg big nyan ii!»

Sosef ninjanm baal u buol munle po

¹⁵ G Sosef ninjanm bobn b paab, g juab ligli k l yab g cie cincinn yal fuunu munle, g fiil g juab Bensamen k b gad Esipt g daan pund Sosef buol. ¹⁶ Sosef n la k b yeg yen Bensamen, k u maad u tuonsunn nba bo nyuan u ŋalman po nyan: «Kun yen saanm ne ŋaag, g daan kpi bonkobg g tien jied. Yensiig ne min yen banm n bu taan g di.» ¹⁷ G yua nba nyuan Sosef ŋalman po nyan tien nyan u canbaa n maad'o nand nyan, g tug'b g gad yen'm Sosef ŋaag. ¹⁸ Ban bo saa yen'm Sosef ŋaag, g jiwaani suol'b. K b ji maad b ŋmiel n: «Tin daan cind g baal k b ŋuun ligli nba t kpalpied n nyan po i k b saa yen'ti g daan bu suol'ti, g cagn'ti, g fiel t boni, g tien'ti yonmi.» ¹⁹ Ban tan pund Sosef ŋaag n k b nagn tuonsunn nba nyuan Sosef ŋalman po nyan g maad: ²⁰ «Kafala daa canbaa, t daan kpie g baal yenm k tin daa jied, ²¹ tin daan leb g kun, k l tan bɔnn'ti k t bua n duan, g lod t kpalpied g sua kul la u ligli u kpalpieɔg n k l ja nyan

Cilg 43

ligli nba k t daan juab g daa jied nyan. T guan yen l ligli n nyan. ²² T biε kub ligli nba k t bu daa jied. T g ban yua nba daan guan g ŋuun l ligli t kpalpied n.» ²³ K u ŋmien'm: «Daa jie man baa siel, i yam n̄ gii dua. Yinm yen i baa n pug Yendu nba n tien ligli i kpalpied n, g nyaan i ligli nuan b daan tie'n o.»

L puol po k u sun k b luod Simeyɔn g baal yen'o b buol. ²⁴ Lann i k l jua te g Sosef ninjanm kua Sosef ŋaag n, k u tie'b nyum k b ŋunn b titala, g bil b boni muad. ²⁵ G Sosef ninjanm bobn b paab g ji guu Sosef kpenu yensiig po, g dugn b bo gbad k banm yen wano n bu taan g di. ²⁶ G Sosef tan kpen ŋaag, k b tug b paab g tie'og, g baa g gbaan u nintual n. ²⁷ G Sosef fuond fuond g bual'b k b be manu uu? K l man b nikpel ŋann ii? K u biε daa mɔg miel ii? ²⁸ K b gaal g laafie i, k l man b baa, u tuonsunn^e. K u daa mɔg miel. Lann i g biε baa g gbaan Sosef nintual n. ²⁹ Sosef n la Bensamen, u waag nba k b taa naa nyan, k u bual: «I waag nba k i daan maad'n nyan n ne i?» G maad g pugn: «N big, Yendu n̄ yad u yedŋanm a po.»

³⁰ Sosef bo la u waag, k u pal sie, k u yed k wan suol u kua g gbal, g ninsiid pugd u ninbina n. Lann i k u san g kua u dieog n g daan buud. ³¹ L puol po, k u faal u nunŋ po g guan g nyie u ninjanm buol g ji suol u kua, g te k b nyan'm

^e43.28 L lanbonn niimn tie k u mɔg cɔlunŋ u po i.

Cilg 44

jied. ³² B bo nyan Sosef jied, k u kal u kukua i, k u ninjanm mɔ taan g kal b kua. K Esipt yab nba bo be, mɔ kal b kua k l maa b danm bogda bo g cab k ban di yen *Ebro-nba.

³³ Sosef ninjanm bo kal u nunj n i. B bo kaan'm tuago tuago i, lan cil cien g daan juod big. Lann i k l yaa g lid'b k b ji kal g nyuan nyuan lieb. ³⁴ G Sosef te k b biid'b jied nba bo sie u nunj n. Bensamen yaa biinu bo yab g cie u lieb yal taal munmu. K b kul nyuu dimɔunj g tan buo.

44

Sosef bign u ninjanm

¹ L puol po, g Sosef maad yua nyuan u ŋalman po: «Ŋuun jied g gbien niib ne kpalpiɛd b paalu n danj'b nand k b bu fid g tug, g tien sua kul ligli u kpalpiɛɔg n. ² A gii tien ligli yua tie big b siign nyan kpalpiɛɔg n, ŋan tug n nyunnyubonn nba k b tien yen ligtana nyan g bie ŋuun l n.» K l jua tien nyan Sosef n maad'o nand nyan. ³ K l fann sinjapanpan, k b cab'b k b fiil g kun yen b boni. ⁴ Ban bo nyie doug n ninj g daa g fagd mɔno, g Sosef maad yua nyuan u ŋalman po nyan: «Bel g suol niib ne g bual'b g be po i k n tien'm ŋanm o, k b ŋmien'n bonbiil i? ⁵ K b g ban k n die l nyunnyubonn i g nyu g bie tu diid g bund bona niimn ii? K ban tien yal nba ne g ŋan.»

⁶ L jua bo ŋuan g bel g suol'b, g bual'b nyan u canbaa n bo maad'o nand nyan ⁷ G Sosef ninjanm ŋmien'o: «Canbaa,

Cilg 44

bē n tien k a jalg'ti nne i? Tinm tali ne i, t waag yen tin tien njan maad yal ne o! ⁸ Tin daan kun *Kanaan g lod t kpalpiēd g la ligli nba l ninᅇ nyan, t daan guan yenn o, bē po i k t ji tan bu jan ligli lann i kaa wula a canbaa ᅇaag n i? ⁹ L gii sua k a la l nyunnyubonn t siign ne sua tugl n, njan kpi l daan, g yab tenn á te a yonmi.» ¹⁰ K l jua ᅇmien: «To, n gbad i maam. Ama yen l kul nyan, yua jan nyunnyubonn kua n bu te n yonm, yab tenn min ᅇaa'b.» ¹¹ K b gbaa g tugd b tuga, g sua kul lod u kpalpiēg. ¹² K l jua fiid fiid b tuga kul, g cil cien g daan juod big, g tan la nyunnyubonn k l be Bensamen kpalpiēg n. ¹³ G Sosef ninjanm pala biil, k b pad pad b tied. G sua kul guan g maan u tugl u bonᅇ po k b lebd doug n.

Suuda gaal Bensamen po

¹⁴ Suuda yen u ninjanm bo guan g pund Sosef ᅇaag g sua k u bie daa be, k b baa g gbaan u nintual n. ¹⁵ G Sosef bual'b g bē n te k b tien nnyan i? K b g ban g nil nba mᅇg yikod nyan wano nyan, mᅇg banm g bu fid g bund bonn kul ii?» ¹⁶ G Suuda gaal maam g maad: «Canbaa, t g ban tin bu jiin'a yal, t bu fid g maad bē i g ᅇᅇn k t g ban siel l n ninᅇ i? Yendu n kuad'ti, t tie biiddanm i. T ji baa tie a yonmi i, tinm yen yua nba k b la nyunnyubonn u kpalpiēg n ninᅇ.» ¹⁷ G Sosef maad'b: «N n, n gii tien nnyan l g njan.

Cilg 44

Ban la nyunnyubonn yua kpalpiεɔg n nyan kua n bu te n yonm. Yinm nuan, i kun man suoo i baa buol.»

¹⁸ G Suuda nagn Sosef buol g maad: «Canbaa, n ban k a mɔg yudand nyan Faraaɔn nyan i, l po n te k n miεd'a sugl, daa ben a pal n po kaa, cab'n k n maad siel g pugn. ¹⁹ Tin daan cind g baal, a daan bual'ti k t baa daa mɔg miel ii? K t mɔg waag ii? ²⁰ K t daan ηmien'a: "T nikpel daa mɔg miel, t mɔg waag. T baa bo ciend yo g mal'o. U yual bo kpe o. T baa bua u maam boncienn g dugn wan bo ηanm g buad puo nba nyan bid n ninj wano kua n ji tenn." ²¹ Lann i k a daan maad k tin baal yen'o nii k a bua ηan la'ɔg yen a ninbina. ²² T daan ηmien lann i k l big nuan kan fid g lie g ηaa u baa. K u gii lie, u baa bu kpe i. ²³ Ama k a daan maad k t gii g yeg yen t waag g guan, a kan gaal'ti. ²⁴ Lann i k t daan kun t baa, a tuonsunn^f buol, g dugn'o ηan maad yal. ²⁵ L puol po, t baa daan sun'ti k tin guan g daa jied, ²⁶ k t maad'o k t waag gii g yeg yen'ti, t kan fid g jiid Esipt ne. K u gii g ηuan'ti, a kan gaal'ti. ²⁷ K t baa ηmien'ti: "I yen l ban k n ηaapuo Rasiel mal'n bid banle kua i, ²⁸ k b siign g yend bod. N mali g muaɔg n bonkobg n dii'ug k l maa n ji g ban g la'ɔg. ²⁹ I biε bua n juab lua mɔ n nyan. L gii sua g siel yaa yubɔnn baal'o, i bu ηaa min yaa nikpepienn ne n kpe yen mutuol ii?" ³⁰ Canbaa, n ji bu tien nle i g kun n baa buol, g big g be yen'ti nii? ³¹ Big ne tie n baa miel i. U gii g la k t

^f44.24 Diid tin maad yal l po 43.28.

Cilg 45

kpen yen'o, u bu kpe i. Wan ciend nand nba ne, t gii n̄aa k u kpe yen mutuol, l biid baa tug t yula po i. ³² N daan maad n baa k n gii g guan yen Bensamen wan bual'n. K n gii g guan yen'o g mubn'o, wan tun'n biid saa yen n miel juog. ³³ Canbaa, lann n te k n miɛd'a sugl k a n̄aa k n gaal big yiel, gii tie yonm g suun a tuona, g big n̄ fid g yeg yen u yual-nba g kun. ³⁴ N kan ban g fid g lebd g kun n baa buol g g yeg yen big. N g bua min la fala nba bu baal n baa.»

45

Sosef te k u ninjanm bann'o

¹ Sosef bo gbad Suuda n maad yal, k u pal sie k u gbal wan bu tien nand g suol u kua niib nba bo be yen'o nyan nun̄ n. Lann i g te k b nyan l niib g ji n̄aa wano yen u ninjanm kua. L youg u g Sosef ji n̄on'm wan tie yua.

² Sosef bo buud k l duo, k Esipt yab nba bo be cincann gbad, k l laabaal tan pund hal Faraaon n̄aa g n. ³ G Sosef maad u ninjanm: «Min Sosef i! N baa bie daa m̄og miel ii?» Ama k u ninjanm gbal yen ban n̄mien'o g dugn jiwaani bo suol'b. ⁴ G Sosef maad'b: «Nagn man n buol nii.» K b nagn. G Sosef bie maad: «Min, i ninja Sosef i. I bo kuad min i k b tug'n g baal yen'n Esipt ne. ⁵ Lan daa yiel'i, daa jalg man i kua k i bo kuad'n kaa. Yendu n bo liid g sun'n ne buol, k n tan fid g fiel'i. ⁶ Kom n baa doug n, bina n̄anle n nyan. Ama l bie daa tenn bina n̄anmu g sua kan ko g bual wan yend.

Cilg 45

⁷ L po i g Yendu bo liid g sun'n doug ne ninŋ, k yin tan la fielu, gii mɔg tenm nba yab. ⁸ Yendu n sun'n ne buol, l g tie yinm kaa. Yendu te k min n tie Faraaɔn kpaaga cien. U te k n tie Faraaɔn ŋaag kul canbaa yen Esipt munn gobna yudaan. ⁹ Mɔlane, kagn man g kun g daan maad n baa g Yendu te k n tie Esipt munn gobna yudaan. K wan baal n buol tonm nii, g daa biend yaam kaa. ¹⁰ K wano yen u bid, yen u yaabuona bu kua Gosenn doug n i. K wan baal yen u pei yen u ŋuabi yen nai yen wan mɔg yal kul. K nnyan i k u baa kpɛ yen'n. ¹¹ G siel kan pɔd'o, k n bu te'og jied wano yen u ŋaag yab yen u bonkobd, k l maa kom bie daa baa be doug n g daan biin bina ŋanmu.»

¹² G Sosef guan g maad u ninjanm: «I kul la, mandg fin n waag Bensamen, k min Sosef n maad yen'i. ¹³ I kun man g daan maad n baa min mɔg yikod nba Esipt doug n, g pag'o i ninbina n la yal, g kagn g guan yen'o ne buol nii.» ¹⁴ G Sosef lɔn u waag Bensamen tulu n⁸, k banm banle kul wob lieb g buud. ¹⁵ G Sosef gad g wob u yual-nba g bie buud. L youg u k u ninjanm ji fid g yaad mɔb g pag yen'o.

Faraaɔn yiin Sakɔb k wan baal Esipt

¹⁶ Baddieog yab bo gbad g Sosef ninjanm baal Esipt, g Faraaɔn yen u kpaaga pala manŋ l laabaal po. ¹⁷ G Faraaɔn maad Sosef: «Maad a ninjanm k ban lol b tuga b boni po, g

⁸45.14 B bo tu tien nnyan i g ŋɔn buam.

Cilg 45

lebd g kun *Kanaan ¹⁸ g daan juab b baa yen b ɲaag n yab g guan ne buol. N bu te k ban gii be Esipt doug n fuann nba ɲan, g fid gii laad doug ne jeɲand g di. ¹⁹ Maad a ninjanm k ban juab tantold^h doug ne, g daan tug b puob yen b bid yen b baa g guan nii. ²⁰ G yal nba k b kan fid g tug g baal yenn, ban daa mɔ l po g dugn b bu baal gii be Esipt doug n naan g tini ɲanm g ɲan i.»

²¹ G Sakɔb bid tien nyan ban ɲɔn'm nand nyan. G Sosef tie u ninjanm tantold nyan Faraaɔn n bo maad nyan, g biɛ tie'b jied nba k b baa di sɔnu po. ²² G Sosef pii yua kul liedpaann, ama g tie Bensamen nuan liedpaana ɲanmu yen dibala kobiintaa. ²³ G biɛ nagn bonjala piig k b tug Esipt doug n bona nba ɲanm g ɲan yen bonnaani piig k b tug jebuoli-buoliⁱ k ban daan te u baa u gii baad ban gii di sɔnu po. ²⁴ G Sosef maad u ninjanm k ban daa gag yen lieb sɔnu po. Lann i g cab'b k ban gii kun. ²⁵ K b nyie Esipt g lebd *Kanaan b baa Sakɔb buol. ²⁶ Ban tan pund k b maad'o: «Sosef biɛ daa mɔg miɛl. Wano mɔno n tie gobna yudaan Esipt doug n.» Sakɔb n gbad nnyan k u gbanu kpe k l maa u bo g dug k ban maad yal tie mɔni. ²⁷ K b dugn Sakɔb Sosef n maad yal kul, g ɲɔn'o tantold nba g Sosef tie k wan

^h45.19 Tantold nba k b maad ne buol ne nuan, b bo tien yen daad i. B bo die lann i g tug niib, g biɛ wo bonkukuod.

ⁱ45.23 Jebuoli-buoli ɲann tie *kpanu yen yal k b naan g tie kpanu, yen jefand i.

Cilg 46

kua g baal u buol. L youg u g Sakɔb fuod g jiin, ²⁸ g maad:
«L dagd! N big Sosef bie daa mɔg miel. N bu gad g la'ɔg yen
n ninbina yo g fig g kpe.»

46

Sakɔb yen u ɲaag yab nyie

*Kanaan g saa Esipt

¹ Israyel bo tug wan mɔg yal kul g gad Berseba. L buol i k
u yid Yendu salg, u baa Isaak n bo pug Yendu nba. ² L daal
nyieɔg, k Israyel gbad g Yendu yiin'o danɲd n k nne:
«Sakɔb! Sakɔb!» K u tuo: «Min n nyan». ³ G Yendu maad'o:
«Min n tie Yendu, Yendu nba k a baa bo pug'o. Daa jie yen
ɲan gad Esipt. L doug n, n bu te'a yaabuona, ban tan mal
mal g yabd g te buolu nba yab. ⁴ Min n bu cien'a ɲan gad
Esipt, min n bie tan bu nyan a yaabuona l po g guan g kpen
yen'm. Sosef n tan bu suol'a ɲan kpe.» ⁵ Nnyan i g Sakɔb
nyie Berseba dingbann n. L sua g Faraaɔn sun yen tantold k
ban tuog g tug Sakɔb yen u niib. Sakɔb bid bo kuan b baa
yen b bid yen b puob l tantold i. ⁶ Ban bo be *Kanaan g
kpaan g la bonkobd yen ɲalman nba, b bo tug l kul i.
Nnyan i g Sakɔb bo tug u ɲaag yab kul g jiid Esipt. ⁷ Lann n
tie u bid yen u yaabuona, yen yab bo l tie u tenm kul.

Sakɔb ɲaag n yab

⁸ Sakɔb bid yen u yaabuona nba bo gad Esipt nyan sana

Cilg 46

n ne:

Sakɔb bijakpel n bo tie Rubenn, ⁹ g Rubenn tan mal Anɔk yen Palu yen Eronn yen Karmi.

¹⁰ G Simeyɔn mal Yemuwɛl yen Yaaminn, yen Ohaad yen Yaakinn yen Sohaar yen Saawuul. Saawuul naa bo tie Kanaan doug n big i.

¹¹ G Lefi mɔ mal Gersonn yen Kehat yen Merari.

¹² G Suuda mɔ mal Er yen Onann yen Sela yen Peres yen Sera. Er yen Onann nuan bo tuod g kpe g sua k b daa be *Kanaan doug n i. G Peres mɔ tan mal Eronn yen Hamul.

¹³ K Isakar mal Toola yen Puwa yen Sɔb yen Simronn.

¹⁴ Sabulɔn mal Serɛd yen Elonn yen Saleyɛl.

¹⁵ Sakɔb yen Leya n bo kal Padann-Aram g mal bid yen yaabuona nba sana n nyan. G pugn b bipuo Diina. B kul taan niib piintaa yen bantaa.

¹⁶ Gaad mɔ tan mal Sifiyonn yen Agii yen Suuni yen Esbonn yen Eri yen Arodi yen Areli.

¹⁷ K Aser mɔ mal Yimna yen Yiswa yen Yiswi yen Beriya yen b niipuo Sera. G Beriya mɔ tan mal Heber yen Malkiyel.

¹⁸ Sakɔb ɲaapuo Silpa bid yen u yaabuona sana n nyan. Wano Silpa bo tie yonm i g Laaban tug'o g tie u bipuo Leya. U bo mal Sakɔb bid piig yen banluob i.

¹⁹ Sakɔb ɲaapuo Rasiel bo mal'o bid banle i. Lan tie Sosef

Cilg 46

yen Bensamen. ²⁰ Sosef n mə bo be Esipt nyan k u kuan Potifera bipuo Asenat, g mal Manase yen Efrayim. Wano Potifera bo tie Onn doug n salg-yidkua i.

²¹ Bensamen mə tan mal Bela yen Beker yen Asbel yen Gera yen Naamann yen Ehi yen Rəs yen Mupim yen Hupim yen Ard.

²² Sakəb ŋaapuo Rasiel n bo mal'o bid yen yaabuona nba mə yaa sana n nyan. B kul taan g tie piig yen niib banna i.

²³ G Dan mə mal Usim.

²⁴ G Neftaali mal Yasiel yen Guni yen Yeser yen Siilem.

²⁵ Bila n bo mal Sakəb bid nba yen b yaabuona taan banlile i. Laaban n bo tug wano Bila g tie Rasiel k wan gii tod'o tuona.

²⁶ Sakəb bid yen u yaabuona nba bo gad g kua Esipt bo taan g tie niib piinluob yen banluob i g biyuadi be g pugd.

²⁷ L gii taan yen Sosef bid banle nba k u mal'b Esipt nyan, Sakəb ŋaag yab kul nba gad g kua Esipt ji bo tie niib piinlile i.

Sakəb yen u ŋaag yab gad g kua Esipt

²⁸ Sakəb bo sun Suuda k wan liid g daan maad Sosef k wan baal Gosenn nii. Ban tan pund Gosenn, ²⁹ g Sosef te k b lol tantolug^j u taani po g tuog u baa. Ban tan l la lieb yaa youg, g Sosef san san g daan wob u baa g buud paaa.

^j46.29 Diid tin dien yal l po 41.43.

Cilg 47

³⁰ Lann i g Sakɔb maad'o: «Min tan guan g la'a k a mɔg miel ne nuan n ji gii kpe mɔno l g biil.» ³¹ G Sosef maad u ninjanm yen u baa dieog yab: «N bu gad g daan tied Faraaɔn k i nyie *Kanaan g baal ne. ³² N bu maad'o k i guon bonkobd i, k i baal yen naabi yen pei yen ŋuabi yen yin mɔg yal kul i. ³³ L gii sua g Faraaɔn yin'i g bual'i k i suun be i, ³⁴ yin maad'o k i guon bonkobd i nyan i yaajanm nyan, g hal yin bo l tie naasenm o saa yen mɔlane. I gii maad nnyan, u bu cab'i yin kua Gosenn fuann n i. G dugn Esipt yab g bua yab guon bonkobd nublu palb.»

47

¹ Lann i g Sosef gad g la Faraaɔn g maad'o k u baa yen u ninjanm nyie *Kanaan doug n g baal g be Gosenn fuann n. K b die b bonkobd yen ban mɔg yal kul i. ² G guan g lugd u ninjanm banmu g gad yen'm Faraaɔn buol k wan bann'b. ³ G Faraaɔn bual Sosef ninjanm: «I suun be tuonn i?» K b guan g ŋmien'o: «Canbaa, t guon bonkobd i nyan t yaajanm nyan. ⁴ Kanaan doug n, kom be paaa. Baa muaɔg mɔno g be g bonkobd bu ŋman. Lann n te k t baal k tin kal doug ne. Canbaa, miel sugl g cab'ti k tin kua Gosenn fuann n.» ⁵ G Faraaɔn guan g maad Sosef: «A baa yen a ninjanm ŋuan fin i. ⁶ N cab'a Esipt doug. Diid fuann nba ŋanm g ŋan o g te k ban maa. B gii bua Gosenn fuann n i, ban kua. A gii diid g sua k b ninŋ sieb bu fid, ŋan guun'm n bonkobd.»

Cilg 47

⁷ G Sosef guan g tug u baa k b gad g Faraaon n bann'o. Ban kua Faraaon buol, Sakob n gbaan g fuond'o. ⁸ G Faraaon bual Sakob: «A mɔg bina njanjaa i?» ⁹ G Sakob nmien'o: «Dinne, kobg yen bina piintaa n nyan k n l waa g tuan doi. N binbem n ninj n la fala paaa. N bina g pund n baa-nba. B mɔ bo l waa g lieg doi nyan min nyan i. ¹⁰ G Sakob tien Faraaon balg g cab'o g fiil g nyie.

¹¹ Sosef ji bo te k u baa yen u ninjanm gad g kua Ramses doug n i. K u tie'b tini. L fuann n bo njanm g njan Esipt nyan. U bo tien nyan Faraaon n bo maad nand nyan i.

¹² Sosef bo diid u ninjanm yen u baa njaag yab n ja nand yo g tie'b jied.

Sosef n bo kub doug nand kom youg

¹³ Kom bo mɔnn paaa, g baa jied ji tan g be siel buol palb. Esipt doug n yen *Kanaan doug n kul niib bo la fala boncienn yen kom. ¹⁴ Esipt yab yen Kanaan yab bo juab b ligli kul g baal Sosef buol g daa jied. Sosef bo taand l ligli kul g kpiend Faraaon ligkpaɔg n i. ¹⁵ Ligli bo tan gbenn Esipt doug n yen Kanaan doug n i, k Esipt yab gad g maad Sosef k wan te'b jied, k u ji bu nja ban kpe kom u nunj n ne k l maa b g mɔg ligli yaa po ii? ¹⁶ G Sosef nmien'm k b gii g mɔg ligli ban te'og bonkobd g gaal jied.

¹⁷ Lann i k b tug b taani yen b naabi yen b boni yen b pei

Cilg 47

yen b ŋuabi g tie Sosef. K u mɔ tie'b jied. L binn, Sosef bo tie'b jied i g nyaan gaal b bonkobd kul. ¹⁸ Binn n gɔnd, k b guan g baal g maad Sosef: «Canbaa, a mɔ yen l ban k t ligli gbenn o. T bonkobd mɔ i, fin n ji yen. L yen ji gii g tie tinm mɔno yen t tini i kaa, t g mɔg baa siel. ¹⁹ Canbaa, miel sugl g daa ŋaa tin kpe k t tini n biel fam. Te'ti jied, g ji yend tinm yen t tini kul k tin te Faraaɔn yonmi. Te'ti bonbuoli mɔ, k tin daa biel ii, k t tini mɔ n daa bil fam.»

²⁰ Lann i g Sosef daa Esipt tini kul Faraaɔn sann po. G dugn, kom n yaan bo mɔn nyan g niib kuad b tini kul. Nnyan i k Esipt tini kul bo tan te Faraaɔn yul po yal.

²¹ K Esipt yab mɔ te u yonmi^k. ²² Sosef bo g daa *Salg-yidkab yaa tini nuan, k l maa Faraaɔn bo nyan yiko k l tod salg-yidkab. Faraaɔn n bo tien'm jied nyan, siel ji bo kan fid g pɔd'b ban tan gbal g kuad b tini.

²³ G Sosef bie maad Esipt yab: «N daa'i, yinm yen i tini. Faraaɔn n ji yen'i. N bu te'i bonbuoli yin ko i kpaand.

²⁴ Ama, i tan gii juab i bonkukuod, yin te Faraaɔn biinu ŋanmu n ninŋ yenn, g mɔ n gii die ŋanna nba tenn. I baa kub lann i g buul i kpaand, g bie dinŋ i bid yen i ŋaag yab.» ²⁵ K Esipt yab guan g ŋmien'o: «Canbaa, a fiel t miel o. ŋan ŋanm'ti nand ne, t tuo k tin te Faraaɔn yonmi.»

^k47.21 Ebro kadacincinn n ninŋ, l dien g Sosef bo te g niib nyie Esipt dingbankunkogi n kul g baal dingbangbenŋa n.

Cilg 48

²⁶ Sosef bo nyan yiko, g yua l kuo g la yal, Faraaon bu gaal biinu munmu n ninṅ yenn i. L yiko biε daa l be yen dinne Esipt doug n. Faraaon bo g yend salg-yidkab tini kua i.

Sakɔb ṅɔn u bid ban tan bu pii'ug naan

²⁷ Sakɔb yen u ṅaag yab bo kua Gosenn fuann n, Esipt doug n g yend tini. B bo mal bid boncienn k b tan g mɔg dindin. ²⁸ Sakɔb tien piig yen bina ṅanlile i Esipt doug n. U bo tan mɔg kobg yen bina piinna yen ṅanlile i g fid g kpe.

²⁹ Sakɔb n bo la k u nag kuum, k u sun g yin u bija Sosef g maad'o: «A gii ban k a bua'n yen mɔni, g biε bu tien min maad'a yal, ṅan di sugl g pol k a kan pii'n Esipt ne. ³⁰ N gii kpe, ṅan tug n kuum g gad g daan pii n baa-nba kakula n.» G Sosef jiin'o: «ṅan yed nand n bu tien nnyan i.» ³¹ G Sakɔb maad Sosef k wan pol, g Sosef pol. Lann i g Sakɔb gbaan u dinduanu po¹ g tien balg^m.

48

Sakɔb yad yedṅanm Sosef bid po

¹ L po n pend, g Sosef lebd g kun. K b tan baal g maad'o k u baa yiεl. K u fiil g tug u bid banle, Manase yen Efrayim k b gad Gosenn u baa buol. ² Ban tan pund, g sua

¹47.31 Sieb tua k u nyii u lanbanu po.

^m47.31 Ne buol ne mɔg gbadu munle i. Sieb gbiε k u tien Sosef i balg, g sieb mɔ gbiε k u tien Yendu i balg.

Cilg 48

kua g maad Sakɔb g Sosef baal k wan fuond'o. Lann i g Sakɔb nyign g fiil g kal u dinduanu po. ³ G maad Sosef: «Min bo be Luus, *Kanaan doug n, Yendu Paacienudaan bo dɔgd k n la'ɔg. U bo yad yedɲanm n po, ⁴ g maad'n: "N bu te'a yaabuona ban tan mal mal g yabd g te buolu nba yab. N tan bu tug doug ne g te a yaabuona i, lan gii tun g tie b yal."» ⁵ G Sakɔb bie pugn g maad: «Sosef, ɲan mal bid banle nba o k n fid g baal ne nyan, n tug'b g tien n bimadi i. Efrayim yen Manase tie n bid i nyan Rubenn yen Simeyɔn nyan. ⁶ Ama b waali nba k a tan bu mal baa tie a bid i. B yual-nba n tan bu jiel kpaab g te'b. ⁷ Min bo nyie Padann doug n g kpend, l bo tenn waam n ne i yen tin pund Efrata naan k b yi Betelem nyan, k a naa Rasiel kpe sɔnu n, k n pii'ug l buol. ⁸⁻¹⁰ Sakɔb ninbina ji bo g man k l maa u bo ciend paaa. Wan la Sosef bid wan bual: «B ne tie b lɛ i?».

Sosef n ɲmien'o: «Yendu n tie'n bid nba doug ne ninɲ n nyan. G Sakɔb maad: «Nagn'm nii, k n yad yedɲanm b po.» G Sosef nagn bid, k u muad b tankpina po g wob'b g die.

¹¹ G nyaan maad Sosef: «N ji bo g mali k n tan bu ban g la'a. Ama Yendu te k n tan la yen a bid mɔno.» ¹² G Sosef te k u bid sud u baa duna buolⁿ, g nyaan k u baa g gbaan u baa nintual n. ¹³ G guan g tug Efrayim g sen'o Sakɔb nuuganɲ po, g tug Manase mɔ g sen'o nuujendu po g te k b

ⁿ48.12 Sakɔb n bo gaal u yaabuona u duna po nyan, l bo bua n ɲɔn k u tug'b g tien u bid i.

Cilg 48

nagn Sakɔb buol. ¹⁴ Ama g Sakɔb pɔn u nui g tand nuujendu^o g maan Efrayim yul po, k wano n yen bo tie big. G guan g tand nuuganŋ g maan Manase yul po. ¹⁵ G yad yedŋanm Sosef po g maad:

«Yendu, fin nba k n yaaja Abraham yen n baa Isaak bo
cɔln a mɔmaam,

Fin nba tie n kpaatua hal n mad daal o saa yen dinne
nba ne,

¹⁶ *Maleg^p nba nyan'n bonbiil kul n ninŋ,
yad yedŋanm bid ne po.

Bid ne yaa po,
n sann n̄ taa,

n yaaja Abraham sann n̄ taa, n baa Isaak sann n̄ taa.
Te k ban mal g gbie doug.»

¹⁷ Sosef n la k u baa tug nuujendu g maan Efrayim yul po, k u pal biil. K u maad u baa nuu Efrayim po, g bua n maan Manase yul po. ¹⁸ G maad u baa: «N baa, daa tie nnyan. U ne n tie cien a. Maan a nuujendu u yul po.» ¹⁹ Ama k u baa yie, g nyaan maad'o: «N big, n ban, n g tud kaa. Manase mɔ yaa bid tan bu mal g yabd g te buolu nba yab. Ama u waag tan baa cie'og. U waag yaabuona tan bu mal g gbie doug.»

^o**48.14** B bo tu maan nuujendu bijakpel yul po i g yad yedŋanm u po ama g Sakɔb nuan yen bo maan u nuujendu big yul po. L bua n ŋɔn k u tug nikped g tie big n nyan.

^p**48.16** U maad Yendu maleg i, Yendu maleg bie tie Yendu i.

Cilg 49

²⁰ L daal g Sakɔb yad yedɲanm Sosef bid po g maad:
«Israyel yab tu gii bua n yad yedɲanm sua po, b tu bu taa i
sana g maad: "Yendu ń yad yedɲanm jagl po nyan wan bo
yad yedɲanm Efrayim yen Manase po nand nyan"». Nnyan
i g Sakɔb bo tug Efrayim g tien'o Manase liig. ²¹ K Israyel
guan g maad Sosef: «A la i, min ji saa kuum po n nyan.
Ama, Yendu baa be yen'i. U tan bu guan g kun yen'i i
yaajanm doug. ²² A kpabiinu n baa yab a ninjanm yal, fin n
yen Siisem doug, min n tie'a. N bo pua Amorit-nba tɔb i, g
gaal l tinɲ.»

49

Sakɔb yad yedɲanm u bid po

¹ Sakɔb bo sun g yiin u bid g maad'b:

«Taan man g kal,
k n bu ɲɔn'i yal tan bu baal'i.

² Sakɔb bid, taan man g kal g cenɲ ne,
kal man g cenɲ i baa Israyel maam.

³ Fin Rubenn, fin n tie n bijakpel,
min cind g mal yua k l ɲɔn k n te jua.

A cie a ninjanm.

A mɔg paalu g cie'b, k b kul cɔlm'a.

⁴ A g fid g so a kua.

A kan te sanliig,

Cilg 49

a dua yen n ɲaapuo n dinduanu po,
a kuan jɔgnd n ɲaag n o.

⁵ Simeyɔn yen Lefi n taa tɔgu.

B taan mɔb g sun tuonbiɛd.

⁶ N g be b maam n.

N pal g man ban taand g kaal g lolg yal po.

G dugn, b kp̄ii kuum b mutuol po.

B jad po, b cua cua g janm naabi.

⁷ B bu la fala g dugn b mutobiiug po yen b pabiencienn
po.

N tan bu te b yaabuona n̄ yad Israyel doug n.

Israyel doug n,

b yaabuona tan bu yad lieb.

⁸ Suuda, a ninjanm tan bu yin g dond'a.

A tan bu tien a ninnanda fam.

A ninjanm tan bu gbaan a nintual n.

⁹ N bija Suuda, a tie yanbɔl i.

Yanbɔl nyiɛ waalu g guan g kpen u liɛl n,
g kpad g duan.

Ŋmaa n bu fid g niin g fiin'o i?

¹⁰ Suuda, bad danml baa l tun g tie a cugl n yal i.

A yaabuona n baa l di bal youg kul,

saa yen youg nba g yua yen bal tan bu baal.

Cilg 49

U tan gii baal, buoli kul niib bu gbaan dunn u nunḡ n.

¹¹ Dimḡunḡ tiidi sḡnḡu i g Suuda yaabuona tan baa lolg
b boni.

B baa lolg b bonbid *dimḡunḡ tiidi nyaga n i.

B baa die dimḡunḡ u g ḡuni tied.

B lieda tan baa paag dimḡunḡ n i.

¹² B tan bu nyu dimḡunḡ ninbina ḡ mḡnn,
b tan bu nyu naabiim nyina ḡ penn^᠒.

¹³ Sabulḡn tan baa kua mḡgl kunḡ i,
naan buol nba g ḡadnd baa sie.
Sabulḡn yiel bu gad g daan kul Sidḡn doug u.

¹⁴ Isakar tie bonjal nba mḡg paalu i,
g dua guona nle siign.

¹⁵ U la yiel nba ḡan,
g la g doug man.
U buan g tug tuga,
g sun yonm tuonn.

¹⁶ Dan tan bu fid g kub u cugl,
Nyan Israyel cuga kul n fid g kub b kua nand nyan.

¹⁷ Dan tan baa bie nyan waaḡg nyan i g dua sḡnu n.

^᠒49.12 Ebro-nba maam n ninḡ, lanbona ne niimn tie g dimḡunḡ
yen naabiim tan kan gii muan.

Cilg 49

G tie nyan waalabl nba dua sɔnkunɲ,
g tu jun taanm taagadl,
tanjagl ń libd g daan baa nyan.

¹⁸Yonmdaan, n dug k a bu fiel'n.

¹⁹Naayiga bu pign Gaad,
Gaad ń paad'b, g ɲuan g bel'b.

²⁰Aser kpaand bu nya jied paaa,
jied nba ɲan g dagd yen batieb jied.

²¹Neftaali be u yinyam n nyan pawann nyan i.
G maal biɲani.

²²Sosef tie nyan tiig nba luon nyan i,
u tie nyan tilondg nba kpiɛ bɔnɲ nyan i,
k u benda tɔ g daan kand gɔglguona^r.

²³U ninnanda bu kpaan'o maam,
g yeg'o pieni, g pua'ɔg tɔb.

²⁴Ama u l muub u talbann i yen paalu,
u nui l g dinɲd palb.

Yendu Paacienudaan, yua tie kpaatua,

^r49.22 Ne buol ne mɔg gbadu munle. Sieb gbiɛ g Sosef tie nyan naatonpaanɲ nyan i. U gii baal bɔnkunɲ g nyuu wan yug g kand guonn.

Cilg 49

g tie Israyel tanjal n tod'o^s.

²⁵ Yendu nba k n pug'o n tod'a!

Yendu Paacienudaan n yad yedjanm a po,

g te taag n baa, a kpaand n tien,

g te'a yaabuona boncienn,

g te a bonkobd n mɔ n pɔl g yabd.

²⁶ A baa yedjanm yab g cie jɔa nba bo be g biɛ daa be
yaa ŋalman.

A baa yedjanm yab g cie kunkola nba bo be g biɛ daa
be yaa ŋalman.

L yedjanm kul n te fin Sosɛf yal.

Fin nba g Yendu lugd'a a ninjanm siign.

²⁷ Bensamen mɔg jad nyan fuabɔjɔug nyan.

Sinɔaaɔg n u tu bu bel g suol g di.

Daajuoug wan pad pad g biid.»

²⁸ Lann cuga piig yen ŋanle ne n taan g tie Israyel buolu.
B baa n bo yad yedjanm b po g maad lanbona nba n nyan.
Big kul yedjanm bo be jieg yen u lua.

Sakɔb kuum

²⁹ Sakɔb bo guan g maad u bid: «N ji bua n ŋuan n

^s49.24 Sieb mɔ gbiɛ ne buol k u tug u talbann g mubn yen
paalu, k u nui muub k l paa. K u te kpaatua, g te Israyel tann g
dugn Sakɔb Yendu, Paacienudaan po.

Cilg 50

baa-nba n nyan. N gii kpe, yin pii'n n baa-nba kakula n, tanfalu nba be Makpela, Het yaabuonn Efronn kpaab n ninj nyan. ³⁰ L tinj be Mamre puol po i, *Kanaan doug n. Abraham n bo daa l tinj Efronn buol g tien u ngaag yab kakula. ³¹ L buol i k b bo pii Abraham, g pii u ngaapuo Sara. G pii Isaak, g pii u ngaapuo Rebeka. L buol i k n pii Leya mɔ. ³² Het yaabuona n bo kuad l tinj yen l tanfalu.»

³³ Sakɔb n maad u bid l lanbona g gbenn, k u guan g don u titala u gadoug po. Lann i g ji jiin.

50

Sakɔb kuɲanma

¹ Sosef n la k u baa kpe, k u baa g wob'o g caan bubuul. ² G yuand g maad u tuonsunna nba bo teb niib nyan k ban tug tilaalkpabuoli-buoli g bobn kuum k lan daa bed. K b tug tilaalkpabuoli-buoli g bobn Israyel gbannand. ³ B bo tug dana piinna i g bobn kuum. Esipt doug n b bo tie nnyan i. Esipt yab bo mɔ Sakɔb kumɔni g daan biin dana piinlile i.

⁴ Kumɔni dana po n pend, g Sosef maad Faraaɔn kpaaga: «I gii ban k i bua'n yen mɔni yin miel sugl g maad Faraaɔn, ⁵ k n baa daan bua n kpe, g te k n pol k n bu pii'ug *Kanaan doug n, kakul nba k u bo te k b lugl nyan ninj. Maad'o man k n bua min gad g pii n baa yo g fid g guan.» ⁶ G Faraaɔn cab Sosef k wan gad g daan pii u baa nyan wan

Cilg 50

daan pol g maad k u bu tien nand nyan. ⁷ Faraaon kpaaga yen u tuonsungbenja yen Esipt yikodanm bo cien Sosef k u gad g pii u baa. ⁸ Sosef ngaag yab kul, yen u ninjanm, yen yab bo tie u baa ngaag n niib kul bo gad l kupiinu. Gosenn doug n nyan, l bo tan tenn bid yen bonkobd kua i.

⁹ Tantold^t danm yen tanjagla mɔ bo cien Sosef. Niib nba bo cien Sosef l kupiinu bo yab hal boncienn.

¹⁰ B bo tan pund jalg nne buol k b yi Ataad g sed. L jalg bo be Suurden bɔnɔ puol i. L buol i k b bo tien Sakɔb kubogda yen sel g mɔ u kuum po lan bual nand. Sosef bo mɔ u baa kumɔni g daan biin dana njanlile. ¹¹ Kanaan yab nba bo kua l fuann n nyan n la ban tien l kuɔnma nand, k b ji maad b nmiel n g tua g kuum ne gbad Esipt yab paaa. L po n te k b yi l buol Abel-Misraayim^u k l be Suurden puol po.

¹² Sakɔb bid bo tien nyan b baa n bo maad nand nyan i.

¹³ B bo tug b baa kuum g pend yenn *Kanaan doug n, g daan pii tanfalu n. L tanfalu be Makpela kpaab n, g kpie Mamre. Abraham n bo daa l tinɔ Het yaabuonn Efronn buol, k lan gii tie u ngaag yab kakula. ¹⁴ Ban pii kuum g gbenn, g Sosef yen u ninjanm yen yab bo cien'o kul guan g lebd Esipt doug n.

^u50.9 Diid tin dien yal l po 41.43

^u50.11 Abel-Misraayim niimn tie Esipt yab kumɔni.

Cilg 50

Sosef dii sugl u ninjanm po

¹⁵ Sakɔb kupiinu po n pend, g Sosef ninjanm ji maad b ɣmiel n: «Sosef kan tug'ti g tien u nantieb ii? U tan kan yed k u bu tuu pann g dugn t bo tien'o tonu uu?» ¹⁶ Lann i k b sun g maad Sosef: «A baa n daan bua n kpe, ¹⁷ u daan yed k tin maad'a k a di sugl t po, yen tin l biil yal kul. T mɔ miɛd'a k a di sugl g dugn t mɔ pug Yendu nba k a baa bo pug nyan i.» Sosef n gbad l lanbona, k u caan bubuul. ¹⁸ U ninjanm mɔno bo baal g baa g gbaan u nintual n g maad: «T tie a yonmi i.» ¹⁹ G Sosef maad'b: «Daa jie man. N mɔ ji bu tien nle i g cagn'i nii, min n tie Yendu uu?» ²⁰ Yinm bo bel k yin tien'n yal nba bi i. Ama Yendu te g bonbiil tan kpand bonɣann. U tien nnyan k wan fiel niib boncienn miel nyan dinne yinm mɔno n nyuan k l tie nand nyan i. ²¹ Lann, ji daa jie man siel! N bu kub'i, yinm yen i bid kul.» Sosef bo maad'b l lanbona i g paan b pala k b yam duan.

Sosef kuum

²² Sosef yen u ninjanm yen u baa ɣaag yab kul bo l guan g kua Esipt doug n i. Sosef bo tien kobg yen bina piig i g fid g kpe. ²³ U bo tan la Efrayim yen Manase bid yaa bid mɔno. Manase n bo mal Makir, g Sosef tug Makir bid g tien'm u bimadi. ²⁴ Diyenn, Sosef bo tan maad u ninjanm: «I la i, min nuan ji saa kuum po n nyan. Ama, Yendu bu tod'i yin nya

Cilg 50

Esipt doug n g guan doug nba ninj k u bo puon Abraham yen Isaak yen Sakɔb nyan.»²⁵ G Sosef te k u ninjanm pol, g Yendu tan gii tod'b k b nya Esipt yaa youg, ban wod u kpaba g kun yenn b yaajanm doug.²⁶ Sosef bo kpe g mɔg kobg yen bina piig i. K b tug tilaalkpabuoli-buoli g bobn u kuum k lan daa bed, g tien kpaɔg n g nyaan bil Esipt doug n.

Lanbona
niimn

Lanbona niimn

Dɔnnu : Dɔnnu tie niib banle n tu te lieb mɔbona nba, g puon lieb ban be nand k l man i. Sienyoug, Yendu bo tu suol dɔnnu yen nil, g puon'o bonɔana. Yendu bo suol dɔnnu yen Abraham g puon'o tennm, g bie puon wano yen u yaabuona Kanaan tinɔ, g kon tan tie'b wan bo puon'm yal nba kul.

Ebro-nba : Ebro-nba i k b bie yi'b Suif-nba. B tie Abraham yaabuona i. Ban maad mabuolu nba i k b yi ebro. Cilg kadaaɔg ne bo cil g dien l maam n ninɔ i.

Gband-lenn : Abraham youg, b bo tu kpi pieog lann i kaa ɔuab i, g nyan u gbaɔnɔ bonmunn nyan gbalokɔl nyan, g fabl g nyan nand yen kɔam kul, g nugal'o wan dinɔ. B ji bo tu tug l gbaɔnɔ u g tien nyunlenn lann i kaa g piɛg daam.

Kanaan : Kanaan doug u g Yendu bo puon Israyel yab k u bu te'b k ban yend. Dinne, b yi l doug u Israyel.

Kpanu : Abraham youg, kpanu tienu bo be jieg jieg. B bo tie yenn-nba yen dibina, liel mɔ k b g tie yen dibina. Yal nba k b tien yen dibina bo tu duan g fann yo, ban fid g pul. B bo tu maa fani g tan tenn kpanu kuanbuol kua i. Ama b gii bua tonm, b kan tien yen dibina. B bu buun kpanu yom

Lanbona niimn

g pul tantona po i. L tana bo tie tanpaba nne i, k b tu pul lan tonᅇ o, ban maan kpanu l po, gii lebd lan tan be.

Maleg : Maleg tie Yendu sundu i. B be g yab Yendu ᅇaag g suun u tuona k u suun'm wan bua naan. B g tie nyan tinm niib nyan kaa. B g tie jab ii, b g tie puob mᅇ.

Maleg-nba mᅇ mᅇg buoli buoli Yendu ᅇaag n. B mᅇg yab lii g mᅇg yab tua.

Salg bindindl : Ban bo maa jaanddecieᅇᅇᅇᅇ yaa youg u k b bo maa salg binbinda. Yenn nuan b bo kpa'a'ᅇg yen daad i g dual wula l po. Lann n bo be gᅇnn n ninᅇ k b juug ᅇuba l po. G liel be k b tien'o yen daad g donn kudmᅇna g dual l po. Lann bo be luolu n i, salg-yidkab n bo be naan, k b juug bonkobd yen sali nba tenn kul l po. B bo wulg salg sᅇm mᅇ salg binbindl buol i.

Salg-yidkua : Yendu bo lugd Lefi yaabuona i k ban gii suun u tuona jaanddecieᅇᅇᅇᅇ n ninᅇ. Banm Lefi yaabuona n ninᅇ i k u bo lugd Aharᅇn g maad k wano yen u yaabuona yaa yaabuona kua n baa l tie salg-yidkab. Niib bo baad yen salg b buol i, k b gaan g yid Yendu salg. Suif-nba bo tie b sali kul Serusalem jaanddecieᅇᅇᅇᅇ n i. Salg-yidkab bo yab boncienn g mᅇg b canbaa-nba. K b canbaa-nba mᅇ mᅇg b canbaacieᅇᅇᅇᅇ. B bo yi wano i salg-yidkab kul cien. Yendu

Lanbona niimn

bo cab wano i, k u tu kua hal denuagn ninṅ yen sɔm g daan yid'o salg. U bo kua yenm i binn n ninṅ. L daal i k u bo tu miel Yendu sugl wano mɔno biid po yen Suif-nba kul biid po

Yonmdaan : Cilg kadaaɔg ne ninṅ Yendu n gaan l sann. Yendu sann mɔno n tie Yaawe. Ama Suif-nba n bo ṅanm g mɔg cɔlunṅ Yendu po nyan, b bo g yi'ug u sanpienn. L po n te g Yendu sann gii be naan kul b tu yiin k Adonayi, k l niimn tie k n Yonmdaan.

Achevé d'imprimer par ATAPEB
Dépôt légal N° **20/MATDCL/juin 2014**
B.P. 29 Dapaong -Togo

PRIX : 300 CFA